

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังก่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

บาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

ROLES OF CATHOLIC SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE EDUCATION DEPARTMENT
OF BANGKOK ARCHDIOCESE IN THE PROMOTION OF LEARNERS' VIRTUES AND ETHICS

Reverend Sawong Wjitwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Education Administration
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2012
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก

สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

โดย

บาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์

สาขาวิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.วัลย์พร ศิริภิรมย์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.วัลย์พร ศิริภิรมย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(บาทหลวง ดร.ชาติชาย พงษ์ศิริ)

ศวง วิจิตรวงศ์ : บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน. (ROLES OF CATHOLIC SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE EDUCATION DEPARTMENT OF BANGKOK ARCHDIOCESE IN THE PROMOTION OF LEARNERS' VIRTUES AND ETHICS) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อ.ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์, 223 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ประกอบด้วย กลุ่มคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 178 คน และกลุ่มครู 333 คน รวมเป็นจำนวน 511 คน จากจำนวน 36 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI)

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน และบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุดเท่ากัน ทั้งนี้บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด

ภาควิชา.....นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา.....บริหารการศึกษา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2555.....

5383407127 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS : ROLES OF CATHOLIC SCHOOL ADMINISTRATORS / THE ACTUAL AND EXPECTED ROLE / THE PROMOTION OF LEARNERS' VIRTUES AND ETHICS

SAWONG WIJITWONG : ROLES OF CATHOLIC SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE EDUCATION DEPARTMENT OF BANGKOK ARCHDIOCESE IN THE PROMOTION OF LEARNERS' VIRTUES AND ETHICS. ADVISOR : WALAIPORN SIRIPIROM, Ph.D. 223 pp.

The purpose of this research were to study and compare the actual roles and expected roles of Catholic school administrators, under the Education Department of Bangkok Archdiocese, and to assess the needs of administrator's roles for the promotion of learners' virtues and ethics. A total of 511 participants, including 178 school administrative committees and 333 teachers; from 36 schools were involved in the study. A rating scale was used to evaluate questionnaires. Data were analysed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and used PNI modified for Priority Need Index.

The results of the study revealed that 1) Overall, the actual roles of Catholic school administrators performed at a high level. Considering each aspect, it was shown that the role of the administrators in student affairs found at the highest level, while the role in community relationships found at the lowest level. However, the expected roles of the administrators found at a high level. Considering expected role in each aspect, the role in personnel development found at the highest level, while the role in community relationships found at the lowest level. 2) The comparison between the actual and expected roles of the administrators overall revealed that there were statistically significant difference at the 0.05 level. 3) The needs assessment of the roles of the administrators overall revealed that the roles in curriculum and instruction management and learning environment atmosphere found the highest PNI index, whereas the role in student affairs management found at the lowest PNI index.

Department : Educational Policy, Management and Leadership Student's Signature :

Field of Study : Educational Administration Advisor's Signature :

Academic Year : 2555

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ท่านให้ความกรุณาในการให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น พร้อมทั้งตรวจและแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ดูแลมาโดยตลอดจนเสร็จสมบูรณ์ อีกทั้งคณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์เอกชัย กี่สุขพันธ์ และบาทหลวง ดร.ชาติชาย พงษ์ศิริ ที่ได้กรุณาแนะนำเพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องจนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษาทุกๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาทำให้ข้าพเจ้าได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาได้จริง อีกทั้งพี่ๆ น้องๆ นิสิตภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษาทุกๆ ท่าน ที่ได้ร่วมเป็นกำลังใจให้แก่นักและกันด้วยดีเสมอมา

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจสอบ แก้ไข ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี และขอขอบคุณคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน และครูของโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง ครอบครัววิจิตรวงศ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอัครสังฆราชฟรังซิสเซเวียร์ เกรียงศักดิ์ โกวิทวานิช ประมุขอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และคณะสงฆ์ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา หากการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางการศึกษา ข้าพเจ้าขอขอบคุณงามความดีนี้ให้แก่ทุกท่านที่กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	7
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
1.7 ขอบเขตการวิจัย.....	9
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.9 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.10 ลำดับขั้นตอนการนำเสนองานวิจัย.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน.....	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน.....	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคาทอลิกในโรงเรียน สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.....	90
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	114
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	124
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	124
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	126

	หน้า
3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล.....	128
3.4 วิเคราะห์ข้อมูล.....	129
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	131
4.2 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน.....	135
4.3 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน.....	149
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	161
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	161
5.2 อภิปรายผล.....	166
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	176
รายการอ้างอิง.....	180
ภาคผนวก.....	190
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	191
ภาคผนวก ข สำเนาหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	193
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	198
ภาคผนวก ง ผลการประเมินค่า IOC.....	215
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	223

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.....	41
2 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ของสภาการศึกษาคาทอลิก.....	42
3 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.....	43
4 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สภาการศึกษาคาทอลิก (2550) และฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554).....	44
5 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	125
6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล.....	129
7 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน.....	132
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังก่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ในภาพรวม.....	135
9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังก่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน....	136
10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังก่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน..	138
11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังก่อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม....	141

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ระบบสังคมของ Getzels and Guba.....	24
2 สมการบทบาท.....	26

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากผลความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแนวคิดวัตถุนิยมได้เป็นกระแสนำชีวิตของคนในสังคม ความก้าวหน้าทางวัตถุได้แสดงออกมา ในขณะที่จิตใจของมนุษย์ตกต่ำลงอย่างมาก สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2524: 245 – 246) ที่ให้ทัศนะว่า มนุษย์เน้นการพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าจิตใจ จนกระทั่งนักปรัชญาอย่าง Nietzsche ได้ประกาศว่า “พระเจ้าตายแล้ว” (God is Dead) เพราะมนุษย์ปฏิเสธคุณค่าทางศาสนาโดยสิ้นเชิง สังคมมีสภาพที่ร้าวรอยทางวัตถุแต่ยากจนทางจิตใจ ยึดวัตถุมากกว่าความดี แข่งขันกันเพื่อเอาชนะ แทนการร่วมมือ มองคนอื่นเป็นคู่แข่งมากกว่าเป็นพันธมิตร เน้นการผลิตที่มีแต่ปริมาณของสิ่งของ แต่ขาดคุณภาพของชีวิต วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้คนกินคืออยู่ดีก็จริง แต่ที่สุดก็กลายเป็นเครื่องมือทำลายชีวิตมนุษย์เสียเอง เพราะโลกขาดหลักศีลธรรม ประเทศไทยได้รับอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน จากการวิจัยของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10,373 คน พบว่า ในกรุงเทพฯ มีแม่ที่มีอายุน้อยเกือบ 78% ตั้งครรภ์ขณะกำลังเรียนอยู่ในชั้น ประถม-มัธยม นอกจากนี้ยังพบว่า 43% เป็นแม่ที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี และตั้งครภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนชาย ยังพบอีกว่า 34.7% เป็นแม่อายุต่ำกว่า 14 ขวบ และยังเรียนอยู่ในชั้นประถม จากการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า 70% เป็นแม่ครั้งแรก และจากจำนวนนี้ 14% ตั้งครรภ์เพราะถูกข่มขืน และมี 21% ของผู้เป็นแม่อายุน้อยนี้ บอกว่าพยายามทำแท้งแต่ไม่สำเร็จ ปัญหาต่อมาก็คือ การก่ออาชญากรรมในเด็กวัยรุ่น (อ้างถึงในวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2550: 4) จากการศึกษาโดยสำนักงานเฝ้าสังเกตและป้องกันวัยรุ่นร่วมมือกับศูนย์แอลกอฮอล์ และสำนักงานกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษากลุ่มวัยรุ่นจำนวน 6,126 คน จากศูนย์กักขัง 76 แห่งทั่วประเทศ พบว่า 73% ของผู้กระทำผิดมีสาเหตุมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ และอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นไม่มีการคิดวางแผนไว้ก่อน อาชญากรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นภายใต้อิทธิพลของแอลกอฮอล์มักเกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย การกรรโชกทรัพย์ และการข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของความมีคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมที่ลดน้อยถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับการ

ประเมินสถานการณ์ และความเสี่ยงของประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: (4)) กล่าวว่า สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสังคมไทยในยุคปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาในด้านคุณธรรมจริยธรรม อันเนื่องมาจากการปล่อยปละละเลยในเรื่องระบบการควบคุมดูแล รวมไปถึงสถาบันที่มีหน้าที่ในการอบรมศีลธรรม จริยธรรมก็หย่อนยานในการอบรมบ่มนิสัยให้เยาวชนของชาติ มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดิ่งงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ขยัน อดทน ประหยัด ลดค่านิยมทางวัตถุ มุ่งพัฒนาคนให้มีชีวิตที่พอเพียง โดยโรงเรียนสมควรจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาส่งเสริมจริยธรรมให้กับนักเรียนเพื่อ การปฏิบัติที่ยั่งยืนและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป (กรมวิชาการ, 2544: 1) ฉะนั้น การศึกษาน่าจะให้ทางออกที่ดีต่อปัญหาต่างๆ และผู้บริหารสถานศึกษาน่าจะเป็นความหวังของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมสามารถดำเนินชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปี ข้างหน้า โดยสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา(ไอเอฟดี) (วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2550: 93) ได้กล่าวถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะว่า เป้าหมายหลักในการพัฒนาการศึกษาให้พร้อมรับ ต่อสภาพโลกาภิวัตน์ได้ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น เพราะแม้จะมีสภาพการเปลี่ยนแปลงไปใน ทิศทางใดก็ตาม และมีสิ่งเข้ามากระทบทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ผู้เรียนจะสามารถคิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ตีความ และเลือกตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งผู้เรียนมีทักษะการคิด ที่ดี ย่อมเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ และ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่ง การคิดแบบนี้ครอบคลุมถึงการคิดอยู่ในกรอบการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมด้วย เพราะจะทำให้รู้ว่า สิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ และไม่ทำร้ายสังคม

จากกรอบแนวคิดการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) –ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยยังคงยึดหลักการปฏิบัติตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และขับเคลื่อน ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณา การเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณา การ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการ

เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 6) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้กำหนดเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติตอนหนึ่งไว้ว่า “พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนตอนหนึ่งไว้ว่า “เร่งปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะพึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่งดงาม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนไทยให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้และภูมิธรรม ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางศาสนา ทั้งพระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนา ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ มีความสามารถในการถ่ายทอด ศาสนธรรม และศีลธรรม แก่ผู้เรียนและศาสนิกชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสมานฉันท์ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และกลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข และยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554: 5, 7-8) จากแนวทางข้างต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ โดยเน้นที่การส่งเสริมคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนผ่านทางการกระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความคาดหวังของการพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดีและคนเก่งเพื่อการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต

โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการอบรมสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดาของชาติให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ กอปรด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยปรัชญาการศึกษาคาทอลิกมีดังนี้ “การศึกษาคาทอลิกเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ บรรลุศีลธรรมและมีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม กระบวนการนี้วางอยู่บนพื้นฐานแห่งพระคริสตธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ภักดีต่อประเทศชาติบ้านเมืองหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิก มุ่งพัฒนาตนเอง บุคคลในความรับผิดชอบและสังคมให้เจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” (วิวัฒน์ แพร่ศิริ, 2545: 1) ดังนั้น โรงเรียนคาทอลิกมุ่งเน้นให้การศึกษาอบรมเพื่อ (1) พัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ คือ พัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิกภาพ (2) ปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจ ให้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเคารพ

รักซึ่งกันและกัน มีความศรัทธาเริ่มสร้างสรรค์และผนึกกำลังกันรับผิดชอบเพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และต่อสถาบันของตน (3) ปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นให้มีความรักต่อชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ของคนไทยใน ระบอบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรม ศิลธรรม และประเพณีที่ดีงามของชาติ (4) ส่งเสริม ด้านวิชาการและการปฏิบัติ โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็น พื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต (ประทีป โกมลมาส, 2539 อ้างถึงในวิทยา คู่วิรัตน์, 2544: 10) ซึ่งสอดคล้องกับสภาสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 ได้ออกประกาศเกี่ยวกับการศึกษาอบรมตามหลัก พระคริสตธรรม Gravissimum Educationis เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 1965 ซึ่งได้บรรยายถึง ลักษณะเฉพาะของโรงเรียนคาทอลิกไว้ว่า “โรงเรียนคาทอลิกมุ่งมั่นดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาเยาวชนตามหลักธรรมชาติในระดับเดียวกับโรงเรียนอื่นๆ สิ่งที่ทำให้ โรงเรียนคาทอลิกแตกต่างออกไปคือ ความพยายามในการสร้างบรรยากาศของชุมชนที่แผ่ขยาย ไปด้วยจิตตารมณ์แห่งอิสรภาพและความรักของพระวรสาร โรงเรียนคาทอลิกพยายามที่จะนำทางคน หนุ่มสาวให้พัฒนาบุคลิกลักษณะของตนควบคู่กัน ไปด้วยการพัฒนาสิ่งสร้างใหม่ โรงเรียนคาทอลิก พยายามที่จะบูรณาการวัฒนธรรมของมนุษย์ในทุกด้านเข้ากับข่าวดีแห่งการไถ่กู้ ซึ่งจะช่วยให้แสง แห่งความเชื่อส่องกระจ่างในทุกสิ่งทีนักเรียนจะค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับโลก เกี่ยวกับชีวิต และเกี่ยวกับ มนุษย์ ดังนั้นสิ่งที่จะทำให้โรงเรียนคาทอลิกมีลักษณะเด่นแตกต่างออกไปคือ มิติทางศาสนา สิ่งนี้ จะพบได้ใน 1) บรรยากาศทางการศึกษา 2) การพัฒนารายบุคคลของนักเรียนแต่ละคน 3) ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างวัฒนธรรมและพระวรสาร 4) การให้ความกระจ่างของความรู้ ทั้งปวงด้วยแสงแห่งความเชื่อ ซึ่งสภาสังคายนานี้ได้ประกาศคำแถลงของสภาสังคายนามาแล้ว มากกว่า 20 ปี ในการตอบสนองต่อข้อเสนอแนะที่ได้รับมาจากทุกภาคส่วนในโลก สมณะกระทรวง เพื่อการศึกษาคาทอลิกเชื่อเชิญให้ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่อุทิศตนทำงานเพื่อการศึกษาของเยาวชน ได้ พินิจพิจารณาว่า ถ้อยคำในคำแถลงของสภาสังคายนานี้ได้รับการนำไปปฏิบัติเป็นความจริงขึ้น มาแล้วหรือยัง (สมณะกระทรวงการศึกษาคาทอลิก, 2531: 1-2)

จากคำเชื่อเชิญดังกล่าวอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้ตอบรับและนำมาหาแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในบริบทของอัครสังฆมณฑล จากการประชุมสัมมนาอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ผ่านมา (อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ: 2554) ได้มีการทบทวนสภาพ และปัญหาของโรงเรียนคาทอลิกในอัครสังฆมณฑลพบว่า มีสัญญาณเชิงลบที่บ่งบอกถึงปัญหาของ โรงเรียนคาทอลิกคือ นักเรียนในโรงเรียนคาทอลิกจำนวนมาก มีทัศนคติทางลบหรือกลัวที่จะได้รับ ผลร้ายจากการร่วมกิจกรรม หรือการใช้ชีวิตแบบคริสตชน ไม่ว่าจะแสดงออกในรูปแบบใด เช่น การสวดภาวนา หรือการร่วมพิธีกรรม นักเรียนบางคนถึงกับปฏิเสธออกมาอย่างชัดเจนเมื่อต้องเข้าร่วม

กิจกรรมของพระศาสนจักร แสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควรจะเป็น ถึงแม้ว่าจะมีสัญญาณทางบวกอยู่บ้างก็ตาม เช่น ยังคงพบเยาวชนที่โดดเด่นในทุกๆ ด้าน ทั้งทัศนคติต่อศาสนา พฤติกรรมศีลธรรม และความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งเป็นผลมาจากภูมิหลังของครอบครัวที่ดีเลิศ และได้รับแรงเสริมจากพระศาสนจักรและโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนคาทอลิกยังถูกมองว่าตกยุคไปแล้ว และไม่มีความจำเป็นแล้วในปัจจุบัน เพราะหน่วยงานของรัฐได้เข้ามารับผิดชอบเรื่องการศึกษาแล้ว สืบเนื่องจากการสัมมนาดังกล่าวยังพบปัญหาที่โรงเรียนคาทอลิกกำลังเผชิญอยู่คือ ไม่สามารถบ่งชี้และกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อที่จะให้พันธกิจของตนสำเร็จลุล่วงได้ ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งควรจะเป็นลักษณะเฉพาะอย่างครบถ้วน จึงไม่ได้ทำหน้าที่ที่พระศาสนจักรและสังคมเรียกร้องไม่ตระหนักรู้ถึงอัตลักษณ์ และขาดความกล้าหาญที่จะรับผลอันเกิดจากการปฏิบัติตามอัตลักษณ์นั้น โดยเฉพาะในหมู่คาทอลิกที่ทำงานในโรงเรียน

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง 2549-2553 ของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2553) พบว่าโรงเรียนคาทอลิกผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดีเท่านั้น ในขณะที่โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดสังฆมณฑลใกล้เคียง เช่น สังฆมณฑลราชบุรีและสังฆมณฑลจันทบุรีมีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนคาทอลิกสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ยังคงต้องเอาใจใส่ต่อการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพราะถือได้ว่าการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเป้าหมาย พันธกิจและหน้าที่ของโรงเรียนคาทอลิกในปัจจุบันจะต้องพยายามจัดการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ความคิดและวิธีการใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน และต้องยืนยันปฏิบัติตามในอัตลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิกอย่างมีประสิทธิภาพ และน่าเชื่อถือ กล่าวคือ “โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาที่ปลูกฝัง อบรม และพัฒนาผู้เรียน ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยความเป็นเลิศทางวิชาการที่บูรณาการเข้ากับคุณค่าของพระวรสาร สามารถใช้ชีวิตเป็นประจักษ์พยานถึงความถูกต้อง เป็นธรรมและดีงาม” รวมถึงสามารถให้การศึกษาระบบคาทอลิกที่หนักแน่นมั่นคงได้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554)

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะบริหารองค์การใดๆ ก็ตามให้ประสบความสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหรือการจัดการของผู้นำในองค์กรนั้นๆ เป็นสำคัญ ในระบบโรงเรียน กล่าวได้ว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ควบคุมดูแลบังคับบัญชากิจการต่างๆ ในโรงเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผลสำเร็จในการบริหารงานจึงขึ้นอยู่กับภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ดังที่ อารี จำปา (2525 อ้างถึงใน ขวัญใจ พลอยล้อมเพชร, 2541) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารคือ ผู้กำหนดทิศทางของสถาบัน เป็นผู้กำหนดและควบคุมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างในสถาบันให้เป็นที่ไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และภารกิจที่พึงประสงค์ ตลอดจนเป็นผู้ส่งเสริมและกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ทั้งครูและนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งกายและจิตใจ

ดังนั้น การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนคาทอลิก โดยอาศัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจะทำให้พฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนลดน้อยลง หากผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้โรงเรียนคาทอลิกมุ่งเน้นการให้การศึกษาบรมในด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยการปลูกฝังค่านิยมด้านจิตใจแก่นักเรียนให้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเคารพซึ่งกันและกัน และกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และสถาบัน เป็นพลเมืองที่ดี และรู้จักประกอบสัมมาอาชีพอย่างซื่อสัตย์สุจริต แต่จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยที่ได้ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว และมักเป็นการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการแก้ไข ปรับเปลี่ยน หรือปรับปรุงพฤติกรรมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมในการบริหารงาน ให้สอดคล้องกับแนวทางของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 และนโยบายของโรงเรียนคาทอลิกต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเป็นอย่างไร

2.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่

2.3 ความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

3.2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

3.3 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

4. สมมติฐานการวิจัย

บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกจริงของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหาร โรงเรียนที่บุคคลอื่นคาดหวังในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน กำหนดนโยบาย แผนงาน แนวปฏิบัติตลอดจนวิธีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดหลักสูตร และจัดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน โดยมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และพัฒนาโรงเรียนให้ เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของการศึกษาสาสนวัฒนธรรม และสร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียนและบุคคลอื่น

บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนที่นอกเหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อสังคม รวมไปถึงการรับนักเรียนเข้าศึกษาและการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนตามความเหมาะสม

บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้อำนวยการโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางศาสนาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการบริหารโรงเรียน หมายถึง คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550

แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ หมายถึง โรงเรียนเอกชนคาทอลิกที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้การกำกับดูแลของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ รวมจำนวน 36 โรงเรียน

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สภาการศึกษาคาทอลิก (2550) และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554) ได้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียน 6 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน
2. บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน
3. บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม
4. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร
5. บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียน
6. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

7. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ตามการรับรู้ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน ระดับชั้นปฐมวัยถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1. ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ นำมาพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของตนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2. ฝ่ายการศึกษาขององค์กรสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และสังฆมณฑลอื่นๆ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ไปประกอบการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนในการพัฒนาบุคลากร เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

8.3. หน่วยงานที่จัดการศึกษาสามารถพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้บรรลุผล

9. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

9.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

9.1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 288 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน จำนวน 3,165 คน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 3,453 คน

9.1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน โดยระบุดำเนินการได้แก่ ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 180 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน โดยกำหนดสัดส่วนตามจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกโรงเรียนละ 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 528 คน

9.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

9.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทุกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จากนั้นส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมทั้งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยทางไปรษณีย์ให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อส่งให้กับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบซองติดแสตมป์เพื่อส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ อีกทั้งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองในบางพื้นที่

9.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าทางสถิติผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เวอร์ชัน 11.5 เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI) โดยใช้สูตรในการคำนวณ PNI แบบปรับปรุงที่ปรับปรุงจากสูตรดั้งเดิม โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2550: 279)

10. ลำดับขั้นตอนการนำเสนองานวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายงานผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการนำเสนอแบ่งเป็นเนื้อหา 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนการนำเสนองานวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคาทอลิกในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน และผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระสำคัญทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยผู้วิจัยกำหนดสาระสำคัญประกอบด้วยเนื้อหาเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคาทอลิกในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

1.1 ความหมายของจริยธรรมและคุณธรรม

1.1.1 ความหมายคำว่า “จริยธรรม (Ethics)”

จริยธรรม รากศัพท์มาจากภาษาบาลี-สันสกฤต ดังนี้

จริย หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติ กิริยาที่ควรประพฤติ

ธรรม หมายถึง คุณความดี บุญกุศล ข้อบังคับ กฎ หลัก คำสั่งสอนทางศาสนา

จริยธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

Brown (1968) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2542: 88) กล่าวว่า คำว่า จริยธรรม แยกออกเป็น จริยะ และ ธรรม คำว่า “จริยะ” หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “ธรรม” มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำทั้งสองคำมารวมกันเป็น จริยธรรม จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ

สจวน กำเลิศทอง (2542: 10) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติของบุคคล โดยมีค่านิยมทางศีลธรรมและคุณธรรมที่สังคมยอมรับเป็นปทัสถานในการวัดเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาแล้ว ทำให้สังคมยอมรับและให้การสนับสนุนและตัวผู้กระทำก็เกิดความพอใจในการกระทำของตนเองด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 113) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งคำว่าระบบนี้ หมายถึง ทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำและผลของการกระทำหรือไม่กระทำนั้น ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านี้ด้วย

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553: 182) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติที่กำกับอยู่ในจิตใจของคน ซึ่งถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติดีก็จะส่งผลให้เกิดสันติสุขแก่สังคม หรือคนที่ปฏิบัติตามเกณฑ์ทางศีลธรรมก็คือ คนที่มีจริยธรรม

สรุปได้ว่าจริยธรรม คือ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เป็นประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ ซึ่งต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติที่ได้จากหลักทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม นอกจากนี้จริยธรรมยังใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติ การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ด้วย

1.1.2 ความหมายคุณธรรม (Virtue)

มีผู้ให้ความหมายคำว่า “**คุณธรรม (Virtue)**” ในที่ขณะต่างๆ กันดังนี้

คุณธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Virtue พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

สุพล วังสินธ์ (2534: 8) ได้รวบรวมแนวคิดของนักปราชญ์ นักการศึกษา เกี่ยวกับความหมายของคุณธรรม ที่แตกต่างกันตามยุคสมัย ดังนี้

Socrates กล่าวว่า คุณธรรม เป็นสิ่งดีเด่นที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและเปลี่ยนแปลงได้บ้างเมื่อได้รับการศึกษาและถือว่าความรู้คือคุณธรรมหรือคุณธรรมนั้นสอนกันได้

Plato กล่าวว่า คุณธรรมเป็นความรู้ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวคนโดยบังเอิญคุณธรรมเกิดจากความรู้ไม่ใช่ความรู้ภาคทฤษฎี แต่เกิดจากการปฏิบัติ

Aristotle กล่าวว่าเน้นว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดี ซึ่งเป็นสภาวะจิตใจที่มั่นคงและแสดงออกมาในรูปการกระทำอยู่ในทางสายกลาง ความรู้กับคุณธรรมแยกกันไม่ออกแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

พระเมธีธรรมากรณ์ (2538: 15) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ดีในจิตใจ

พระธรรมปิฎก (2540: 14) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นสภาพของจิตใจ คือ คุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ

ชูชีพ เยาวพัฒน์ (2553: 203) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ดีในจิตใจของตัวบุคคล ที่ได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังอบรมเรื่องคุณธรรมทางจิตใจ ให้มีเมตตา กรุณา ประพฤติปฏิบัติ แต่ในสิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2553: 182) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพของคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรมหมายถึงคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งคนที่มีคุณธรรมนั้นนอกจากจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นแล้วยังมีจิตใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นอีกด้วย

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึงคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจมนุษย์โดยผ่านประสบการณ์จากการ ได้สัมผัสซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำ ทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่มีความหมายประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

จากการศึกษาความหมายเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่าความแตกต่างระหว่างคุณธรรมกับจริยธรรมคือ คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติภายในใจใดๆ ก็ตามที่เป็นคุณสมบัติไม่เป็นโทษ ส่วนจริยธรรม หมายถึง สิ่งควรประพฤติอันได้แก่ พฤติกรรม เป็นการกระทำทางกาย วาจา ใจ อันดีงามที่ควรปฏิบัติ

1.1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกองค์ประกอบทางจริยธรรม ได้ดังนี้

ในทางพุทธศาสนานั้น พระราชวรมุนี (2523) ได้แบ่งจริยธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นรากฐานทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก

2. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นการกระทำภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ เช่น การเอาใจใส่ในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย แต่จริยธรรมที่แท้จริงนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก เช่น ทำงานเพื่อผลของงาน ไม่ใช่เพื่อเงิน เป็นต้น

จากหนังสือคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิก (Catechism of the Catholic Church) (สำนักวาติกัน: 2006) กล่าวถึงหลักศีลธรรมของคริสตศาสนา (Moral Virtues) มี 2 ประเภท คือ

1. Human Virtues หรือ คุณธรรมจริยธรรมของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีคุณธรรมจริยธรรมสำคัญรวมกัน เรียกว่า Cardinal Virtues (No.379)

2. Theological Virtues หรือ คุณธรรมจริยธรรมทางเทววิทยา ประกอบด้วย ความเชื่อ ความไว้วางใจ และความรัก

สำหรับ Cardinal Virtues หรือ คุณธรรมจริยธรรมหลักสำคัญ ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. Prudence คือ ความฉลาด สุขุม ไม่ประมาท รู้จักใช้สายตาของปัญญา (discern) ในทุกกรณี เพื่อแสวงหาความดีที่แท้จริง และรู้จักใช้วิธีการที่ถูกต้องที่จะบรรลุถึงความดีนั้น

2. Justice หรือ ความยุติธรรม คือ คุณธรรมจริยธรรมที่อยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ อันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม พระคัมภีร์กล่าวถึงผู้ที่มีความยุติธรรม (just man) ว่า “เจ้าต้องไม่มีความลำเอียง ปฏิบัติต่อคนจนแตกต่างจากปฏิบัติต่อเศรษฐี แต่เจ้าต้องใช้ความถูกต้องตัดสินเพื่อนบ้านของเจ้า” (ลวน. 19: 15)

3. Fortitude หรือ ความพากเพียรอดทน คือ คุณธรรมจริยธรรมของผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค หรือความยากลำบากของชีวิต มีความมานะบากบั่นที่จะแสวงหาความดีตลอดไป ยึดหลักของความถูกต้อง ไม่หวั่นไหวเมื่อถูกกลั่นแกล้ง แต่มั่นคงที่จะทำความดีต่อไป ทั้งนี้เพราะ “พระเจ้าคือ พลังและบทเพลงของข้าพเจ้า” (สดด. 118: 14)

4. Temperance หรือ ความอดกลั้น ความพอดี (moderation) หรือ “ทางสายกลาง” คือ คุณธรรมจริยธรรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติรู้จักความพอดี สามารถควบคุมอารมณ์และความอยากกระหาย สามารถใช้น้ำใจอิสระ (will power) ของตนอยู่เหนือสัญชาตญาณ

คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ เรียกว่า “Cardinal Virtues” ซึ่งเป็นคุณธรรมหลักของคุณธรรมอื่นๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ความน่าเชื่อถือ ความจงรักภักดี ความน่าไว้วางใจ ความเลื่อมใสศรัทธา (faithfulness) ความเมตตาการุณา (generosity) เป็นต้น

กรมฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ (2523) ได้สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ดังนี้ คือ

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ

รู้จักใครตรง พิชญานให้ประจักษ์ ไม่หลงมงาย มีความยับยั้งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญูกตเวทิตะ ความกตัญญูหมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวทิตะ หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูกตเวทิตะจึงหมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนบุญคุณต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมาย และศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละลายความเห็นแก่ตัว การให้กับคนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นนำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอดุสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้อื่นเป็นสุข ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

กรมวิชาการ (2523) ได้สรุปว่าจริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องได้ด้วยความคิด

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ สรทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) เห็นว่า จริยธรรมต่างๆ ของมนุษย์นั้นมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การบอกได้ว่าการกระทำใดดีควรทำ และการกระทำใดเลวควรงดเว้น ความรู้เชิงจริยธรรมของคนเรามากมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และสติปัญญา

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้ลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นและในเวลาที่แตกต่างกัน ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การยกเหตุผลมาอ้างถึงการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นไม่ไปแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนค่านิยมหรือกฎเกณฑ์ในสังคมนั้นๆ

1.2 คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

1.2.1 คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย ได้ศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและการประชุมระดมความคิดจากทุกกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้ข้อสรุป “คุณธรรมพื้นฐาน” ที่ควรเร่งรัดปลูกฝังรวม 8 ประการ เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ตามเหตุการณ์และปัญหาในท้องถิ่นตน (อ้างถึงในวิสิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2550: 6-8) คือ

1. ขยัน

ความหมาย คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอย เมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหา จนเกิดผลงานสำเร็จตามความมุ่งหมาย

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้อง ผู้ที่เป็นคนสู้งาน มีความหมาย ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด

ความหมาย คือ การรู้จักเก็บออมเงินใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควร พอประมาณให้เกิดประโยชน์ คู้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม อดออมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของอย่างคู้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์

ความหมาย คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกล้ำเอียงหรืออคติ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้ง ต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่นท์ก่กลคค โกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

4. มีวินัย

ความหมาย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมี ทั้งวินัยในตนเองและวินัยต่อสังคม

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบ ของสถานศึกษา สถาบัน/ องค์กร/ สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและ ตั้งใจ เช่น การแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบ เข้าแถวรับบริการตามลำดับ

5. สุภาพ

ความหมาย คือ ด เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสุภาพ คือ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตาม สถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง แต่ในเวลา เดียวกันยังคงมีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด

ความหมาย คือ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสะอาด คือ ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมถูกต้องตามสุขลักษณะ ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว จึงมีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7. สามัคคี

ความหมาย คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดอง กัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการ ทะเลาะวิวาท ไม่เอาไร้ดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความสมานฉันท์

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล

ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

8. มีน้ำใจ

ความหมาย คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ในความสนใจ ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

คุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วย แรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ คือ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ

1.2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 3-54) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปแล้ว จะนำไปสู่การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ คือ

1. **รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคี โปร่งดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2. **ซื่อสัตย์สุจริต** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำรงชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

3. **มีวินัย** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของ ครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ผู้ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบต่อการทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มีมุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7. รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดคฤมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่คฤมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือ

สังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์ สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

อัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ กำหนดคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของผู้เรียนตามคุณค่าของพระวรสารไว้ 4 ประการ ดังนี้ (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ, 2554: 8)

1. ผู้เรียนปฏิบัติตนด้วยความรัก เมตตา

1.1 ต่อพระเจ้า หมายถึง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาและปฏิบัติ ศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ต่อตนเอง หมายถึง ใฝ่เรียนรู้ รู้จักดูแลตนเอง ใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ มองโลกในแง่ดี มีภูมิคุ้มกัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

1.3 ต่อผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกถึง การรัก-รับใช้ ให้อภัย ให้เกียรติผู้อื่น มีจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์สังคม

2. ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง

2.1 ดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีความสุข

2.2 ไม่ยึดติดกับวัตถุสิ่งของที่เกินความจำเป็น พอใจในสิ่งที่ตนเป็นและมี

2.3 รู้จักอดออม ประหยัด และใช้สิ่งของต่างๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

3. ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์

3.1 ประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจต่อ ตนเองและผู้อื่น

3.2 มีความจริงใจ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง

4. ผู้เรียนมีอิสรภาพในการปฏิบัติความดี

4.1 มุ่งมั่นในการทำความดีด้วยใจอิสระ (Free will)

4.2 มีความละเอียดใจและไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นบาปและสิ่งผิดต่อหลักธรรม ของศาสนา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมี 9 ประการ ได้แก่ 1) มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) ดำเนินชีวิตเรียบง่าย อยู่อย่างพอเพียง 6) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีอิสรภาพในการปฏิบัติ ความดี มีจิตสาธารณะ 9) ปฏิบัติตนด้วยความรัก เมตตา

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

Levinson (1964: 284-285) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง บรรทัดฐาน (Norm) ความคาดหวัง (Expectation) ข้อห้าม (Taboo) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอื่นๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันกับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทลักษณะเช่นนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปที่การป้องกันที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำ เมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น

Good (1973: 502) ให้ความหมายของบทบาทไว้ 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ลักษณะที่แสดงออกของบุคคลภายในกลุ่ม
2. รูปแบบพฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่ หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม

Katz and Kahn (1978: 179) กล่าวว่า บทบาทประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคาดหวัง กับส่วนที่เป็นปฏิบัติหรือการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว นั้น ถือเป็นบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2536: 191) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ในสถาบัน ผู้สวมบทบาทมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ บทบาทแต่ละบทบาทเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกันเพื่อทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ในสถาบันนั้นๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 602) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

ชร สุนทรายุทธ (2550: 27) ได้ให้ความหมายของบทบาท (Role) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ถูกผู้อื่นคาดหวังว่าจะต้องแสดงออกให้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่บุคคลผู้นั้นดำรงอยู่ คำว่าบทบาทนั้นเป็นเรื่องที่คนอื่นคิดคนอื่นคาดหวัง ที่จะให้บุคคลแต่ละคนควร

จะแสดงการกระทำอะไรออกมาให้สมฐานะหรือตำแหน่งของบุคคลนั้น ซึ่งหากไม่แสดงออกก็จะถือว่ากระทำไม่สมบทบาท

การดี อนันต์นาวิ (2551: 260) ได้ให้ความหมายของบทบาทของผู้บริหารการศึกษาว่า หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ถูกต้องควรมีเหตุผลตามตำแหน่งของผู้บริหารการศึกษาที่กำหนดขึ้นในหน่วยงานทางการศึกษา

สรุป บทบาทหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในฐานะใดฐานะหนึ่ง

2.1.2 ประเภทของบทบาท

ปราชญา กล้าพัญญ (2540: 125-126) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาท โดยแบ่งประเภทของบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. บทบาทที่เป็นทางการ (formal roles) เป็นบทบาทที่ได้มีการมอบหมายให้อย่างเป็นทางการ กำหนดไว้แน่นอน มีระเบียบตายตัว เช่น เมื่อปฏิบัติราชการมีตำแหน่งหน้าที่การทำงานประจำ ได้แก่ เสมียนประจำแผนก หัวหน้าแผนก ผู้อำนวยการ เป็นต้น หรือเมื่อทำงานธุรกิจมีตำแหน่งงานเป็นหัวหน้างาน ผู้จัดการแผนก ผู้จัดการฝ่าย เป็นต้น ซึ่งแต่ละองค์การจะต้องมีการกำหนดบทบาทของแต่ละตำแหน่งไว้อย่างชัดเจนที่สุด เพื่อให้แต่ละคนสามารถปฏิบัติหน้าที่การทำงานตามบทบาทต่างๆ ที่ตนเองได้รับมานั้น ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. บทบาทที่ไม่เป็นทางการ (informal roles) ได้แก่ บทบาทที่ไม่ได้มีการแต่งตั้งมอบหมายให้แก่บุคคลอย่างเป็นทางการ แต่เป็นบทบาทของผู้มีบทบาทอย่างเป็นทางการจะต้องปฏิบัติเพื่อจะรักษาความศักดิ์สิทธิ์แห่งบทบาทที่ตนครองอยู่นั้นเอาไว้ให้ได้ บทบาทที่ไม่เป็นทางการนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

2.1 บทบาทในภารกิจ (task roles) ซึ่งมุ่งไปที่การดูแลให้กลุ่มปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 บทบาทในการสร้างกลุ่ม และธำรงรักษา (group building and maintenance roles) หมายถึงบทบาทในการอำนวยความสะดวก และสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกันในบรรดากลุ่มคนที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และสร้างสายใยแห่งสัมพันธ์ไมตรีต่อกันไว้ผูกพันต่อกันไว้อย่างเหนียวแน่น มีความห่วงใยเอื้ออาทรแก่กันและกัน

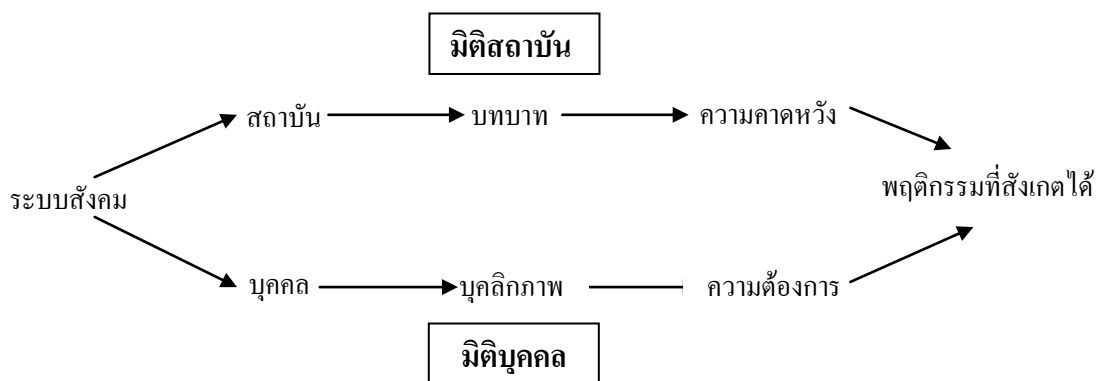
2.3 บทบาทของเอกัตบุคคล (individual roles) เป็นบทบาทส่วนหนึ่งของแต่ละตัวบุคคลที่เต็มเต็มความเป็นตัวของตัวเอง ทำให้ตัวเองมีความสุข มีความพึงพอใจกับชีวิต เป็นเรื่องของส่วนตัวไม่ใช่เรื่องของกลุ่ม บทบาทส่วนตัวนี้ บทบาทที่แทนที่จะเป็นเครื่องช่วยสนับสนุน

สัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างบุคคลในกลุ่ม อาจกลับกลายเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความผูกพันระหว่างกันและกันไปได้ หากบุคคลผู้นั้นมีลักษณะอุปนิสัยใจคอเป็นไปในทางที่เป็นลบ เช่น เห็นแก่ตัว อิจฉาริษยา เป็นต้น

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

1) ทฤษฎีระบบสังคมของ Getzels and Guba (Social System Theory)

Getzels and Guba (1968 อ้างถึงในภารดี อนันต์นารี, 2552: 260-262) ได้เสนอทฤษฎีระบบสังคม ประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติสถาบัน (Nomothetic Dimension) และมิติบุคคล (Ideographic Dimension) แต่ละมิติส่วนต่างๆ ที่ปฏิสัมพันธ์กันเพื่อให้ระบบสังคมบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ระบบสังคมของ Getzels and Guba

จากแผนภาพที่ 1 มิติสถาบัน (Nomothetic Dimension) เป็นมิติทางสังคมวิทยา ที่อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบสังคม โดยที่สังคมมีสถาบันเป็นหน่วยหลัก แต่ละสถาบันมีบทบาทที่ต้องกระทำเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ บทบาทเหล่านี้ ถูกกำหนดโดยความคาดหวังที่มีต่อบทบาทนั้นๆ

1. สถาบัน (Institution) เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อความอยู่รอดของสังคม สถาบันมีหลายขนาดและหลายประเภท เช่น กระทรวง ทบวง กรม จนถึงหน่วยงานระดับเล็ก ในแต่ละสถาบันจะมีบทบาทที่ต้องกระทำ

2. บทบาท (Role) เป็นตำแหน่งหน้าที่ในสถาบันที่ผู้สวมบทบาทจะต้องกระทำ ผู้สวมบทบาทมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ บทบาทแต่ละบทบาทเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน เป็นส่วนประกอบซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ บทบาทจะขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่มีต่อบทบาท

3. ความคาดหวัง (Expectation) เป็นความคิดของบุคคลที่มีต่อบทบาทนั้นๆ

ความคาดหวังอาจจะมาจากบุคคลที่สวมบทบาท หรือจากคนอื่นที่อยู่ภายในหรือภายนอกสถาบันก็ได้

มิติบุคคล (Ideographic Dimension) เป็นมิติทางจิตวิทยา ที่อธิบายลักษณะของบุคคลในระบบสังคม มิตินี้ประกอบด้วยบุคคล บุคลิกภาพ และความต้องการ

1. บุคคล (Individual) หมายถึง มนุษย์ผู้ซึ่งมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นทั้งในด้านสรีระวิทยา และจิตวิทยา บุคคลจะมีบุคลิกภาพและความต้องการที่แตกต่างกัน

2. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นโครงสร้างของบุคคลในเชิงจิตวิทยา เป็นองค์ประกอบที่มีผลวัดภายในบุคคล ประกอบด้วย ความต้องการเป็นหลัก ความต้องการเป็นตัวควบคุมการตอบสนองของบุคคลต่อสภาพแวดล้อม บุคคลแสดงออกต่อโลกภายนอกในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับการรับรู้ ความต้องการ นิสัย ความสามารถ ความรู้ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคล สิ่งต่างๆ เหล่านี้รวมกันเป็นบุคลิกภาพ ส่วนประกอบสำคัญของบุคลิกภาพ คือ ความต้องการ

3. ความต้องการ (Need dispositions) เป็นความโน้มเอียงที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเป้าหมายและหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่งจากการกระทำนั้นๆ ความต้องการเป็นพลังภายในที่กำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ของพฤติกรรม ทำให้บุคคลแสดงออกที่แตกต่างกัน นอกจากกระทบต่อพฤติกรรม ทำให้บุคคลแสดงออกแตกต่างกัน นอกจากกระทบต่อวัตถุประสงค์แล้ว ความต้องการยังมีผลกระทบต่อวิธีของสภาพแวดล้อมอีกด้วย

จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมิติสถาบันและมิติบุคคล ทำให้เกิดพฤติกรรมที่สังเกตได้ของบุคคล สูตรแห่งความสัมพันธ์ คือ

$$B = f(R, P)$$

$$B = \text{Behavior}$$

$$F = \text{Function}$$

$$R = \text{Role}$$

$$P = \text{Personality}$$

ระบบสังคมทั้งระบบมีพฤติกรรม = f (บทบาท x บุคลิกภาพ) หากระบบสังคมที่สถาบันกำหนดบทบาทมาก บุคคลจะแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของตนเองได้น้อย บางระบบตรงกันข้าม ระบบต่างกันมีสัดส่วนของบทบาทและบุคลิกภาพแตกต่างกัน เช่น

1. องค์กรทหาร สถาบันกำหนดบทบาทไว้มาก ทหารต้องมีระเบียบวินัยสูง ทุกคนต้องปฏิบัติตามบทบาทที่กำหนดไว้ สัดส่วนของบุคลิกภาพจึงมีน้อย

2. องค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปิน มีการกำหนดบทบาทโดยสถาบันน้อย ศิลปินจึงแสดงออกตามบุคลิกภาพได้มาก

3. สำหรับองค์การทางการศึกษา สัดส่วนระหว่างบทบาทและบุคลิกภาพมีความใกล้เคียงกัน สถานศึกษาต่างก็มีสัดส่วนแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะและการบริหารของสถานศึกษานั้นๆ

2) ทฤษฎีบทบาทของ Nadal (Nadal's Role Theory)

แนเดล นักมนุษยวิทยา (Nadal อ้างถึงในพิทยา เพชรรักษ์, 2539: 14) กล่าวว่าบทบาท คือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่งและมีอารมณ์ขัน
 2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาท และขาดมิได้ เช่น ครูต้องสอนหนังสือ แพทย์ต้องรักษาคณไข้ ตำรวจต้องจับผู้ร้าย เป็นต้น
 3. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น
- ถ้ากำหนดให้ P คือ บทบาท A คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท B คือ ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ และ C คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น จึงเขียนเป็นสมการบทบาทได้ว่า

$$P = A + B + C + \dots + N$$

ภาพที่ 2 สมการบทบาท

2.1.4 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง

1) บทบาทที่ปฏิบัติจริง

Boom and Selznick (1963: 60) ได้กล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงจะต้องเป็นบทบาทที่กระทำจริง ซึ่งเป็นไปตามความเชื่อของแต่ละบุคคล ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ

Berlo (1968: 153) ได้กล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่งของเขา ทั้งนี้ ความไม่สอดคล้องกันของบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงอาจมาจากสาเหตุที่บุคคลขาดความเข้าใจ ความไม่เห็นด้วย หรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่คาดหวัง และบุคคลไม่มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Biddle (1979: 14-15) ได้กล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง พิจารณาได้จากการแสดงพฤติกรรมจริงตามสถานการณ์ต่างๆ ของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 24) ได้กล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดเห็นของเจ้าตัวผู้อยู่ในตำแหน่ง

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ (2538: 13) ได้กล่าวว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่สังเกตเห็นได้ และเหมาะสมกับบทบาทที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ภายใต้อำนาจ ความสามารถ ระเบียบ และแรงจูงใจ

กล่าวโดยสรุป บทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้

2) บทบาทที่คาดหวัง

Stogdill (1959: 127-128) ได้กล่าวว่า บทบาทที่คาดหวัง เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่จะปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสังคม ซึ่งบทบาทที่คาดหวังนั้นจะมีแนวทางปฏิบัติกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามจะนำไปตามตำแหน่งต่างๆ ในองค์การ

Raven and Rubin (1976: 514) ได้กล่าวว่า บทบาทที่คาดหวังเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นคุณสมบัติและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่มหรือองค์การ

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 24) ได้กล่าวว่า บทบาทที่คาดหวัง คือ บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่นคาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ ซึ่งบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังมักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด แต่ในบางครั้งบทบาทที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่กำหนดก็ได้

พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ (2538: 13) ได้กล่าวว่า บทบาทที่คาดหวัง คือ พฤติกรรมที่คาดหวัง เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ

กล่าวโดยสรุป บทบาทที่คาดหวัง คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลตามความคาดหวังของตนเองและผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นไปตามบทบาทที่กำหนดหรือไม่ก็ได้

2.2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

2.2.1 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

Hendey, et al. (1972: 334 อ้างถึงในรุจิย์ ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม, 2545: 36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดโปรแกรมทางการศึกษา และกระบวนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2. จัดบรรยากาศของสภาพแวดล้อม เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน และการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
3. นำการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนาความรู้ และการแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
5. พัฒนาทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีทัศนคติที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ และร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน

Gorton (1983: 47-49) เสนอบทบาทตามภารกิจหลักของผู้บริหาร โรงเรียนไว้ 7 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ได้แก่ กำหนดเป้าหมายของหลักสูตร ช่วยทำความเข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตร จัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน การจัดการนิเทศภายใน การอบรมบุคลากรด้านการสอนและการประเมินผล
2. การบริหารงานธุรการ ด้านการเงินและพัสดุ ได้แก่ จัดทำงบประมาณเงินรายได้ของโรงเรียน จัดระบบตรวจสอบภายใน จัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง จัดระบบการพัสดุ จัดระบบบัญชี
3. การบริหารงานอาคารและสถานที่ ได้แก่ จัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ จัดระบบบำรุงและซ่อมแซมอาคารสถานที่และดูแลงานภารโรง
4. การบริหารงานบุคคล ได้แก่ กำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคล ดำเนินการคัดเลือกครูและบุคลากรอื่นๆ มอบหมายงานให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา แจกวัสดุประสงค์ของสถานศึกษาให้แก่ทุกคนทราบ สังเกตพฤติกรรมการสอนของครู วินิจฉัยหลักขณะเด่นและช่วยในการสอนของครู ช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ประเมินผลการสอนของครู ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพให้แก่ครูและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ
5. การบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ จัดบริการแนะแนว จัดการปฐมนิเทศนักเรียน กำหนดนโยบายและกระบวนการเกี่ยวกับวินัยนักเรียน กำหนดมาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน พัฒนาและประสานงานกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดสวัสดิการต่างๆ ให้แก่นักเรียน และรายงานพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
6. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กำหนดนโยบายและมาตรการในการให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน จัดดำเนินการให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ช่วยเหลือ

กิจกรรมของสมาคมครูผู้ปกครอง ดำเนินการในเรื่องที่ผู้ปกครองมาร้องทุกข์ เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในกิจกรรมของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่หรือในชุมชนอื่นๆ จัดบริการแก่ชุมชน

7. การปฏิบัติภารกิจอื่นๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนา จัดการประชุมสัมพันธ์โรงเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

Knezevich (1984: 16-18) เสนอว่าผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาควรมีบทบาทต่างๆ ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ได้แก่

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน (Direction setter) ทำหน้าที่ชี้แจงทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน มีความรู้ ทักษะในการจัดระบบประเภทแบบโครงการ

2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader-catalyst) มีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้นและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม

3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planning) สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จัดเตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision-maker) เป็นผู้รอบรู้วิธีเทคนิคการตัดสินใจ

5. บทบาทเป็นผู้จัดองค์การ (Organizer) สามารถออกแบบขยายงาน กำหนดโครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่ มีความเข้าใจพลวัตขององค์การและพฤติกรรมองค์การ

6. บทบาทเป็นผู้เปลี่ยนแปลง (Change manager) เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง (change agent) มาสู่สถาบัน จะเปลี่ยนอะไร อย่างไร ควรเปลี่ยนสถานการณ์ใด เมื่อไร

7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) มีความเข้าใจรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิถีพิเศษงาน การรายงาน การประสานกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) สามารถในการสื่อสาร ทั้งการพูด การเขียน การใช้สื่อเพื่อการสื่อสาร สามารถในการประชาสัมพันธ์

9. บทบาทเป็นผู้จัดการความขัดแย้ง (Conflict manager) ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องเข้าใจถึงสาเหตุ สามารถต่อรองไกล่เกลี่ย สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem manager) เป็นผู้สามารถเข้าใจปัญหา วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้

11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบ (System manager) สามารถวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง นำเอาทฤษฎีการบริหารมาใช้ได้

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional manager) ต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ เข้าใจวิธีการสร้าง การพัฒนาหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล (Personal manager) มีเทคนิคในการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง ประเมินผลงาน และการปฏิบัติงาน

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource manager) มีความสามารถบริหารการเงิน งบประมาณ บริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา หาทรัพยากรสนับสนุนจากภายนอก

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) สามารถประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีทางสถิติ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

16. บทบาทเป็นนักประชาสัมพันธ์ (Public relater) มีทักษะในการสื่อความหมาย วิธีสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้และเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ

17. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial head) มีความสามารถในการจัดงานและพิธีต่างๆ ในสังคม

กัญญา สาทร (2523 : 356-357) ได้กล่าวถึงหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องทำการบริหารถึง 8 ประการ คือ

1. การบริหารบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งหมายถึง ครู เจ้าหน้าที่ คนงาน และภารโรง เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทุกฝ่าย

2. การปกครองและแนะแนวนักเรียน หรือการบริหารกิจการนักเรียนตลอดจนการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน

3. การบริหารวิชาการที่เกี่ยวกับ หลักสูตร แบบเรียน หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และการบริหารการสอน เพื่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุด

4. การบริหารงานต่างๆที่เกี่ยวกับชุมชนในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำชุมชนและเป็นศูนย์ของชุมชนอย่างน้อยที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อช่วยกันพัฒนาชุมชนในทุกๆด้านและรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากชุมชนด้วย

5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิของโรงเรียน (Organization chart) เพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผน สมเป็นองค์กรที่ดี

6. การจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ บริเวณและวัสดุครุภัณฑ์

7. การบริหารงานธุรการหรืองานเสมียน (Clerical work) เอกสารต่างๆ การเงิน และการบริการต่างๆของโรงเรียน

8. การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะๆ ต่อเนื่องกัน ไม่ขาดสาย

วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกุลและ สุพิชญ์ ธีระกุล (2533 : 80-81) กล่าวว่า ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องทำการบริหารงานแบ่งหัวข้อใหญ่ๆ 6 หัวข้อ คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารอาคารสถานที่
5. การบริหารงานธุรการ
6. การบริหาร โรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน

สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์ (2537: 556) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนมี 6 ประการ คือ

1. บริหารงานวิชาการ
2. บริหารงานธุรการ
3. บริหารงานอาคารสถานที่
4. บริหารงานบุคคล
5. บริหารกิจการนักเรียน
6. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ทั้งนี้ภารกิจหลัก คือ การบริหารงานวิชาการ

ปราชญา กล้าผจญ (2547) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบัน การเรียนรู้แนวใหม่ยึดถือแนวทาง "ผู้เรียนเป็นสำคัญ" ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อครู และเด็กนักเรียน ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้ทั้งการพูดจา ความรู้ที่ถี่ถ้วนและการกระทำ
 2. เป็นผู้นำในการบริหาร โดยยึดแนวทางการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน
 3. เป็นผู้นำในด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสนใจต่อเทคนิควิทยาการใหม่ๆ รอบๆ ตัว พยายามนำเอาสิ่งต่างๆ เหล่านั้น มาใช้ในการบริหารโรงเรียน และสถานศึกษาของตนเองอยู่เสมอ

4. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ เป็นผู้มีความสามารถโดดเด่นในการนำพาสถาบันการศึกษาของตนไปสู่ความมีชื่อเสียงเชิงวิชาการ การเรียนการสอนดี ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถสูงได้ระดับตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

5. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษา เป็นตัวกลางในการประสานงาน มีลักษณะเป็น "ผู้ประสานสิบทิศ"

6. เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันทำงานเป็นทีม สร้างเสริมทีมงานให้เข้มแข็ง ให้ครู อาจารย์ เพื่อนร่วมงานทุกคน มีขวัญกำลังใจดีในการทำงาน และเกิดแรงกระตุ้น แรงจูงใจที่อยากจะกระทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นปรากฏผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม

7. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา และเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในทางสร้างสรรค์ มีแนวคิดในการศึกษาที่ดี และมีเจตคตินิยมต่อการคิดเชิงบวก คิดดี คิดมีประโยชน์ คิดแล้ว รู้จักนำไปทำให้บังเกิดผล

8. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ มุ่งรักษาคุณภาพทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา ดูแลการประกันคุณภาพภายใน ด้วยการให้ทุกส่วนงานร่วมแรงแข่งขัน ปฏิบัติงานให้ดี ให้ประสบผลสำเร็จ มีผลงานที่สามารถนำออกแสดงได้

9. เป็นผู้สร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

10. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การอาศัยงบประมาณจากรัฐตั้งให้อย่างเดียวไม่เพียงพอ อาจจะต้องหาทางระดมทุน หาความช่วยเหลือจากองค์กร หน่วยงานต่างๆ ทั้งของเอกชน หรือจากองค์กร NGO

จำเริญ จิตรหลัง (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามภารกิจของหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ และควรมีบทบาทที่สำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2550 ดังนี้

1. บทบาทในการยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิธีประชาธิปไตย

2. บทบาทในการขยายโอกาสทางการศึกษาของประชากรในวัยเรียนอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

3. บทบาทในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

4. บทบาทในการเสริมสร้างสถานศึกษาให้เข้มแข็ง

5. บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน และท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

6. บทบาทในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

7. บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

8. บทบาทในเรื่องการจัดการความรู้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2554: 20) ได้กล่าวถึงภารกิจของผู้อำนวยการสูงสุดในการบริหารงานการศึกษาในโรงเรียน มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติโดยสรุป 4 ประการ ตามงานวิจัยของ Robert S.Fisk แต่ภิญโญ สาธร และนพพงษ์ บุญจิตราคุล ได้เพิ่มงานบริหารกิจการนักเรียนขึ้นอีกประการหนึ่ง คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือบริหารงานวิชาการ

2. บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน

3. บริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4. บริหารงานเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ ชุรการ การเงิน และการให้บริการ

5. การบริหารกิจการนักเรียน

กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นบทบาทที่ผู้บริหารแสดงออก และบทบาทที่บุคคลอื่นคาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนได้ 6 บทบาท คือ 1) บทบาทการบริหารงานวิชาการ 2) บทบาทการบริหารงานชุรการ 3) บทบาทการบริหารงานอาคารสถานที่ 4) บทบาทการบริหารงานบุคคล 5) บทบาทการบริหารกิจการนักเรียน และ 6) บทบาทการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

2.2.2 แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

1) แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 33 บัญญัติให้มีการจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “แผนการศึกษาแห่งชาติ” เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559) ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการนำสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติ และเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสไว้ในโอกาสและสถานที่ต่างๆ มาเป็นปรัชญาพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการด้านต่างๆ ของแผน โดยมีการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และธรรมชาติ บูรณาการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการ โดยรวมที่ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จากหลักปรัชญาและกรอบแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่ง “พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: (1))

ดังนั้นในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 นี้ มีวัตถุประสงค์ของแผนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมีเนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมดังนี้ “เร่งปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่ดีงาม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนไทยให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้ และภูมิธรรม ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางศาสนา ทั้งพระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนา ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ มีความสามารถในการถ่ายทอดศาสนธรรม และศีลธรรม แก่ผู้เรียนและศาสนิกชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสมานฉันท์ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และกลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่าง

มีความสุข และยั่งยืน” จึงได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษา ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 53-54)

1. พัฒนาหลักสูตรให้มีสาระในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและหลักธรรมของทุกศาสนา สภาพชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. จัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาและหลักธรรมของศาสนาในทุกระดับการศึกษา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือทั้งด้านเนื้อหา การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ รวมทั้งมีการบูรณาการการเรียนการสอนทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ไว้ในทุกวิชาอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

3. สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านศาสนาและความรู้ทั่วไปเข้าด้วยกันอย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ตลอดจนจัดให้ครู พระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนาที่มีความรู้ ความเข้าใจศาสนธรรมอย่างถ่องแท้ เป็นผู้สอนวิชาศาสนาและศีลธรรมในสถานศึกษา

4. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสาระของความรู้ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย ให้เข้ากับความรู้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่

5. จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านศิลปะเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของความงามที่แท้จริงของชีวิต สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และการสร้างสรรค์ของมนุษย์ จนเกิดสุนทรียภาพในจิตใจ

6. ศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ และสถาบันวัฒนธรรมต่างๆ ในฐานะของสถานศึกษาต้องจัดเตรียมหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

7. จัดให้มีการอบรม ประชุมกันอย่างสม่ำเสมอในหมู่ครู คณาจารย์ และผู้บริหารในเรื่องความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ในกระบวนการเรียนรู้ได้มากขึ้น รวมทั้งสามารถอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน และประพฤติปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีของสังคม

8. จัดให้มีแผนงานและโครงการที่สนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในศาสนธรรม เป็นผู้สอนหรือเป็นวิทยากรวิชาศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน

9. พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ในการสอน

และเผยแพร่ศาสนธรรม ตลอดจนดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้อย่างแท้จริง

10. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และกรประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไป

11. จัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของการศึกษาศาสนธรรม ควบคู่กับความรู้วิชาสามัญ

12. จัดให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนในโอกาสต่างๆ ทุกภาคเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และการปฏิบัติของศาสนา

13. กำหนดนโยบาย แผน แผนงาน และ โครงการ ให้ครูภูมิปัญญาไทยสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเชื่อมโยงความรู้ในหลักสูตรกับความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

14. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวิถีชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเชื่อมโยงความรู้ในหลักสูตรกับการนำสู่การปฏิบัติจริง โดยผู้นำในทุกระดับต้องประพฤติเป็นต้นแบบที่ดีให้กับสังคม

15. อบรมและพัฒนาองค์กรประชาชนและองค์กรประชาคมที่เป็นตัวแทนอย่างแท้จริงของประชาชนและชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชาธิปไตย และสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่ออำนวยประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

16. ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารประเทศและผู้ที่จะเป็นผู้บริหารประเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่บริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

2) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตที่มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่มั่นคง ยั่งยืนในโรงเรียนคาทอลิก (สภาการศึกษาคาทอลิก, 2548 อ้างถึงในวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2550: 89-90)

ถ้อยแถลงจากการประชุมสัมมนาประจำปีการศึกษา 2548 ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ครั้งที่ 35 เรื่อง “วิกฤตศีลธรรม ทำลายบทบาทการศึกษาคาทอลิก” จากการประชุมสัมมนาสภาการศึกษาคาทอลิกประกาศเจตนารมณ์ถึงพันธกิจการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตที่มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่มั่นคงยั่งยืน โดยนำเสนอแนวทางปฏิบัติ 10 ประการในสถานศึกษาคาทอลิก ดังนี้ (สภาการศึกษาคาทอลิก, 2548 อ้างถึงในวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2550: 89-90)

1. จัดการอบรมเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนทุกระดับชั้นในหลักสูตร

2. จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีทักษะในการบูรณาการ

คุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระ

3. จัดให้มีการสอนสิทธิมนุษยชนและสอนเพศศึกษาเพื่อเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์
4. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้คงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย
5. ส่งเสริมและพัฒนางานอภิบาลในโรงเรียน
6. คณะผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนบุคลากรทุกคน มีความตระหนักในบทบาทของตนในงานอภิบาล
7. ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีงามของบุคลากรในสถานศึกษา
8. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเอาใจใส่และร่วมแก้ปัญหาของครอบครัวของเด็กนักเรียน
9. ปลุกจิตสำนึกบุคลากรในสถานศึกษาให้รู้ เข้าใจและใช้สื่อในทางที่ดี
10. จัดการศึกษาเพื่อหล่อหลอมนักเรียนให้มีอุปนิสัยตามเอกลักษณ์ของสถาบันคาทอลิก คือ “เป็นคนเพื่อคนอื่น”

3) แนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียน

การประชุมสัมมนาประจำปีการศึกษา 2550 ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ครั้งที่ 37 เรื่องการศึกษาเพื่อชีวิต คุณธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ระหว่างวันที่ 26-29 สิงหาคม 2550 ได้เสนอ รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถาบันการศึกษา กล่าวว่า โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนต่อไปนี้ (สภาการศึกษาคาทอลิก, 2550: 47)

1. บริหารจัดการให้เกิดแนวทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ปฏิบัติได้ ได้แก่
 - 1.1 กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนที่เน้นเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน
 - 1.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 1.3 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนโดยให้มีโครงการเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ จัดอาคารสถานที่ให้สะอาด ร่มรื่น มีชีวิตชีวา จัดอุทยานการเรียนรู้ จัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น

3. จัดโครงการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีวิถีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น โครงการพัฒนาบุคลากร โครงการวันเกียรติยศ (กิจกรรมยกย่องผู้มีคุณธรรม)

4. จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กิจกรรมรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมไทย กิจกรรมวิถีพุทธวิถีไทย กิจกรรมอบรมพัฒนาจิต กิจกรรมชุมนุม เป็นต้น

4) แนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกในการปลูกฝังอบรม และพัฒนาผู้เรียน

จากการสัมมนาอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เมื่อวันที่ 21-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ณ ศูนย์อบรมอภิบาล บ้านผู้หว่าน จังหวัดนครปฐม ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายสำคัญของการบริหารการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิกไว้ว่า “เป็นสถาบันการศึกษาที่ปลูกฝัง อบรม และพัฒนาผู้เรียน ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยความเป็นเลิศทางวิชาการที่บูรณาการเข้ากับคุณค่าพระวรสาร สามารถให้ชีวิตเป็นประจักษ์พยานถึงความถูกต้อง เป็นธรรมและดีงาม” จึงได้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาคาทอลิก ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อให้โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก โดยกำหนดไว้ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 7-15)

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก หมายถึง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ดังต่อไปนี้ คือ โดยผู้เรียนประพฤติตนเป็นคนดี มีความรักในพระเจ้า ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา ปฏิบัติตนตามคุณค่าพระวรสารมีความรักและเมตตาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง ซื่อสัตย์สุจริต มีมโนธรรมเที่ยงตรง มีอิสรภาพในการครองตนไม่เป็นทาสของบาป และค่านิยมที่ผิด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินการ และจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ได้ให้แนวทางไว้ดังนี้

1. สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างการ

บริหาร โครงสร้างค่าตอบแทน สวัสดิการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการและระบบการประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

2. สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเพื่อบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรม และชีวิตตามคุณค่าพระวรสารใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

3. สถานศึกษามีการจัดบรรยากาศของโรงเรียนตามจิตตารมณ์พระวรสาร

4. สถานศึกษามีการจัดโครงการ งาน กิจกรรมที่สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน และทักษะชีวิตในเรื่อง สิทธิมนุษยชน เพศศาสตร์ศึกษา สื่อศึกษา และสิ่งแวดล้อม

5. สถานศึกษามีการจัดการสอนคริสตศาสนธรรม คริสตศาสนา และจริยศึกษาโดยมีฝ่ายจิตตาคีบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

6. สถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

7. สถานศึกษาเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนคาทอลิกและผู้มีโอกาส

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ได้ให้แนวทางไว้ดังนี้ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายโรงเรียนคาทอลิก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ชุมชนมีความตระหนักในหน้าที่ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมที่สะท้อนคุณภาพอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ตลอดจนมีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5) หลักการในการจัดการคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน (อ้างอิงในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), 2550: 14)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน Character Education Partnership (2005 อ้างถึงในศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม), 2550: 14) เสนอว่า ไม่มีทางใดทางหนึ่งทางเดียวในการจัดคุณลักษณะศึกษาให้มีประสิทธิภาพ แต่มีหลักการสำคัญ 11 ประการในการจัดการคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่ควรยึดถือ ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับค่านิยมเชิงจริยธรรม โดยทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการมีจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของคนดี หรือคนที่มีคุณลักษณะที่ดี

หลักการที่ 2 ให้นิยามคำว่า “คุณลักษณะหรือคุณลักษณะ” ให้เข้าใจง่าย โดยรวมความหมายในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเข้าเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะต่างๆ

หลักการที่ 3 ใช้วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองโดยตรงอย่างรอบด้าน และมีประสิทธิภาพ

หลักการที่ 4 สร้างเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

หลักการที่ 5 เปิดโอกาสและจัดประสบการณ์การแสดงออกในทางคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน

หลักการที่ 6 ผนวกการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเข้ากับหลักสูตรวิชาการในที่สอน

หลักการที่ 7 พยายามส่งเสริมแรงจูงใจในตัวผู้เรียน

หลักการที่ 8 จัดให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะที่ดี เช่นเดียวกับที่พัฒนาผู้เรียน

หลักการที่ 9 ส่งเสริมการเป็นผู้นำในด้านคุณธรรมของผู้เรียนและให้การสนับสนุนการจัดคุณลักษณะศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หลักการที่ 10 จัดให้สมาชิกในครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียน

หลักการที่ 11 ประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนทั้ง โรงเรียนและ การดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารและแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียน และแนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์ การศึกษาคาทอลิกในการปลูกฝัง อบรม และพัฒนาผู้เรียน สามารถวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545)	บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา
1. พัฒนาหลักสูตรให้มีสาระในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนาและหลักธรรมของทุกศาสนา สภาพชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	จัดหลักสูตร
2. จัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาและหลักธรรมของศาสนาในทุกระดับ การศึกษา ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ	จัดการเรียนการสอน
3. จัดให้มีการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านศาสนาและความรู้ทั่วไปเข้า ด้วยกันอย่างสมดุล ตลอดจนจัดให้ครู พระภิกษุ นักบวช และผู้นำทางศาสนาที่มีความรู้ ความเข้าใจศาสนธรรมอย่างถ่องแท้ เป็นผู้สอนวิชาศาสนาและศีลธรรมในสถานศึกษา	จัดการเรียนการสอน/ สัมพันธ์กับชุมชน
4. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสาระของความรู้ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ไทย ให้เข้ากับความรู้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่	จัดการเรียนการสอน
5. จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านศิลปะเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า ของความงามที่แท้จริงของชีวิต สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และการสร้างสรรค์ของ มนุษย์ จนเกิดสุนทรียภาพในจิตใจ	จัดการเรียนการสอน
6. ศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ และสถาบันวัฒนธรรมต่างๆ ในฐานะของ สถานศึกษาต้องจัดเตรียมหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมไทย	สัมพันธ์กับชุมชน
7. จัดให้มีการอบรม ประชุมกันอย่างสม่ำเสมอในหมู่ครู คณาจารย์ และผู้บริหารในเรื่องความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถบูรณาการ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ในกระบวนการเรียนรู้ได้มากขึ้น	พัฒนาบุคลากร
8. จัดให้มีแผนงานและโครงการที่สนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ อย่างแท้จริงในศาสนธรรม เป็นผู้สอนหรือเป็นวิทยากรวิชาศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน	วางแผนงาน / โครงการ/ สัมพันธ์กับชุมชน
9. พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ในการสอนและ เผยแพร่ศาสนธรรม ตลอดจนดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน นักศึกษา และ ประชาชนได้อย่างแท้จริง	พัฒนาบุคลากร
10. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทั่วไป	พัฒนาบุคลากร
11. จัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของการศึกษาศาสนา ธรรม ควบคู่กับความรู้วิชาสามัญ	จัดอาคารสถานที่

**ตารางที่ 1 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนของ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ต่อ)**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545)	บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา
12. จัดให้มีกิจกรรมการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียนในโอกาสต่างๆ ทุกภาคเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และการปฏิบัติของศาสนา	จัดกิจกรรมนักเรียน
13. กำหนดนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการ ให้ครูภูมิปัญญาไทยสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเชื่อมโยงความรู้ในหลักสูตรกับความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง	กำหนดนโยบาย/ วางแผน/ แผนงาน/ โครงการ/ สัมพันธ์กับชุมชน/ จัดการเรียนการสอน
14. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวิถีชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย	จัดการเรียนการสอน

จากตารางที่ 1 สรุปบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดหลักสูตร การวางแผนงาน การวางโครงการ การจัดการเรียนการสอน การจัดหาอาคารสถานที่ การพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

**ตารางที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนของสภา
การศึกษาคาทอลิก**

สภาการศึกษาคาทอลิก (2550)	บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา
1. กำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนที่เน้นเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน	กำหนดนโยบาย
2. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสอดคล้องเนื้อหาสาระด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	จัดหลักสูตร
3. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนโดยให้มีโครงการเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	แผนงาน/ โครงการ
4. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	จัดบรรยากาศ/ สภาพแวดล้อม
5. จัดโครงการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีวิถีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	พัฒนาบุคลากร
6. จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ	จัดกิจกรรมนักเรียน

จากตารางที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตร การวางแผนงาน การวางโครงการ การจัดบรรยากาศ การจัดสภาพแวดล้อม การพัฒนาบุคลากร และการจัดกิจกรรมนักเรียน

ตารางที่ 3 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตามอัตลักษณ์ การศึกษาคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ฝ่ายการศึกษ้อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554)	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
1. กำหนดผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก โดยผู้เรียนประพฤติตนเป็นคนดี มีความรักในพระเจ้า ชีดมั่นในหลักธรรม ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง ซื่อสัตย์สุจริต เทียงตรง มีอิสรภาพในการครองตน ไม่เป็นทาสของบาป และคำนิยมที่ผิด	กำหนดนโยบาย
2. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างการบริหาร โครงสร้างคำตอบแทน สวัสดิการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการและระบบการประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก	กำหนดนโยบาย/ วางแผน/ แผนงาน/ การประกันคุณภาพ
3. จัดการเรียนการสอนเพื่อบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรมและชีวิตตามคุณค่าพระวรสารใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม	จัดการเรียนการสอน
4. จัดบรรยากาศของโรงเรียนตามจิตตารมณ์พระวรสาร	จัดบรรยากาศ
5. สถานศึกษามีการจัด โครงการ งาน กิจกรรมที่สร้างเสริมภูมิคุ้มกัน และทักษะชีวิตในเรื่องสิทธิมนุษยชน เพศศาสตร์ศึกษา สื่อศึกษา และสิ่งแวดล้อม	โครงการ/ จัดกิจกรรมนักเรียน
6. จัดการสอนคริสตศาสนธรรม คริสตศาสนา และจริยศึกษาโดยมีฝ่ายจิตตาคาทอลิกเป็นผู้รับผิดชอบ	จัดการเรียนการสอน
7. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก	พัฒนาบุคลากร
8. เปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กเรียนคาทอลิกและผู้รอโอกาสโดยรับนักเรียนเข้าเรียนโดยไม่เรียกเก็บเงินพิเศษ และให้ทุนการศึกษาตามความเหมาะสม	รับเข้าเรียน/ ให้ทุนการศึกษา
9. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก	สัมพันธ์กับชุมชน

จากตารางที่ 3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การวางแผนงาน การวางโครงการ การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ การพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมนักเรียน การรับเข้าเรียน การให้ทุนการศึกษา การประกันคุณภาพ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

จากการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สภาการศึกษาคาทอลิก (2550) และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554) ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในภาพรวม ได้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน 6 ด้าน ดังนี้ (1) บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน (2) บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน (3) บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม (4) บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร (5) บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (6) บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ดังตารางที่ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 4 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สภาการศึกษาคาทอลิก (2550) และฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545)	สภาการศึกษาคาทอลิก (2550)	ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554)	ผู้วิจัย
การกำหนดนโยบาย	✓	✓	✓	(1)
การวางแผน	✓		✓	(1)
การจัดหลักสูตร	✓	✓		(1)
การวางแผนงาน	✓	✓	✓	(1)
การวางโครงการ	✓	✓	✓	(1)
การจัดการเรียนการสอน	✓		✓	(2)
การจัดอาคารสถานที่	✓			(3)
การพัฒนาบุคลากร	✓	✓	✓	(4)
การจัดกิจกรรมนักเรียน	✓	✓	✓	(5)
การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	✓		✓	(6)
การจัดสภาพแวดล้อม		✓		(3)
การจัดบรรยากาศ		✓	✓	(3)
การรับเข้าเรียน			✓	(5)
การให้ทุนการศึกษา			✓	(5)
การประกันคุณภาพ			✓	(1)

รายละเอียดดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน

1.1 การกำหนดนโยบาย

1.1.1 ความหมายของนโยบาย

ชร สุทธราชูท (2550: 25) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความทั่วไปๆ หรือสิ่ง ที่เข้าใจ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปที่เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับการตัดสินใจของผู้ได้บังคับบัญชา นโยบายควรจะเป็นเครื่องมือนำไปสู่การตัดสินใจ ดังนั้น นโยบายที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้มีการใช้ ดุลพินิจได้ผลสมควร เพราะหากเป็นนโยบายที่ไม่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจได้บ้างแล้ว ก็จะ กลายเป็นกฎไป

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553: 235) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง แนวทางกว้างๆ ที่ กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจขององค์กรหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เป็นกรอบ ในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554: 235) กล่าวว่า นโยบาย (Policy) หมายถึง ข้อความ หรือสิ่งที่องค์การระบุไว้ว่าจะปฏิบัติหรือกระทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ ดังนั้นการกำหนดนโยบายจึงเป็นการกำหนดกรอบ กำหนดเกณฑ์ในการจะปฏิบัติให้ กระชับและมีประสิทธิภาพ

สรุปความหมายของการกำหนดนโยบาย หมายถึง การกำหนดแนวทางการ ปฏิบัติอย่างกว้างๆ เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติ และเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

1.1.2 กระบวนการของนโยบาย

ในการกำหนดนโยบายนั้น นักวิชาการบางท่านได้แยกแยะไว้อย่างละเอียด เช่น ขั้นตอนการจัดทำนโยบาย ขั้นตอนการแจกจ่ายนโยบาย ขั้นตอนชี้แจงนโยบาย ขั้นตอนยอมรับนโยบาย ขั้นตอนการใช้นโยบาย ขั้นตอนตีความนโยบาย และขั้นตอนประเมินผลนโยบาย อย่างไรก็ตาม กระบวนการ ของนโยบายจะมีเนื้อหาหลักๆ ประกอบด้วย (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 238-247)

1) การกำหนดนโยบาย (Policy Making) บางทีเรียกว่า การวางนโยบาย ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการนโยบาย โดยมีความสำคัญที่จะทำให้นโยบายเกิดขึ้น เพราะ นโยบายจะเกิดตามใจนี้ก็ได้ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน รัดกุม และรอบคอบ จะเป็นผลให้การ บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนการกำหนดนโยบาย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ก. ขั้นตอนการระบุปัญหา จุดเริ่มต้นของนโยบายก็คือ สภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ สังคมจึงต้องการจะแก้ไขด้วย

การคาดหวังว่าในอนาคตจะดีขึ้น เมื่อรู้ปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็นำปัญหานั้นมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าปัญหาที่แท้จริงเกิดจากอะไร จะเกิดผลกระทบในอนาคตอย่างไร เพื่อจะได้นำไปสู่วิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุด

ข. ขั้นตอนตัดสินใจเลือกนโยบาย เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบกลั่นกรอง วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา วัตถุประสงค์อย่างรอบคอบ มิใช่เพียงแต่มีการอภิปรายหรือคิดว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ แต่สภาพความเป็นไปได้ว่ามีผลกระทบอะไรที่จะเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งบางครั้งต้องประยุกต์ใช้กับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี เมื่อพิจารณาโดยถ่องแท้แล้ว จะต้องมีการเสนอทางเลือกเพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดจากหลายๆ ทางเลือก

ค. ขั้นตอนประกาศใช้นโยบาย หลังจากได้เห็นชอบในการเลือกนโยบายที่กำหนดไว้แล้ว ต่อไปก็เป็นขั้นตอนการประกาศใช้นโยบายเพื่อให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน สำหรับการประกาศใช้นั้นอาจกระทำในรูปของการประชุมชี้แจง หรือจัดทำเอกสารแจกจ่าย ฯลฯ

2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมาก เพราะแม้ว่านโยบายที่ได้ผ่านการวิเคราะห์พิจารณาอย่างดีเลิศแล้ว แต่หากไม่มีการนำไปปฏิบัติ นโยบายนั้นก็ย่อมไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาความรู้ความเข้าใจหรือการศึกษาว่า ทำอย่างไรองค์กรหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ จะสามารถนำและผลักดันให้ทรัพยากรการบริหารปฏิบัติงานเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในรูปของแผนและโครงการ

3) การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) หมายถึง การศึกษาคุณค่านโยบายเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจกระทำระหว่างดำเนินนโยบายหรือหลังจากที่นโยบายสิ้นสุดลง การประเมินขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย มีดังนี้

ก. การกำหนดนโยบาย ในขั้นตอนนี้จะมีการประเมินที่สำคัญ คือ

a. การประเมินการกำหนดนโยบาย (Evaluation Policy Making) เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบว่า นโยบายที่กำหนดนั้นควรจะกระทำหรือไม่ เพราะเหตุใด

b. การประเมินคาดการณ์นโยบาย (Policy Appraisal) เป็นการประเมินการศึกษาความเป็นไปได้ของแผนหรือโครงการในแง่มุมต่างๆ ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการ ในบางกรณีนักวิชาการใช้คำว่า การประเมินคาดการณ์ กับคำว่า การศึกษาความเป็นไปได้ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกัน

c. การประเมินทางเลือกนโยบาย (Evaluation Policy Alternative) เป็นการประเมินเพื่อต้องการทราบว่าทางเลือกใดจะให้ประโยชน์สูงสุด โดยใช้ทรัพยากรและการลงทุนน้อยที่สุด

ข. การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินกระบวนการปฏิบัตินโยบาย (Evaluation Policy Action Process) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประเมินการกำกับนโยบาย เป็นการประเมินเพื่อนำผลไปปรับปรุงกระบวนการบริหารนโยบาย การกำกับนโยบายจะเป็นส่วนเชื่อมโยงระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติกับผลลัพธ์นโยบาย ซึ่งผลลัพธ์นโยบายจะบรรลุเป้าหมายของนโยบายหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของหน่วยงานที่กำกับนโยบาย

ค. การประเมินผลการปฏิบัติ (Evaluation Policy Performances) อาจจะจัดทำในระหว่างดำเนินการตามนโยบายหรือเมื่อสิ้นสุดนโยบาย เพื่อพิจารณาว่าผลการปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่อย่างไร การประเมินผลลัพธ์สุดท้าย (Absolute Outcom) หลังจากปฏิบัติตามนโยบาย นิยมเรียกว่า การประเมินผลนโยบายหรือการประเมินผลกระทบนโยบาย (Evaluating Policy Impact)

1.1.3 เกณฑ์การประเมินนโยบาย

William N. Dunn (อ้างถึงในเมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 246-247) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการประเมินนโยบายไว้ 6 เกณฑ์ คือ

1) **ประสิทธิภาพ (Efficiency)** หมายถึง การดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดโดยปราศจากการสิ้นเปลือง

2) **ประสิทธิผล (Effectiveness)** หมายถึง การดำเนินงานที่ได้ผลสำเร็จ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายได้

3) **ความพอเพียง (Adequacy)** หมายถึง นโยบายที่ประกาศออกไปสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความพึงพอใจในผลสำเร็จ

4) **ความเป็นธรรมหรือความเสมอภาค (Equity)** นโยบายที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม พิจารณาได้จากการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ อย่างทั่วถึง

5) **การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness)** ชุมชน สังคม หรือแต่ละภูมิภาคมีความต้องการไม่เหมือนกันในการรับบริการ นโยบายที่ดีจะต้องพิจารณาให้ความเป็นธรรมและต้องสามารถตอบสนองความต้องการนั้นๆ ได้ด้วย

6) **ความเหมาะสม (Appropriate)** ความเหมาะสมเป็นเรื่องของการกระทำใดๆ ก็ตามว่าเป็นการสมควรหรือไม่กับความรู้สึกของสังคมที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ

1.1.4 ปัจจัยที่ทำให้ให้นโยบายเกิดความสำเร็จ ได้แก่

1) ความชัดเจนของนโยบาย นโยบายที่กำหนดต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์และต้องเป็นสิ่งที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

2) ความสามารถของหน่วยงาน เช่น มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทรัพยากรเพียงพอและทันสมัย มีงบประมาณพร้อมที่จะดำเนินการ เป็นต้น

- 3) มีการควบคุมติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) นโยบายจะต้องไม่ขัดกับค่านิยม จริยธรรมหรือศีลธรรมอันดีของสังคม
- 5) ผู้บริหาร โครงการจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำความเข้าใจกับนโยบายให้ถ่องแท้ ตลอดจนนำเทคนิคหรือเครื่องมือ นโยบาย (Policy Tool) มาใช้ เช่น การลงโทษ การเสริมแรง การนิเทศ การกระจายอำนาจ การควบคุมกำกับดูแล เป็นต้น
- 6) การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ เช่น การจัดประชุมสัมมนา ประชุมชี้แจง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของนโยบาย เป็นต้น
- 7) การบริหาร โครงการใดๆ ก็ตาม ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานตามนโยบายประสบผลสำเร็จ
- 8) การสร้างระบบการควบคุมติดตามประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การกำหนดนโยบาย คือ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างกว้างๆ เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติ และการตัดสินใจในการทำงาน ประกอบด้วยกระบวนการดังนี้คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย โดยมีเกณฑ์การประเมินนโยบายที่เน้น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพอเพียง ความเป็นธรรมหรือความเสมอภาค การตอบสนองความต้องการ และความเหมาะสม

1.2 การวางแผน

1.2.1 ความหมายของการวางแผน

Schermerhorn (1993 อ้างถึงในทร สุนทรายุทธ, 2550: 23) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยให้องค์การประสบผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมาย และแสดงขั้นตอนของงานที่เหมาะสม หลักสำคัญของการวางแผน จะต้องมีความชัดเจน และมีวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 49) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ 3 ความหมายดังนี้

การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใครเป็นคนทำ การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ในอนาคตจะเป็นสิ่งที่ยากต่อการคาดหมาย แต่ก็ดีกว่าที่จะปล่อยให้เกิดขึ้นตามยถากรรม

การวางแผน หมายถึง เทคนิคของการมองล่วงหน้าอย่างมีระเบียบ เป็นการพยากรณ์การปฏิบัติงานในอนาคตว่า จะต้องทำอะไรบ้าง ทำเมื่อใด ให้ใครทำ ทำที่ใด ทำอย่างไร เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

การวางแผน เป็นการจัดอันดับกระบวนการของงานให้มีระเบียบ เพื่อเป็นกรอบสำคัญในการปฏิบัติต่อไป เช่น เน้นในด้านการกำหนดสิ่งที่จะต้องทำในอนาคต การประเมินผลในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนการกำหนดวิธีที่จะนำมาใช้อย่างชัดเจน

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554: 224) กล่าวว่า การวางแผน (Planning) หมายถึง ความพยายามขององค์กรและหน่วยงานในการกำหนดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อให้ตอบสนองต่อภารกิจ ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้ได้ผลดีที่สุดด้วยวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในอนาคต โดยมุ่งความสำเร็จและการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญ

สรุปความหมายของการวางแผน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายในอนาคตที่วางไว้อย่างชัดเจน โดยอาศัยวิธีการดำเนินงานที่เป็นระบบ เป็นขั้นตอน สามารถระบุได้ว่า จะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย เป็นต้น

1.2.2 องค์ประกอบของการวางแผน

จรัส อติวิทยากรณ์ (2554: 226-227) กล่าวว่า องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือ

1) การกำหนดจุดหมายปลายทาง (ends) ที่ต้องการบรรลุ ซึ่งมีหลายระดับ คือ

ก. จุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (goals) เป็นการแสดงถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาข้างหน้า ซึ่งมักจะมองในรูปของผลลัพธ์ (outcomes) ในอนาคต กำหนดอย่างกว้างๆ

ข. วัตถุประสงค์ (objective) เป็นองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากการแปลงจุดมุ่งหมาย (goal) ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อง่ายในการนำไปปฏิบัติ วัตถุประสงค์จึงเป็นการกำหนดผลผลิต (output) ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นอย่างกว้างๆ แต่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้

ค. เป้าหมาย (targets) เป็นองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากการแปลงวัตถุประสงค์ ให้เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติมากขึ้น เป้าหมายจึงเป็นการกำหนดผลลัพธ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนโดยจะกำหนดเป็นหน่วยนับที่วัดผลได้เชิงปริมาณ และกำหนดระยะเวลาที่จะบรรลุผลสำเร็จนั้นด้วย

2) วิธีการและกระบวนการ (means and process) เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์และกำหนดเป็นทางเลือก (alternative) สำหรับเป็นแนวปฏิบัติ หรือ กลวิธี (strategy) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จากนั้นจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนงาน (program) และโครงการ (projects) ที่เชื่อมโยงกัน โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ

ก. กลวิธีการปฏิบัติ หรือมาตรการ (strategy) เป็นการกำหนดแนวทาง

ปฏิบัติให้บรรลุจุดหมาย (ends) ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข. แผนงาน (programs) และโครงการ (projects) เป็นการกำหนดแนวทางการกระทำที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปจะมีประเด็นในการเขียนที่ชัดเจนครอบคลุม และเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

3) ทรัพยากร (resources) และค่าใช้จ่าย (cost) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการวางแผนและการกำหนดแผนไปปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งผู้วางแผนจะต้องระบุให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

4) การนำแผนไปปฏิบัติ (implementation) เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงกรรมวิธีในการตัดสินใจเลือกแผนงานและโครงการไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดหมาย (ends) ที่กำหนดไว้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยกลยุทธ์หลายอย่างทั้งกลยุทธ์ภายในองค์กรและกลยุทธ์ภายนอกองค์กร

5) การประเมินผลแผน (evaluation) เป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงการตรวจสอบการควบคุมและการวัดผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าหรือข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดของแผนนั้นๆ เพื่อจะได้ปรับปรุงแผนให้สามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของแผนที่สำคัญคือ ต้องมีการกำหนดจุดหมายปลายทาง (ends) ที่ต้องการบรรลุผล ต้องมีกระบวนการและวิธีการ ต้องมีทรัพยากรและค่าใช้จ่าย ต้องมีการนำแผนไปปฏิบัติ และต้องมีการประเมินผลแผนที่ได้ปฏิบัติ

1.2.3 การวางแผนการบริหารเชิงกลยุทธ์

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2551: 54-55) ได้กล่าวถึงรูปแบบการวางแผนการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1) การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ดังนี้

ก. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะหาปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ที่จะเป็นตัวกำหนดอนาคตขององค์กร วิธีที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์ SWOT คือ วิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ภายในองค์กร รวมทั้งโอกาส (Opportunity) และข้อจำกัด/ภัยคุกคาม (Threat) จากภายนอก

ข. การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ผลการวิเคราะห์ SWOT จะนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ คือ ภาพอนาคตขององค์กรที่ต้องการจะไปให้ถึง เมื่อมีการกำหนดวิสัยทัศน์แล้ว ก็จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ การกำหนดวิสัยทัศน์ควรใช้การมีส่วนร่วม ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน จะเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกกลุ่มซึ่ง

เกี่ยวข้องกันทั้งใน โรงเรียน ชุมชน และสังคมโดยรวม หลักการมีส่วนร่วมโดยทั่วไป คือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น มีหน้าที่รับผิดชอบหรือเป็นผู้รับผลกระทบ เป็นผู้มีความสามารถในเรื่องที่จะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ วิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นจะต้องมีความชัดเจน ให้ทุกคนทราบ เข้าใจและยอมรับเป็นข้อสัญญาที่จะยึดถือ และใช้เป็นทิศทางร่วมกัน โดยมีแผนปฏิบัติการรองรับ

ค. **การกำหนดพันธกิจ (Mission)** ซึ่งพูดถึงสิ่งที่องค์กรจะกระทำ พันธกิจต้องเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลในการจัดตั้งองค์กรนั้น พันธกิจอาจตั้งให้กว้างเพื่อให้ยืดหยุ่นได้ แต่ก็ต้องมีความชัดเจนและต้องกำหนดโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมด้วย

ง. **การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goals)** ซึ่งเป็นผลที่ต้องการให้เกิดในระยะยาว

จ. **การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives)** ซึ่งเป็นผลที่ต้องให้เกิดขึ้นในลักษณะเฉพาะเจาะจง จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ วัตถุประสงค์ที่กำหนดในแผนกลยุทธ์ จะระบุว่าต้องทำอะไรให้สำเร็จ เมื่อไรและควรจะทำได้ วัตถุประสงค์ในทุกระดับขององค์กรต้องสอดคล้องกัน

ฉ. **การกำหนดกลยุทธ์ (Strategies)** เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งในการกำหนดทั้งวัตถุประสงค์และกลยุทธ์จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญ เพื่อเลือกปฏิบัติในเรื่องที่มีความสำคัญสูง กลยุทธ์ที่ปฏิบัติจริงอาจมีทั้งส่วนที่เป็นกลยุทธ์ตามแผนและกลยุทธ์ที่ปรับให้สอดคล้องสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในการกำหนดกลยุทธ์ตามแผนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอก เพื่อจะเลือกวิธีการที่ใช้จากภายนอกและจุดเด่นที่องค์กรมีอยู่ แปลงอุปสรรคจากภายนอกเป็นโอกาส กำจัดจุดด้อยหรือใช้จุดด้อยขององค์กรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นจะต้องกำหนดให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกระดับขององค์กรและทุกหน่วยย่อยในระดับเดียวกัน

ช. **การกำหนดนโยบาย (Policies)** ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานอย่างกว้างๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงการกำหนดกลยุทธ์กับการนำไปปฏิบัติ นโยบายจะเป็นสิ่งที่ช่วยกำกับให้ทุกจุดในองค์กร มีการตัดสินใจและปฏิบัติการไปในทิศทางเดียวกัน ที่สนับสนุนการบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 2-7 มีผู้ใช้ชื่อว่าเป็นการกำหนดหรือจัดทำกลยุทธ์ (Strategies formulation)

2) การดำเนินงาน

การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีกิจกรรมที่ต้องทำทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับบริหาร และระดับปฏิบัติการ เมื่อองค์กรได้กำหนดนโยบายแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติที่จะนำนโยบายไปจัดทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน (Program) งบประมาณ (Budget) และวิธีดำเนินการ

(Procedures) ในด้านธุรกิจอาจใช้คำว่า Standard Operating Procedures (SOP) ซึ่งเป็นการระบุขั้นตอนหรือเทคนิคการดำเนินงานในรายละเอียดว่าแต่ละงานจะต้องทำอะไร แผนปฏิบัติงานนี้จะใช้วิสัยทัศน์เป็นเครื่องนำทางโดยเน้นว่า แนวทางการดำเนินงานแต่ละคนจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในการปฏิบัติงานจริง ผลสำเร็จของงานจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยฝ่ายบริหารทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เช่น ตรงประเภท ตรงตามปริมาณและคุณภาพที่กำหนด ตรงเวลา ในส่วนของทรัพยากรบุคคลก็จะต้องมีการเตรียมความพร้อม เพื่อให้สามารถปฏิบัติการได้ดี มีการจูงใจ การนิเทศ ติดตาม เพื่อให้งานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ส่วนฝ่ายปฏิบัติการก็ต้องลงมือดำเนินการไปตามแผน และแก้ไขปรับปรุงเมื่อผลงานไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมิน

3) การควบคุม

ในขั้นตอนของการควบคุม ประกอบด้วย การกำกับและประเมิน การประเมินผลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะมีขั้นตอนของการทบทวนสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในด้วย เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานและผลงานยังสามารถตอบสนองความจำเป็นของสภาพแวดล้อมที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และมีมีการวัดผลงานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สิ่งที่ทำให้เกิดความสนใจ คือ สิ่งที่แตกต่างกันไปจากเกณฑ์ ซึ่งถ้าแตกต่างในทางลบก็จะเป็นข้อมูลป้อนกลับให้เกิดการแก้ไขปรับปรุง ถ้าแตกต่างในทางบวกก็อาจมีการปรับเป้าหมายหรือปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ขององค์กร ผลการประเมินในภาพรวมจะเป็นข้อมูลป้อนกลับไปสู่ผู้จักรใหม่ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งในขั้นตอนแรก คือ การวางแผนกลยุทธ์นั่นเอง

ในปัจจุบัน การควบคุมโดยใช้กลไกการประเมิน มีทั้งการประเมินภายในอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยปฏิบัติและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก เพื่อประกันว่าผู้รับบริการจะได้รับการบริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกัน

สรุปได้ว่าการวางแผนการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) จุดมุ่งหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objectives) กำหนดกลยุทธ์ (Strategies) และกำหนดนโยบาย (Policies) 2) การดำเนินงาน ทั้งระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน (Program) งบประมาณ (Budget) และวิธีดำเนินการ (Procedures) และ 3) การควบคุม ประกอบด้วย การกำกับและประเมิน

1.3 การกำหนดเป้าหมาย

1.3.1 ความหมายของเป้าหมาย

ธงชัย สันติวงษ์ (2545: 113-114) กล่าวว่า เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หมายถึง จุดหมายปลายทางของการดำเนินงาน โดยวัตถุประสงค์จะมีทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ระยะสั้นที่กำหนดขึ้นต่อเนื่องกัน จะต้องมิลักษณะสอดคล้องและเสริมต่อวัตถุประสงค์ระยะยาวที่เลือกไว้ และขณะเดียวกันก็จะมีส่วนในการกำหนดคุณลักษณะของวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงในระยะยาวด้วย

สรุปได้ว่า เป้าหมาย หมายถึง การกำหนดสิ่งที่ต้องการหรือจุดมุ่งหมายของการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และมีระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างแน่นอนเพื่อการบรรลุถึงสิ่งที่ต้องการ

1.3.2 ความสำคัญของเป้าหมาย

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538: 39) กล่าวว่า เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของแผนการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการทำงานและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ วิธีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ดีใช้หลัก SMART ดังนี้ 1) Specific มีความชัดเจนเข้าใจง่าย 2) Measurable สามารถวัดผลได้ 3) Agreement มีความเห็นร่วมกัน รับรู้และเข้าใจตรงกัน 4) Realistic มีความเป็นไปได้ 5) Time Frame มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนและแน่นอน

สรุปได้ว่า เป้าหมายมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางการทำงานและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ โดยวิธีการกำหนดเป้าหมายที่ดีจะต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถวัดผลได้ มีความเห็นร่วมกัน มีความเป็นไปได้ และมีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน

1.3.3 ข้อคำนึงในการกำหนดเป้าหมาย

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2546: 77-78) กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมายของแต่ละฝ่ายงานจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1) ควรกำหนดเป้าหมายที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์การ
- 2) สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดประสิทธิภาพในการทำงานของแต่ละฝ่ายได้
- 3) สามารถเป็นสิ่งที่ชี้นำการทำงานของฝ่ายงานและพนักงานในฝ่าย
- 4) สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายระดับส่วนงานที่มีลำดับขั้นต่ำกว่าต่อไป

นอกจากนี้เป้าหมายที่ดีจะต้องสามารถบรรลุได้ไม่ยากเกินไป มีความท้าทายไม่ยากเกินไป สามารถวัดผลได้ในระยะเวลาที่กำหนด สนับสนุนพันธกิจหลักและวัตถุประสงค์หลัก

พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนด มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ก่อให้เกิดแรงจูงใจในหมู่พนักงาน ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นที่เข้าใจตรงกัน

สรุปได้ว่า ข้อคำนึงในการกำหนดเป้าหมายจะต้องปฏิบัติดังนี้คือ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถบรรลุผลได้ไม่ยากหรือไม่ยากเกินไป สามารถวัดผลได้ในระยะเวลาที่กำหนด มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ และมีความชัดเจน เข้าใจง่าย

นอกจากนี้ Halinger and Murphy (1985: 221) ได้กล่าวถึงการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจว่าในปีนั้นๆ บุคลากรของโรงเรียนควรจะมุ่งเน้นความสนใจและทุ่มเททรัพยากรลงไปในกิจกรรมใด โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยเน้นที่ผลลัพธ์ทางการเรียนของนักเรียน ในการกำหนดเป้าหมายควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยและมีการกำหนดขอบข่ายที่สามารถจัดการได้ ในการกำหนดเป้าหมายควรมีการนำข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบันเข้ามาใช้ ควรมีการจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับครูและบุคลากรอย่างชัดเจน ในการกำหนดเป้าหมายนั้น การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครองถือว่ามีความสำคัญ นอกจากนี้เป้าหมายในทางปฏิบัติควรที่จะสามารถวัดได้ด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน มีกรอบเวลา มีการวางแผน และการดำเนินงานที่ชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติงาน คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดกับผู้เรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และให้ความสำคัญกับการนำเอาผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาร่วมในการพิจารณากำหนดเป็นเป้าหมายของโรงเรียน

1.4 หลักการที่โรงเรียนใช้กำหนดนโยบายและการวางแผนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

หลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง ได้กล่าวถึง งานด้านการจัดการและมาตรฐาน ซึ่งเป็นงานที่มุ่งเน้นในการจัดระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการ และจัดมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อพัฒนางานจิตตาคิบาลให้เป็นระบบที่มีโครงสร้าง แนวทางการพัฒนา ระบบการติดตาม ประเมินเพื่อพัฒนาได้อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ประกอบด้วยงานหลัก 2 งาน คือ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 55-56)

1) งานการปรับระบบการบริหารและการจัดการ โดยการจัดระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยการมีจิตตาคิบาลประจำโรงเรียนเป็นพระสงฆ์ มีหน้าที่เป็นผู้พัฒนา ส่งเสริม ประเมิน และมีผู้ช่วยจิตตาคิบาลซึ่งเป็นนักบวชหรือฆราวาสที่มีศักดิ์ศรี

บทบาทหน้าที่และอำนาจ เท่าเทียมกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่างๆ ทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติและประสานสัมพันธ์กับฝ่ายต่างๆ เพื่อพัฒนางานจิตตาคิบาลอย่างเป็นระบบ เน้นระบบการทำงานที่เน้นคุณค่าที่แท้จริงมากกว่ากิจกรรมฉาบฉวย หรือมีเพียงแต่เอกสาร รวมไปถึงการจัดให้มีระบบในการพัฒนาส่งเสริมให้กำลังใจมากกว่าระบบของการจ้องจับผิด หรือผลประโยชน์ซึ่งจะนำไปสู่การแบ่งกลุ่มและระบบพรรคพวก

2) งานมาตรฐาน จัดให้มีสำนักงานหรือหน่วยพัฒนา ติดตาม ประเมินพัฒนา มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรและนักเรียนในระดับฝ่ายการศึกษาและในระดับโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างรักษามาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรและนักเรียน ให้คงอยู่เป็นจุดยืนของการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ รวมถึงมีการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานเดียวกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา กำหนดนโยบาย แผนงาน แนวปฏิบัติตลอดจนวิธีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2. บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

2.1 การจัดหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2550: 39) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง การบูรณาการ ทั้งศิลปะการเรียนรู้และมวลประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามสิ่งที่สังคมคาดหวังและมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยสามารถปรับปรุง พัฒนาให้เอื้อต่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ช่วง โชติ พันธุเวช (2552: 86) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง การประมวลความรู้ ประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา จัดกลุ่มวิชา รายวิชาและสาระการเรียนรู้ และกำหนดขั้นตอนก่อนหลังของเนื้อหาความรู้ของวิชาที่จัดเป็นระบบ ภายใต้กรอบระยะเวลา และทรัพยากรที่กำหนด เพื่อการพัฒนา และสร้างเสริมศักยภาพของผู้เรียน

นิตยา เปลื้องนุช (2554: 8) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรเป็นตัวย่อว่า SOPEA ดังนี้

- 1) Curriculum as Subject Matter หลักสูตร คือ รายวิชา หรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
- 2) Curriculum as Objectives หลักสูตร คือ จุดหมายปลายทางที่ผู้เรียนพึงบรรลุ
- 3) Curriculum as a Plan หลักสูตร คือ แผนตามโครงการที่เปิดโอกาสเรียนรู้ จัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อความเจริญของผู้เรียน
- 4) Curriculum as an Experience หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดขึ้น
- 5) Curriculum as Educational Activities หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

สรุปความหมายของหลักสูตร หมายถึง การบูรณาการความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2.1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการ คือ (นิตยา เปลื้องนุช, 2554: 9-10)

- 1) Curriculum objectives คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร และการเรียนการสอนหลักสูตรจะต้องมีความมุ่งหมายเป็นอันดับแรกและต้องชัดเจนทั้งความมุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะ
- 2) Curriculum structure คือ โครงสร้างของหลักสูตร เป็นส่วนที่กล่าวถึงว่าหลักสูตรจะมีการแบ่งระบบการศึกษาอย่างไร เช่น แบ่งเป็นภาคเรียน semester หรือจะใช้เวลานานเท่าไร จึงจะจบหลักสูตร จะใช้การวัดผลอย่างไร อาจจะเป็นแบบคะแนนรวมปลายปี ระบบหน่วยกิต หรืออื่นๆ เหล่านี้คือ โครงสร้างของหลักสูตร
- 3) Curriculum contents คือ เนื้อหาของหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ ต้องกำหนดว่าจะต้องจัดสอนเนื้อหาอย่างไร มากน้อยเท่าไร ลำดับก่อนหลังอย่างไร จึงจะเหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยปกติหลักสูตรจะกำหนดวิชาที่สำคัญไว้ วิชาที่สำคัญที่สุดคือ ภาษาและการใช้ภาษาของสังคมนั้นๆ ต่อมาคือ ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ซึ่งทั้ง 5 วิชานี้เป็นส่วนที่สำคัญอันดับแรกสำหรับเนื้อหาของหลักสูตร
- 4) Curriculum materials คือ วัสดุประกอบหลักสูตร หลักสูตรจะมีความมุ่งหมายโครงสร้างหรือเนื้อหาอย่างไร จะต้องคำนึงถึงวัสดุประกอบหลักสูตรด้วย วัสดุกลุ่มแรกคือ “แบบเรียน” วัสดุที่สองคือ อุปกรณ์การสอน เป็นอุปกรณ์ประกอบการสอนที่จำเป็น คือ กระดานดำ และชอล์ก เครื่องมือวิทยาศาสตร์ เครื่องมือสำหรับฝึกงาน แผนที่ลูกโลก ห้องสมุด ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง รวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ห้องปฏิบัติการทางภาษา

5) Curriculum process คือ กระบวนการเรียนการสอนให้ปฏิบัติตามหลักสูตร เริ่มด้วยวิธีสอน การจัดชั้นเรียน เทคนิคในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน รวมทั้งการวัดผล ประเมินผลการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ จำเป็นและสำคัญของหลักสูตร

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการคือ ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร วัสดุประกอบหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1.3 ความสำคัญของหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2550: 39) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษามุ่งผลตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของคน สามารถ ปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม การวางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุนและสอดคล้อง กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นอกจากนี้ หลักสูตรยังสามารถทำให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสค้นพบ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความ เป็นตัวตนของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

ช่วง โชติ พันธุ์เวช (2552: 86) ยังได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของ สถาบันการศึกษา กระบวนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการจัด การศึกษา หลักสูตรต้องตอบสนองและตรงกับความต้องการของชุมชนและสังคม การออกแบบและ พัฒนาหลักสูตรจึงต้องได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของสังคม สภาพแวดล้อมและ การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จอย่าง หนึ่งของสถาบัน

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญคือ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มี คุณลักษณะที่คาดหวัง ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม เป็นเครื่องมือทำให้การจัด การศึกษามุ่งผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของ บุคคลทั้งด้านพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรม และเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จของการจัด การศึกษาของสถาบัน

2.1.4 กระบวนการบริหารหลักสูตร

กระบวนการบริหารหลักสูตร ได้นำเอากระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ สามารถแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553 : 42)

ก. ขั้นเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้า ก่อนเปิดหลักสูตร วางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วย ซึ่งมีขั้นตอนคือ การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อม การจัดทำโครงการสอน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน เป็นต้น

ข. ขั้นดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดทำตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกงาน เป็นต้น

ค. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการจัดการประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือเพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตร

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารหลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้คือการวางแผนการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.1.5 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร (Saylor and Alexander, 1974: 7-8)

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553 : 41) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

สรุปความหมายของการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการตัดสินใจหาทางเลือกในการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนจากเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

2.1.6 ขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

Taba (1962) ได้ให้ขั้นตอนในการออกแบบ และพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการ
2. ตั้งวัตถุประสงค์
3. เลือกเนื้อหา
4. รวบรวมเนื้อหาให้เป็นระบบ
5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. จัดระบบประสบการณ์ในการเรียนรู้
7. ตั้งเกณฑ์การประเมินผล

2.1.7 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 37-38) ได้ให้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวไว้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

ก. แต่งตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

ข. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อาทิ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน และของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

ค. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา (เวลาเรียน รายวิชาพื้นฐาน/เพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา และเกณฑ์การจบหลักสูตร พร้อมทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

ง. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา และระเบียบการวัดประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากมีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ ก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปพิจารณาปรับปรุงร่างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อ

ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ให้จัดทำเป็นประกาศหรือคำสั่งเรื่องให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม

จ. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

ฉ. วิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบต่อหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการวิจัย ติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น

2.2 การจัดการการเรียนการสอน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 22 ว่าดังนี้ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นตามแนวทางดังกล่าว การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันควรจะต้องยึดหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.1 ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิสนา แจมมณี (2542: 5) กล่าวโดยสรุปว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ บทบาทในที่นี้หมายถึง บทบาทในการเรียนรู้ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเชื่อว่า หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรที่จะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

กรมวิชาการ (2543: 6) สรุปความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดว่าเป็น การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

พิมพันธ์ เชชะคุปต์ (2544: 47) ได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเองและสามารถถ่ายโอนความรู้ นำความรู้ไปใช้ได้ จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2545: 29) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ว่า การจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากที่สุดด้วยความมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมกับผู้สอน และผู้เรียนด้วยกันเพื่อพัฒนา กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในบริบทที่มีอยู่และเกิดขึ้นตามสภาพจริง และพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ที่จะคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะช่วยทำให้คุณภาพของชีวิตดีขึ้น

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545: 219) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ มีโอกาสได้คิดเอง ทำเอง สร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ จนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และสร้างความรู้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตจริงได้

2.2.2 หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ (2547: 16) ได้สรุปหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า ผู้สอนต้องใช้รูปแบบและเทคนิควิธีสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการสอนที่เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามหลักการจิตวิทยาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมทั้งการคิดและการกระทำที่หลากหลาย ใช้สื่อที่เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้เกื้อกูลเสริมแรงจูงใจและช่วยเหลือในการเรียนรู้ จัดสิ่งแวดล้อมกับบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สร้างความรู้ได้เอง แสวงหาความรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้และวิธีคิดของตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน เรียนรู้ตามสภาพจริง ได้รับประสบการณ์ตรง คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา กาย อารมณ์

และสังคม เป็นบุคคลที่คิดเป็นมีวินัยในตนเอง และมีความสามารถที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553: 71-72) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ อันได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญา และการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกันตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้น หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีสาระที่สำคัญ 2 ประการคือ การจัดการโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำเอาสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่แต่ละคนจะมีและเป็นได้

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การจัดการให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาตนเองอย่างสูงสุด ตามกำลังและศักยภาพของตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือของครูที่จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2.3 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553: 71) กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เพียงใดนั้น ภารกิจการบริหารงานวิชาการประการหนึ่งที่สำคัญยิ่ง คือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง สถานศึกษามีแนวปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

ก. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน

ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา สาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

ค. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

ง. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้คือ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนให้แก่ครู และส่งเสริมการพัฒนาครูอย่างเหมาะสม

2.2.4 แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

ก. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ข. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ค. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ง. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

จ. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

จ. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้คือการจัดสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน การฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การผสมผสานความรู้จากแหล่งต่างๆ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้เสมอ

2.2.5 ขอบข่ายงานด้านการจัดการเรียนการสอน

สมาน อัสวภูมิ (2553: 282-299) ได้กล่าวว่า งานด้านการเรียนการสอนควรจัดไว้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

ก. การดำเนินงานธุรการด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบงานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การเตรียมการด้านอาคารสถานที่ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

ข. การเตรียมการจัดการเรียนการสอน เป็นการเตรียมการเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมที่จะจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นหลัก ซึ่งการเตรียมการจัดการเรียนการสอนในส่วนนี้เป็นภารกิจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญที่ควรดำเนินการหลายอย่าง เช่น การวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดทำโครงการสอน การวางแผนการสอนแบบรายคาบ และการเตรียมสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

ค. การจัดหาสื่อการสอนและเทคโนโลยี สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของข่าวสารข้อมูลและโลกาภิวัตน์ ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงเร็วมาก และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลได้ไม่แตกต่างกัน แต่การจัดหาสื่อการสอนและเทคโนโลยีในที่นี่ไม่ได้เน้นที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัยเท่านั้น แต่หมายถึง การที่สถานศึกษามีสื่อและเทคโนโลยีเพียงพอและตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือไม่ มีแล้วมีระบบบริการ และมีครูได้ใช้สื่อการสอนเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือไม่

การจัดสื่อการสอนให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน

กิติมา ปรีดีติลล (2532: 69) เสนอแนะการจัดสื่อการสอนให้เกิดผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ควรตั้งศูนย์บริการสื่อการสอน เพื่อช่วยในการจัดหาและความสะดวกในการใช้

2. แบ่งสื่อออกเป็นประเภท และเป็นรายวิชา เพื่อสะดวกในการใช้
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัย และปรับปรุงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้งานได้เสมอ
4. สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการการใช้สื่อการสอนของรายวิชาต่างๆ
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ในการใช้สื่อ และซ่อมแซมสื่อได้
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน
7. สถานศึกษาควรจัดหาสื่อให้เพียงพอในแต่ละประเภท
8. ควรมีสื่อทั้ง 3 ประเภท (สื่อที่เป็นเครื่องมือ สื่อวัสดุ และสื่อวิธีการไว้บริการ)
9. ควรมีบุคลากรรับผิดชอบในการจัดหาและให้บริการสื่ออย่างมี

ประสิทธิภาพ

10. อบรมครูผู้สอนให้สามารถจัดทำสื่อขึ้นใช้เองได้

ง. การดำเนินการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การที่ครูที่ได้รับมอบหมายการสอนตามตารางสอนที่กำหนดไว้ได้ทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม โครงการสอนและแผนการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วหากการเตรียมการในระยะต้นเป็นไปอย่างดี ครูอาจารย์มีความเข้าใจและพร้อมที่จะทำการสอน และทางสถานศึกษาได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควรแล้ว ก็เชื่อได้ว่าการจัดการเรียนการสอนคงจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามแผนที่วางไว้อย่างดีอาจจะไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ก็ได้ ดังนั้นทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นให้ได้ โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้เรียน การเรียนรู้จะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้นจึงเห็นว่าการเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ด้วยดีนั้น ผู้เรียนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมและมีความพร้อมที่จะเรียนด้วย นอกจากนั้นผู้ปกครองก็ควรจะได้รับรู้และพร้อมจะให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างดียิ่งด้วย

จ. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 2 ส่วน คือ การวัด และการประเมิน การวัดหมายถึงการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนที่เป็นตัวแทนคุณลักษณะของสิ่งที่เราวัด ส่วนการประเมินผลเป็นการนำคะแนนที่ได้มาพิจารณาและตัดสินผลตามวัตถุประสงค์และเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพราะจะทำให้เป็นข้อมูลทั้งสำหรับผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการจัดการการศึกษาที่กำหนดไว้

โดยหลักแล้วการวัดและประเมินผลการศึกษาควรดำเนินการให้ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) และด้านเจตคติ (Affective Domain) สถานศึกษาควรจัดการประเมินผู้เรียน

โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา การวัดควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การจัดอันดับคุณภาพ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกแฟ้มสะสมงาน การใช้สังคมมิติ การปฏิบัติจริง การศึกษารายบุคคล และการให้สร้างจินตนาการ เป็นต้น

สรุปได้ว่า งานด้านการจัดการเรียนการสอนควรมีดังนี้คือ การดำเนินงานธุรการด้านการจัดการเรียนการสอน การเตรียมการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการสอนและเทคโนโลยี การดำเนินการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.2.6 บทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ (2544: 200) กล่าวถึงแนวปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ไว้ดังนี้

- ก. วางนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด
- ข. ศึกษาและทำความเข้าใจ หลักการของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - ค. ให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เน้นให้ครูทุกคนตระหนัก รับทราบ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมทั้งงานด้านวิชาการ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นอันดับแรก มีการติดต่อสอบถามเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ปรึกษาร่วมคิดและร่วมปฏิบัติงานกับคณะครูอย่างใกล้ชิด
 - ง. ส่งเสริมให้ครูใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มเวลา เต็มศักยภาพ โดยลดงานธุรการและงานอื่นๆของครูผู้สอน ให้ครูมีเวลาในการศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด
 - จ. สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางตามที่คณะครูต้องการสนใจและร้องขอมาให้ความรู้ตามควรแก่โอกาส
 - ฉ. ส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ใช้ ให้มีปริมาณเพียงพอ
 - ช. วางระบบมาตรฐานการจัดการศึกษา ทักษะพื้นฐานสำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้ ให้ได้มาตรฐานในระดับที่เป็นที่ยอมรับของระบบการศึกษา

ซ. วางระบบการตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจน เกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งสิ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญและสิ่งที่เป็นความต้องการทางการศึกษาของ นักเรียนทั้งจากภายนอกและภายในสถานศึกษา

นวลจิตต์ เขากิรติ พงศ์ (2545: 48-53) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ แนวทาง รูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การเผยแพร่ผลงาน และมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553: 95) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารจึงต้องสนับสนุนให้ครูทำความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญ เพราะจะช่วยในการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ เมื่อแนวคิดเปลี่ยน การกระทำย่อมเปลี่ยนตามไปด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทที่สำคัญคือ

- ก. สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- ข. สนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน
- ค. กำกับติดตามประเมินผล

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้คือ การกำหนดเป็นนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ การอำนวยความสะดวกต่างๆ การนิเทศการจัดการเรียนการสอน และการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

2.3 การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

2.3.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

ชัยพจน์ รักรงาน (2549: 11) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งจากการสำรวจพบว่าสาเหตุของปัญหาการเรียนการสอนมาจากนักเรียน วิธีการสอน สื่อการสอนและสภาพแวดล้อม ทั้งการวัดและประเมินผล เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนและคุณภาพการสอน

โกวิท ประวาลพฤกษ์ (2549: 74) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนจัดทำโดยครูเป็นการวิจัยที่สอดคล้องในการปฏิบัติงานเป็นประจำโดยครูจัดการแก้ปัญหาโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นระบบหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผลจากการวิจัยสามารถนำมาแก้ปัญหาที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี

ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ (2549: 11) สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ไว้ว่า การหาความรู้ใหม่เพื่อประยุกต์กับสภาพการณ์ของการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการเรียนการสอน หรือการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังหมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่เช่น อุปกรณ์ สื่อการสอน เพื่อใช้ในการสอน โดยอาศัยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง บทบาทของครูในการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือปัญหาต่าง ๆ ในบริบทของชั้นเรียน โดยทำพร้อมกับการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน ได้ดังนี้คือ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่ครูใช้ในการหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.3.2 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

ทัศนาศาสตร์ (2543: 72) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นนักวิจัยบทบาทหนึ่ง ซึ่งการเป็นนักวิจัยในที่นี้ก็คือวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน เกี่ยวกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียนนั่นเองโดยหวังผลเพื่อนำมาพัฒนา ส่งเสริมและแก้ปัญหาให้เด็กมีพัฒนาการและมีกระบวนการเรียนรู้ดีขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2544: 15) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้และครูเกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริม บรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้คือ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนา ส่งเสริมและแก้ปัญหาให้เด็กมีพัฒนาการ และมีกระบวนการเรียนรู้ดีขึ้น

2.3.3 ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

ชาติรี เกิดธรรม (2544: 13 – 14) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

ก. เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยการวิจัย โดยผ่านนวัตกรรม เทคนิคหรือวิธีการที่มีคุณภาพ ผ่านกระบวนการวิจัยที่น่าเชื่อถือได้มาแล้วมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนโดยตรง อันจะมีผลในการจัดการเรียนการสอน บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้

ข. เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นและเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้างานวิชาชีพ

ค. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้จากการปฏิบัติจริง อันเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย

ง. เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าด้านการวิจัยทางการศึกษา และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

สุภาภรณ์ มั่นเกตุวิทย์ (2545: 6) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนไว้โดยสรุป คือ การช่วยแก้ปัญหาในห้องเรียน ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีปรับเปลี่ยนบทบาทของครูเสริมพลังอำนาจแก่ครูในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนทำให้รู้วิธีการการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเป็นการกระตุ้นการสอนแบบสะท้อนกลับ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนที่มีประสิทธิภาพช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพช่วย พัฒนาทักษะทางวิชาชีพครูเป็นการเชื่อมโยงระหว่างวิธีสอนกับผลที่ได้รับช่วยให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้ในห้องเรียน และทำให้ครูสามารถเป็นองค์กรที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2548: 11) กล่าวว่า ประโยชน์ของการวิจัยทางการศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาว่า การวิจัยทางการศึกษาได้พยายามชี้ให้เห็นถึงการสอนที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแบบเฉพาะเจาะจง (Specific student achievement) มาแล้วประมาณ 50 ปี การวิจัยเกี่ยวกับการสอนได้พยายามชี้ให้เห็นถึงการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยการบรรยายลักษณะครูที่สอนให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียน การวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูจะใช้ในการสอบถามนักเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อบรรยายลักษณะครูที่ดี เป็นต้น

โสภาส ตรีปัญญา (2549: 20) กล่าวว่า การวิจัยทำให้นักการศึกษาสามารถใช้ในการจัดทำหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่

กำหนดไว้สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินผลได้แน่นอนตรง รวมทั้งผลการวิจัยยังมีประโยชน์ต่อการบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้คือ การวิจัยในชั้นเรียนช่วยแก้ปัญหาในห้องเรียน ช่วยพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพการเรียนการสอน พัฒนาวิชาชีพครู และเผยแพร่ความรู้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจ

2.3.4 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545: 81 - 82) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรทราบถึงบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มีในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 30 ว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรทราบถึงบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการวิจัย ดังนี้

ก. ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้โดยการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และมุมค้นคว้า รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบงานเพื่อรู้ปัญหาข้อบกพร่อง จุดเด่นจุดด้อยจนได้จุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนาครูให้ทำวิจัย

ข. ให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารควรยกย่องชมเชยให้เกียรติแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็น การให้ทุกคนมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยของสถานศึกษาและเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูผู้ทำวิจัย

ค. การให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน บทบาทนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าหลักทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ครูนำเอากระบวนการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง

ง. พัฒนาความรู้แก่ครูผู้ทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง บทบาทนี้ผู้บริหารควรช่วย และส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้ศึกษาแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่ เป็นต้น ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการทำวิจัยของครูอย่างต่อเนื่อง

จ. ส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำจัดบรรยากาศให้สถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระ กล้าคิด กล้าทำ ศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหาและพัฒนาในสิ่งที่มีความก้าวหน้าในอาชีพครูและให้โอกาสครูผู้มีผลงานด้านการวิจัยได้มีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและนำผลงานมาเป็นส่วนหนึ่งในการเลื่อนขั้นและเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น

กานดา พูนลาภทวีและวรรณดี แสงประทีปทอง (2546: ข) กล่าวว่าแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้

ก. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงาน

ข. กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานของโรงเรียนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน

ค. พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน

ง. ให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน โดยจัดครูพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษาการทำวิจัยและให้ครูนำเสนอความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

จ. สนับสนุนให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจครู

ฉ. นิเทศ ติดตามผลการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ช. รวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียน และ

ซ. จัดให้มีการประกวดผลงานวิจัยในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวานิช (2550: 78–79) ให้ความเห็นว่า หลักการส่งเสริมการวิจัยของผู้บริหารที่ควรปฏิบัติไว้ 8 ประการดังนี้

ก. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

ข. สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในด้านอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก

ค. วางระบบกระตุ้นกำกับติดตามให้ความช่วยเหลือการทำวิจัยในชั้นเรียน

ง. ส่งเสริมบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มของครูอาจารย์ในโรงเรียน ให้ครูมีเวลาประชุม เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนของครูแต่ละคน

จ. สังเคราะห์ผลการวิจัยของรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน

ฉ. จัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในและนอกโรงเรียน

ช. ยกย่องให้กำลังใจตอบแทนเป็นแรงเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

ซ. วางระบบฐานข้อมูลงานวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียน

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนมีดังนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาท 5 ด้าน คือ การกำหนดนโยบายการทำวิจัยในชั้นเรียน การมุ่งใจการวิจัยในชั้นเรียน การจัดหาแหล่งการเรียนรู้การวิจัยในชั้นเรียน การส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะการวิจัยในชั้นเรียน และการสนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยในชั้นเรียน

2.4 หลักการที่โรงเรียนใช้จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 24) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนต้องเน้นการปฏิบัติมากกว่าด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจน ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ควรสอนให้จำอย่างเดียว ใช้วิธีการเรียนรู้แบบวิเคราะห์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

หลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง กล่าวถึงงานด้านการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า งานด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา จุดเน้นของงานด้านวิชาการของโรงเรียนในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มุ่งเน้นที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนาในทุกมิติตามจิตตารมณ์ของปรัชญาการศึกษาคาทอลิก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความสมบูรณ์ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และที่สำคัญคือ จิตวิญญาณของความคิด ด้วยเหตุนี้ จุดเด่นและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็คือ การมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรมนำความรู้คู่ความสุข กรอบงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องร่วมมือกับฝ่ายวิชาการของโรงเรียน การมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสุนทรียภาพในด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และสุนทรียภาพในด้านความสงบฝ่ายจิตใจ รวมไปถึงการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำคุณค่าของความคิด ความรู้ และทักษะความสามารถต่างๆ ที่ได้รับการฝึกฝนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในกรอบงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้ คือ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 53-54)

1. การบูรณาการจริยธรรมในทุกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในเนื้อหาสาระการเรียนรู้เลย โดยบูรณาการตั้งแต่จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. การนำคุณค่าพระวรสารลงสู่กิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการคุณค่าของพระวรสารลงในเนื้อหาวิชาในทุกโอกาสตามความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่าของพระวรสารในเรื่องของความรัก การแบ่งปัน และการรับใช้

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีวิจรรณญาณเท่าทันต่อปัญหาในสังคม รู้จักคิด แยกแยะความถูกต้องได้จากสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น รู้จักการยอมรับตนเอง และผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างกันระหว่างบุคคลและคุณค่าทางวัฒนธรรม และได้มีโอกาสแสดงออกในด้านความคิด ความสามารถอย่างอิสระ ภายใต้การเคารพถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

4. จัดหลักสูตรครอบครัวศึกษาให้เหมาะสมกับวัย มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

และบรรยากาศของครอบครัวที่เต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเข้าใจกัน ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนในทุก ระดับชั้น รวมทั้งให้ความรู้ในเรื่องของครอบครัวศึกษา บทบาท หน้าที่ที่มีต่อกัน เพศศึกษา ความ รับผิดชอบ และการเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยการจัดหลักสูตรครอบครัวศึกษาให้ ครอบคลุมทุกระดับชั้น และจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย รวมทั้งมีการ ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการปฏิบัติตนที่เหมาะสม

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงงานปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรคริสตศาสนธรรม (คำสอน) ที่เน้นพระคัมภีร์และคุณค่าของพระวรสารมากกว่าการท่องจำ มีการกำหนดชั่วโมงการสอน คริสตศาสนธรรมที่ชัดเจนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง (และมีชั่วโมงกิจกรรมคาทอลิกอีก 1 ชั่วโมง) ในโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน มีการพัฒนาแนวการจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่เน้นคุณค่าของ พระวรสาร การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การสอนคำสอน พร้อมทั้งมีการวัดผลและประเมินผลในรูปแบบ ที่หลากหลายไม่ใช่เพียงแต่การสอบอย่างเดียว (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 50)

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการส่งเสริมสนับสนุนการ จัดกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน โดยมีการจัดทำ แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และ ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

3. บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

3.1 ความหมายของบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

มีนักวิชาการที่ให้ความหมายของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไว้ดังนี้

ชเนศ จำเกิด (2533: 38) กล่าวว่า บรรยากาศของโรงเรียน หมายถึง สภาวะอันเกิดจาก การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็น สภาพการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคล เมื่อคน กระทบกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศดี" ในทางตรงกันข้าม เมื่อคน กระทบกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีก็เรียกว่า "บรรยากาศไม่ดี"

ช่วงโชติ พันธุเวช (2552: 97) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง ระบบภูมิ ทัศน์ และการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของสถาบัน รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

สรุปได้ว่าความหมายของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบของโรงเรียนทั้งกายภาพและสุนทรียภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

3.2 ความสำคัญของบรรยากาศ

โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศดี จะทำให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความสุข แต่ถ้าบรรยากาศของโรงเรียนไม่ดี ทุกคนก็จะมีแต่ความระทมทุกข์ (ชนเศ จำเกิด, 2533: 38)

3.3 ประเภทของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ชนเศ จำเกิด (2533: 38-40) ได้กล่าวว่า เราจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1) **สภาพแวดล้อมทางกายภาพ** ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งซึ่งวัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความสะดวก ฯลฯ

การจะจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างไรนั้นเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่ต่างก็มีสภาพของปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิดและดุลยพินิจของบุคคลภายในโรงเรียนนั้น ๆ ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ภายใต้หลักการของ "การร่วมคิด ร่วมทำ" ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารและคุณครูควรยอมรับว่า นักเรียนทุกคนมีความสามารถและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ที่มีความรัก ความผูกพันและปรารถนาดีต่อโรงเรียนของเขา จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมวางแผน จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนภายใต้การแนะนำของผู้บริหารและครูอาจารย์

2) **สภาพแวดล้อมทางวิชาการ** ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส นำเรียนรู้ออนสนุก เรียนสนุก ครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า "อยากมาโรงเรียน"

การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สภาพแวดล้อมเช่นนี้จะทำให้ทุกคนมีความสุขมีความมั่นใจ และตระหนักในคุณค่าของตนเอง

3) สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร ทุกคนในโรงเรียนยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ฯลฯ

ลักษณะการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันมา กำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนางานของโรงเรียน การมอบหมายงานหรือการสั่งการก็เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา แจ่มชัด เหมาะสมกับความสามารถ ไม่เกินกำลัง มอบหมายงานแล้วติดตามดูแล ช่วยเหลือ ถามไถ่ดูแลความเหน็ดเหนื่อย ขกย่องชมเชย มีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้หลาย ๆ รูปแบบ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ วิชาการ และการบริหารการจัดการ ต่างเอื้อซึ่งกันและกัน ซึ่งโรงเรียนควรตระหนักและสร้างเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเป็นวิมานที่น่าอยู่น่าเรียน แล้วทุกคนจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549: 100) กล่าวว่า โรงเรียนนับว่ามีความสำคัญรองจากบ้าน โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้ต่างๆ ถ้าสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนเหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการในทุกๆ ด้าน จะทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่จะกล่าวถึง มีดังนี้

1) สภาพของโรงเรียน ควรอยู่ห่างไกลจากที่จอแจ มีมลภาวะต่างๆ ตลอดจนไม่อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมต่างๆ นอกจากนี้ภายในโรงเรียนควรจัดให้มีอาคารสถานที่ที่มีความสะอาด เช่น มีสนามกีฬา มีสวนหย่อม รั่มไม้ รวมทั้งสวัสดิการที่ดี เช่น ในเรื่องอาหาร น้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องพยาบาล บรรยากาศในชั้นเรียนน่าเรียน มีชั้นหนังสือ หรือนิตยสารต่างๆ และปราศจากสิ่งรบกวนทั้งมวล เช่น เสียง กลิ่น ควัน เป็นต้น

2) ครู เป็นบุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเด็กมักจะยึดถือครูเป็นตัวอย่าง ดังนั้นครูจะต้องมีความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเมตตากรุณาแก่เด็ก สามารถสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าเรียน โดยใช้แรงจูงใจ การเสริมแรงที่เหมาะสม มีอุปกรณ์การสอนที่

ดึงดูดความสนใจ นอกจากนี้ครูยังต้องส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และสามารถเข้ากับเพื่อนในห้องเรียนได้

3) เพื่อน เป็นสิ่งที่เด็กทุกคนต้องการ การที่เด็กจะสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนก็จะมีความรู้สึกรอบอุ้มใจ มีความเชื่อมั่น มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลทั่วไป เด็กจึงพยายามเรียนรู้และหาวิธีที่จะให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กถูกเพื่อนรังเกียจเด็กจะรู้สึกท้อแท้ ขาดความอบอุ่น ไม่มีความมั่นใจ และเกิดความคับข้องใจจนเกิดการมองผู้อื่นในแง่ร้ายในที่สุด เด็กประเภทนี้จะหาความสุขไม่ได้เลย

4) ระเบียบวินัยของโรงเรียน การมีวินัยเป็นสิ่งที่ดีและส่งเสริมสุขภาพจิต จึงควรที่จะปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง แต่ถ้าครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกกาลเทศะ ปัญหาสุขภาพจิตที่ไม่ดีของนักเรียนก็จะเกิดขึ้น จึงควรกำหนดระเบียบวินัยต่างๆ ให้เหมาะสมกับนักเรียนวัยต่างๆ ที่จะสามารถปฏิบัติได้จริง

3.4 หลักการที่โรงเรียนใช้จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 23) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ครู อาจารย์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง สังคม โดยรวมจะต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน

หลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง กล่าวถึงงานสร้างบรรยากาศและจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ในสถานศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียน บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มาติดต่อกับโรงเรียน สามารถสัมผัสได้ถึงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่แสดงออกถึงความสงบ ความรักความเอื้ออาทร และจิตตารมณ์ของการรับใช้ ซึ่งต้องเป็นบรรยากาศและจุดเด่นอีกประการหนึ่งของโรงเรียนในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ รวมไปถึงบรรยากาศของการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและภูมิปัญญาไทย นอกจากนี้ยังเป็นงานที่มุ่งในการจัดการและบริหารทรัพยากรของโรงเรียนที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกด้าน งานสร้างและจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรประกอบด้วยงานหลัก 2 ประการ คือ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 54-55)

1) งานสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ระบบการทำงาน การบริหารงาน การบริหารอาคารสถานที่ในโรงเรียนให้สามารถสัมผัสได้ถึง

ก. ความรักและการแบ่งปันตามพระวรสาร

ข. บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย ด้วยการปลูกจิตสำนึกให้รู้ถึงคุณค่า

การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ค. การเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันแทนการแข่งขัน โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชาติ ศาสนา ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจ

ง. บรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

จ. การสร้างความสัมพันธ์ และบรรยากาศของความร่วมมือต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย

ฉ. จัดบรรยากาศและระบบการบริหารที่ส่งเสริมความเอื้ออาทรและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคน นักเรียน และผู้ปกครอง

ช. ปลูกฝังและส่งเสริมในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเป็นและมีอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ซ. สร้างบรรยากาศที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของการเป็นโรงเรียนคาทอลิกที่สามารถสัมผัสได้ เช่น มีรูปปั้นขององค์อุปถัมภ์ของโรงเรียน การจัดมุมสงบ มุมธรรมชาติต่างๆ ที่นักเรียนจะสามารถใช้เป็นสถานที่พักจิตใจ การใช้วัดให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตใจ และเป็นศูนย์รวมของการมีชีวิตอยู่ร่วมกันในด้านจิตใจ การติดรูปกางเขนในห้องเรียน การติดหลักธรรมหรือพระวาจาของพระตามอาคารสถานที่ที่เหมาะสม รวมไปถึงการจัดมุมต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดบรรยากาศแห่งความสงบ ความอบอุ่น และบรรยากาศของความเป็นครอบครัว

2) งานการจัดทรัพยากร มุ่งเน้นที่ห้องปฏิบัติการที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ เช่น การจัดห้องคริสตศาสนธรรม ห้องจริยศึกษา ห้องปฏิบัติการ ในการสอนในวิชาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่ส่งผลและเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุกด้าน

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของการศึกษาศาสนาธรรม และสร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

4. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร

4.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

Leonard Nadler (1992: 2) ได้เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการศึกษาที่ต่อเนื่องที่มนุษย์จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สังคมเศรษฐกิจและการเมืองเปลี่ยนแปลงไปก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ ในระยะเริ่มต้นการพัฒนาทรัพยากร

มนุษย์มุ่งเน้นการฝึกอบรม (Training) เป็นสำคัญ ต่อมาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็มุ่งไปสู่การฝึกอบรมและพัฒนา (Training and Development) ในปัจจุบันนี้แนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอยู่ 3 กิจกรรมที่สำคัญคือ

- 1) การฝึกอบรม (Training) เป็นการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นการทำงานในปัจจุบัน
- 2) การศึกษา (Education) เป็นการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นการทำงานในอนาคต
- 3) การพัฒนา (Development) เป็นการเรียนรู้ที่มีได้มุ่งเน้นการทำงาน แต่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ไปในทางที่ดีขึ้น

Robore (1995: 13 อ้างถึงในสมาน อัสวภูมิ 2553: 259) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร (Staff Development) หมายถึง การดำเนินงานที่ส่งเสริมและช่วยเหลือให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป็นการตอบสนองบุคคลในการเติมเต็มศักยภาพและความก้าวหน้าในการทำงานของตนด้วย

บรรยงค์ โตจินดา (2546: 193-194) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่ส่งเสริมและปรับปรุงทักษะการทำงานของบุคลากร โดยวิธีการต่างๆ คือ การฝึกอบรมการให้การศึกษาในสถาบันการศึกษา การปฐมนิเทศ การนิเทศ การฝึกปฏิบัติ การดูงาน การประชุมสัมมนา การย้ายสับเปลี่ยนหมุนเวียนตำแหน่ง ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นี้ต้องอาศัยกระบวนการจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีทักษะเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง จึงต้องมีการฝึกอบรม (Training) เพื่อให้รู้ว่าตนเองและองค์กรมีทิศทางในการเจริญเติบโตอย่างไร

นิสคาร์ก เวชยานนท์ (2551: 140) ได้สรุปว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การลงทุนเกี่ยวกับมนุษย์ในระยะยาว (Long-term investment) ในอันที่จะเพิ่มคุณค่าของบุคลากรทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ศักยภาพของคน รวมทั้งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยไม่คำนึงถึงว่าทำแล้วได้กำไรหรือขาดทุน

สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ และพฤติกรรมในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวนโยบายหรือจุดมุ่งหมายขององค์กรที่เปลี่ยนไป

4.2 วิธีดำเนินการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากรอาจจะดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ การเรียนรู้อย่างมีเงื่อนไข การจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมระหว่างงาน (Robore, 1995: 159-173

อ้างอิงในสมาน อัสวภูมิ 2553: 259) การหมุนเวียนงาน การแสดงบทบาทสมมติ และการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Werther and Davis, 1996: 292-296 อ้างอิงในสมาน อัสวภูมิ 2553: 259) ดังนี้

1) การเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) ประกอบด้วยกระบวนการสองส่วน คือ ส่วนที่เป็นการฝึกอบรม โดยใช้โปรแกรมฝึกพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้กับการให้การศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจและสามารถตีความความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ

2) การเรียนรู้อย่างมีเงื่อนไข (Conditions of Learning) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขเพื่อการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ โดยใช้องค์ประกอบเงื่อนไขการเรียนรู้ 4 องค์ประกอบ คือ สิ่งเร้า การตอบสนอง การให้การเสริมแรง และการจูงใจ

3) โครงการพัฒนาบุคลากร (Staff Development Program) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ใช้กันมานานแต่ก็ยังเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่วิธีการและเทคนิครับการพัฒนามากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- ก. กำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์
- ข. ศึกษาความต้องการจำเป็น
- ค. กำหนดเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์การฝึกอบรม
- ง. ออกแบบวิธีการฝึกอบรม
- จ. ดำเนินการฝึกอบรม
- ฉ. ประเมินการฝึกอบรม

นอกจากนี้ กิจกรรมการฝึกอบรมโดยทั่วไปอาจเลือกใช้แนวทางต่อไปนี้ คือ การอบรมเป็นหลักสูตรและมีรายวิชาที่กำหนดไว้ การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การประชุมคณะทำงาน การอ่านเอกสารวิชาการ การศึกษาดูงาน การเข้าค่าย การฝึกประสบการณ์ การเข้าร่วมโครงการครูแลกเปลี่ยน การวิจัย การเขียนงานวิชาการ การหาประสบการณ์ทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

4) การฝึกอบรมระหว่างงาน (On the Job Training) เป็นชื่อเรียกกิจกรรมพัฒนาบุคลากรหลายแบบที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรระหว่างปฏิบัติงานจริง เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการตามวาระหน้าที่ที่ตนเกี่ยวข้องในขณะปฏิบัติงาน เช่น การเข้าร่วมประชุมคณะทำงาน การเข้าประชุมทางวิชาการ การศึกษาวิจัย การใช้บทเรียนด้วยตนเอง เป็นต้น

5) การหมุนเวียนงาน (Job Rotation) หมายถึง การฝึกอบรมบุคลากรโดยการให้โอกาสได้เปลี่ยนหน้าที่การงานที่รับผิดชอบจากที่เคยปฏิบัติมาไปสู่งานใหม่ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน โดยการฝึกอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับงานใหม่ก่อนไปฝึกปฏิบัติ นอกจากนี้ การมอบหมายงานให้

บุคลากร ไปปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ที่ลางาน หรือขาดงาน ก็ถือเป็นการหมุนเวียนกันทำงานแบบหนึ่ง ซึ่งจะทำให้บุคลากรเรียนรู้งานต่างๆ ในองค์กรได้มากขึ้น และช่วยลดความจำเจของงานได้ด้วย

6) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) การแสดงบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่บังคับให้บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้แสดงบทบาทแทนบุคคลอื่น ได้มีโอกาสรับรู้และมีประสบการณ์ในฐานะบุคคลอื่น จะทำให้ได้ประสบการณ์และรับรู้บทบาทหน้าที่และอารมณ์ของการทำหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้แสดงบทบาทสมมติได้

7) การใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Self-Study and Learning Program) เป็นการใช้ชุดฝึกอบรม หรือ โปรแกรมการเรียนรู้เป็นสื่อในการให้การเรียนรู้แก่บุคลากรในองค์กร ซึ่งก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร

4.3 หลักการที่โรงเรียนใช้พัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 26) กล่าวว่า บุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาคุณธรรมก่อน และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนาให้จริงจัง และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน

หลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง กล่าวถึงงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเน้นที่ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 49)

1) พระสงฆ์-นักบวช ผู้บริหาร ต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เต็มเปี่ยมด้วยจิตตารมณ์ของความรักและการรับใช้ ให้ความสำคัญในงานจิตตาคิบาลเป็นอันดับต้น และควรมีชีวโมฆสอนคริสตศาสนธรรมอย่างชัดเจนเป็นประจำ

2) ครูทุกคนทั้งที่เป็นคริสตชนและไม่ใช่คริสตชน ต้องได้รับการสอนคริสตศาสนธรรม หรือจริยธรรมตามความเชื่อของแต่ละศาสนา มีการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในกลุ่ม ด้วยการอบรมหรือกิจกรรมทำร่วมกัน รวมทั้งได้รับการอบรมฟื้นฟูจิตใจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และที่สำคัญคือ ต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดี

3) ครูคาทอลิกทุกคน ต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อ ความหวัง และความรัก และครูคาทอลิกทุกคนควรมีโอกาสได้สอนคริสตศาสนธรรมในรูปแบบและความพร้อมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน สำหรับครูคาทอลิกที่เป็นครูคริสตศาสนธรรมเฉพาะ จะต้องได้รับการเลือกสรรส่งเสริมและพัฒนา ด้วยการส่งเสริมให้เรียนที่ศูนย์คริสตศาสนธรรม (ศูนย์ ซี ซี) หรือที่วิทยาลัยแสงธรรม หรือที่กรุงโรม หรือที่ต่างๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อพัฒนา ความรู้ ประสบการณ์กับพระเจ้า รวมทั้ง

เทคนิควิธีการในการถ่ายทอดและการสอนคริสตศาสนธรรมด้วยชีวิต ในขณะเดียวกันก็ควรจะได้รับ สวัสดิการค่าตอบแทน(ทางกาย) บ้างตามสมควรแก่โอกาสที่เหมาะสม

4) นักการ-ภารโรง ทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ต้องได้รับความยุติธรรมในด้าน ค่าแรงและสวัสดิการ ตามกฎเกณฑ์ขององค์กรสังฆมณฑล และได้รับการฟื้นฟูจิตใจด้วยอย่างน้อยปี ละ 1 ครั้ง และสำหรับผู้ที่เป็นคริสตชน ควรจะได้รับการดูแลในเรื่องของการเรียนคำสอน และศีล ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ อย่างจริงจัง

5) นักเรียนทุกคน ต้องได้รับการอบรม ส่งเสริม และพัฒนาความเชื่อตามศาสนาที่ตน นับถือ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ดี และมีความสุขในการดำเนินชีวิต สำหรับเด็กและเยาวชนที่ เป็นคริสตชนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ช่วยอบรม และเป็นแบบอย่างที่ดี (ANIMATOR และ FACILITATOR) รวมทั้งเป็นผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ และที่สำคัญคือ ต้องได้รับการสอนคริสตศาสนธรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนที่อยู่ในชั้นสูงสุดของ โรงเรียนต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่องศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่พึงจะได้รับ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 5-6) ได้นำเสนอกรอบความคิดและ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระบบการศึกษาไทยไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ดันแบบสืบทอด โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1) สนับสนุน ส่งเสริมการสืบค้น ถอดรหัสความเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมทั้งใน และนอกสถานศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักการภารโรง พ่อค้า แม่ค้า นักเรียน นักศึกษา คนในชุมชน เป็นต้น และจัดทำแผนที่คนดี

2) สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ความดีทั้งในกลุ่มระหว่างกลุ่ม หรือ ประเภทของความดีที่บุคคลหรือกลุ่มตกลงร่วมกันเพื่อให้ทุกคนได้รับรู้ เกิดการยอมรับ มีความ ศรัทธาในกันและกัน และภูมิใจในตนเอง

3) สนับสนุนขยายผลคนทำความดีให้เป็นพลังของคนทำความดีที่ร่วมกันขับเคลื่อน ชุมชนให้เข้มแข็งและสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

และยุทธศาสตร์ที่ 3 การรณรงค์สร้างเจตคติ ปรับพฤติกรรม มีแนวทางในการ ดำเนินการ คือ

1. รณรงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย โดยจัดทำฐานข้อมูล เครือข่ายคุณธรรม ประชุม สัมมนา เพื่อขยายเครือข่ายทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

2. ผลิต และเผยแพร่สื่อ อุปกรณ์เพื่อการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายและ ต่อเนื่อง

3. อบรมพัฒนาจิตแก่นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไป ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากภายในสู่ภายนอก

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน และบุคคลอื่น

5. บทบาทด้านการจัดการนักเรียน

5.1 ความหมายของการจัดการนักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 41) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารและนิเทศงานกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน การบริหารกิจการนักเรียนจะเริ่มตั้งแต่ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน จนกระทั่งเด็กจะออกจากโรงเรียนไปแล้ว

ฉันท ชาติทอง (2552: 255) ได้กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

สรุปความหมายของการจัดการนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนควรจะมีส่วนร่วมในการคิดและดำเนินการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมที่อยู่ในการจัดการเรียนการสอน

5.2 ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 41) สรุปการบริหารกิจการนักเรียนดังนี้

- 1) การสำรวจนักเรียนที่อายุอยู่ในเกณฑ์บังคับ ที่เรียกว่าสามะ โนนักเรียน
- 2) การรับเด็กเข้าเรียน
- 3) การลงทะเบียนเรียน
- 4) การแบ่งกลุ่มแบ่งชั้นเรียน
- 5) การปฐมนิเทศ
- 6) การจัดให้ทุนการศึกษา
- 7) การจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 8) การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ
 - ก. บริการเรื่องอาหารกลางวัน
 - ข. บริการสุขภาพอนามัย

- ค. บริการหอพัก
 - ง. บริการให้คำปรึกษาหารือ หรือแนะแนว
 - จ. บริการให้ทำงานเพื่อหารายได้พิเศษ
 - ฉ. บริการสอนซ่อมเสริม
- 9) การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน
- 10) การทำระเบียบสะสมหลักฐานและประวัตินักเรียน
- 11) การวิจัยประเมินผลและติดตาม เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ฉันท ชาติทอง (2552: 256) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนเป็น 4 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน การกิจ ดังนี้
- ก. การจัดทำเขตบริการ
 - ข. การจัดทาสัมมนานักเรียน
 - ค. การเกณฑ์-การรับนักเรียนเข้าเรียน
 - ง. การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน
- 2) กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน เช่น
- ก. การบริการสุขภาพ
 - ข. การจัดทำอาหารกลางวัน
 - ค. การบริการแนะแนว
 - ง. การบริการนักเรียนขาดแคลน
 - จ. ทุนการศึกษา
- 3) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น
- ก. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
 - ข. กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน
 - ค. กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่าง
 - ง. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
 - จ. การจัดทัศนศึกษา
 - ฉ. การจัดกีฬา
 - ช. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรม
 - ซ. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

ฉ. การจัดกิจกรรมแม่ไม่มวยไทย

4) กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า เช่น

ก. การติดตามผลนักเรียน

ข. การตั้งสมาคมศิษย์เก่า

ค. การสรรหาและยกย่อง คนดีเด่นประจำท้องถิ่นและชุมชน

5.3 หลักการที่โรงเรียนใช้จัดการนักเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 23) กล่าวว่าควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ และควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมคุณธรรม ให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ศึกษาแล้วไปดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผู้สอนจะต้องติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด

หลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง กล่าวถึงงานด้านกิจกรรมและโครงการ เน้นให้ผู้เรียนมี โอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความดีของตนเอง เพื่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ รวมไปถึงนำไปสู่การหยั่งรากลึกกลงไปใน การเสริมสร้างและพัฒนา ความศรัทธา ความเชื่อของแต่ละศาสนา งานด้านกิจกรรมและโครงการ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 52)

1) งานกิจกรรม-โครงการส่งเสริมคุณธรรม-จริยธรรม เช่น กิจกรรมโครงการคนดีศรีโรงเรียน การเชิดชูเกียรติคนดี ชนาคารความดี และกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามบริบทของสังคมและท้องถิ่นนั้นๆ เช่น โครงการถือศีลกินผักสำหรับโรงเรียนทางภาคใต้ เป็นต้น

2) งานกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน มุ่งเน้นการได้เข้าไปสัมผัสชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในมิติต่างๆ เพื่อเสริมคุณค่าชีวิตให้กับตนเอง และสังคม เช่น กิจกรรมสัมผัสผู้ยากไร้ ค่ายอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมจิตตารมณ์มหาพรต ที่เน้นถึงคุณค่าของความรัก และการแบ่งปันแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส และผู้อื่นในสังคม

3) กิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของชาติ สังคม และชุมชน เช่น กิจกรรมวันแม่ วันพ่อแห่งชาติ กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติด หรือกิจกรรมที่เน้นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนนั้นๆ

4) กิจกรรมเสริมความรู้ด้านคริสตศาสนา เน้นการนำพระคริสต์สู่ปวงชน เช่น วันพระคัมภีร์ หรือ การจัดค่ายคำสอนภาคฤดูร้อน เป็นต้น

นอกจากนี้กิจกรรมเสริมความรู้ด้านคริสตศาสนายังหมายถึงงานด้านศีลศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย ที่เน้นการให้ความรู้ การเตรียมและให้บริการศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ รวมไปถึงการให้คำแนะนำ และดูแลชีวิตฝ่ายจิตให้กับนักเรียน ครู บุคลากรทุกคน และผู้ปกครองที่เป็นคาทอลิก นอกจากนี้ยัง

รวมถึงงานด้านพิธีกรรมต่างๆ และกิจกรรมทางศาสนาด้วย งานด้านศิลปศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วย 5 งานหลักคือ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 50-51)

1) งานการให้ความรู้ เป็นงานที่มุ่งเน้นในการให้ความรู้พื้นฐานที่สำคัญในการเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของศิลปศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ทั้งในมิติของเทววิทยาและการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับพระศาสนจักร ความเป็นมา ความสัมพันธ์ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ในพระศาสนจักร บทบาทหน้าที่ที่มีต่อพระศาสนจักรในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของพระศาสนจักร งานการให้ความรู้นี้ไม่จำกัดอยู่ที่การสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่มุ่งเน้นการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วย

2) งานการเตรียมและให้บริการด้านศิลปศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของโรงเรียนที่จะต้องเตรียม และให้บริการเด็กและเยาวชนรวมทั้งบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ในการรับศิลปศักดิ์สิทธิ์ที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลล้างบาปแก่ผู้ที่ยังไม่ได้รับศีลล้างบาป ศีลมหาสนิท ศีลอภัยบาป ศีลกำลัง และพิธีรื้อฟื้นคำสัญญาแห่งศีลล้างบาปอย่างสง่า รวมไปถึงการให้ความรู้ เพื่อการเข้าใจพื้นฐานในเรื่องของศีลสมรส ศีลบรรพชา และศีลเจมคน ไข้ แก่นักเรียนรวมถึง การให้ความรู้ การเตรียมและการ โปรดศีลสมรส หรือศีลเจมคน ไข้ให้แก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ตามความเหมาะสมด้วย

3) งานการให้คำแนะนำดูแลเอาใจใส่ฝ่ายจิต งานนี้มุ่งเน้นที่การให้ความดูแลเอาใจใส่ฝ่ายจิตวิญญาณแก่นักเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นรายกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง กระแสเรียกในการเป็นพระสงฆ์และนักบวช รวมทั้งกระแสเรียกในการเป็นฆราวาสด้วย นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นในการให้คำปรึกษาและแนะนำแก่บุคลากรและผู้ปกครอง ในการดำเนินชีวิตที่ดีในการเป็น คริสตชนในฐานะที่เป็นลูกของพระบิดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้าน ความเชื่อความศรัทธาและการประกอบศาสนกิจของผู้ปกครองที่ต้องเป็นแบบอย่างแก่บุตรหลาน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมากในการพัฒนาชีวิตจิตของเด็ก และเยาวชนซึ่งต้องเริ่มต้นตั้งแต่ในครอบครัว

4) งานด้านพิธีกรรม มุ่งเน้นให้นักเรียน บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้เข้าใจและเห็น ความสำคัญ และได้มีโอกาสเข้าร่วมพิธีบูชาขอบพระคุณในวันอาทิตย์ และใน โอกาสที่เหมาะสม รวมไปถึงการฝึกฝนนักเรียนให้มีประสบการณ์ในการเป็นผู้ช่วยพิธีกรรม การฝึกการขับร้องเพลง ศักดิ์สิทธิ์ การฝึกฝนให้เป็นผู้อ่านพระคัมภีร์ และการเป็นผู้ก่อสวดก่อนและหลังพิธีบูชา ขอบพระคุณ และเป็นพิเศษสำหรับบุคลากรทุกคนในโรงเรียนที่เป็นคาทอลิกต้องเน้นให้เห็นถึง คุณค่าและหน้าที่ของคริสตชนในการเข้าร่วมในศาสนกิจต่างๆ เช่น การมาวัดในวันอาทิตย์ หรือการ เข้าร่วมพิธีกรรมในโอกาสสำคัญๆ ของโรงเรียน เป็นต้น

5) งานด้านกิจกรรมทางศาสนา เน้นกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ

ก. กิจกรรมตามเทศกาล เป็นกิจกรรมตามปีพิธีกรรม รวมไปถึงกิจกรรมเสริมที่เกี่ยวข้องกับศิลปคดีสิทธิ์ และพิธีกรรม เช่น พิธีกรรมฉลองนักบุญองค์อุปถัมภ์ของโรงเรียน เป็นต้น

ข. กิจกรรมคาทอลิก เน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทั้งที่เป็นคาทอลิกและไม่เป็นคาทอลิกเข้าร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมกองหน้ารำริง พลศิลป์ Y.C.S พลมารี ยูวธรรมทูต เยาวชน เซอร์ร่า

ค. กิจกรรมลูกเสือ เน้นที่จะให้ผู้ให้การอบรมได้เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ว่าจะเป็นด้วยคำพูด หรือเพลงที่นำมาเสนอเพื่อความสนุกสนานต้องไม่มีแง่มุมที่จะนำไปในทางที่ไม่ดี การเสริมคุณค่าพระวรสารลงไปกิจกรรมต่างๆ และมีงานพิธีกรรมเสริมในพิธีเปิด-ปิดด้วย หรือมีการนำสวดก่อนเริ่มกิจกรรม หรือมีพิธีบูชาขอบพระคุณในกรณีที่เข้าค่ายพักแรมตรงกับวันอาทิตย์ รวมทั้งการสร้างตระหนักรู้ในคุณค่าของพระวรสาร สู่ความหมายของกฎและคำปฏิญาณของลูกเสือ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20-21)

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

ก. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

ข. กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึง

ความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนที่นอกเหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมสาธารณะประโยชน์เพื่อสังคม รวมไปถึงการรับนักเรียนเข้าศึกษาและการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนตามความเหมาะสม

6. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

6.1 ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2545: 49-50) ได้กล่าวถึง การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง วัด และโรงเรียน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีต่อกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน วัด และโรงเรียน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป และเน้นการพัฒนาผู้ปกครองคาทอลิกให้ตระหนักถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเชื่อ ความศรัทธา ต่อบุตรหลาน

รัตนา กาญจนพันธ์ (2546) ให้ความหมายของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนในชุมชน เพื่อให้มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ชาติชาย จันทร์ภิรมย์ (2548) กล่าวว่าชุมชนสัมพันธ์ หมายถึง การปฏิบัติงาน หรือการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้มีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือประสานงานกัน เพื่อกระทำกิจกรรมให้ได้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการของโรงเรียนกับชุมชน

สรุปความหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ต่างฝ่ายต่างมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน

6.2 ความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

พิมพ์พรรณ เทพสุเชานนท์ (2532) อธิบายความสำคัญและจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีดังนี้

- 1) เพื่อให้ประชาชนเข้าใจจุดมุ่งหมาย การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน
- 2) ให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและคิดว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น
- 3) เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนต้องทำให้ประชาชนเห็นความก้าวหน้าของการศึกษา โดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของชุมชนด้วย โดยการสนับสนุนด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และกำลังความคิด
- 4) เพื่อแก้ไขภาพพจน์ของครู เมื่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชน ครูและผู้ปกครองนักเรียน ก็มีโอกาสร่วมสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างมีความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจเจตนาของครูได้ดีขึ้น
- 5) เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สนองความต้องการด้านต่างๆ ของชุมชน นักเรียนสามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
- 6) เพื่อให้เด็กในชุมชนมีความเจริญงอกงาม มีความประพฤติดี ช่วยกันร่วมมือแก้ปัญหาและอุปสรรคในการเจริญงอกงามของเด็ก

6.3 หลักการที่โรงเรียนใช้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

พิมพ์พรรณ เทพสุเชานนท์ (2532) อธิบายหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนว่า บ้าน และโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้การศึกษาของเด็กดำเนินด้วยดี ผู้ปกครองและโรงเรียนจึงควรรหาโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยวิธีการ 7 วิธี ดังนี้

- 1) ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาของโรงเรียน
- 2) ควรแนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักคุ้นเคยกับครูประจำชั้นของเด็ก
- 3) เชิญผู้ปกครองมาชมการแสดงของนักเรียน
- 4) เชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็ก
- 5) ครูควรรหาโอกาสไปเยี่ยมเยียนเด็กและผู้ปกครองที่บ้านบ้างเพื่อทราบสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของเด็ก
- 6) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญเป็นกรรมการในงานของโรงเรียน เชิญมาร่วมวางแผนการศึกษาของโรงเรียน และแสดงความคิดเห็นต่างๆ

7) จัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และครูได้ร่วมมือกันในการอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาทุกด้านแก่เด็ก

ธีราพร กุลนันทน์ (2544: 196-197) กล่าวถึงการบริหารงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนต่อชุมชนแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1) โรงเรียนออกช่วยงานหรือร่วมงานกับชุมชน เช่น งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานออกพรรษา วันสงกรานต์ ฯลฯ ทำให้นักเรียนรู้และมีความสำนึกถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมา ได้เห็นถึงการปฏิบัติ

2) การนำบุคคลต่างๆ เข้ามาช่วยพัฒนาสถานศึกษา เช่น การจัดให้พระมาสอนจริยธรรม พุทธศาสนาให้กับนักเรียน เพื่อให้รู้จักการปฏิบัติตน การวางตน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 4) ได้นำเสนอกรอบความคิดและยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในระบบการศึกษาไทยไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การสร้างเครือข่าย ขยายผล บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1) สร้างความตระหนักในปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยใช้กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจแต่ละบุคคล กลุ่ม องค์กรเป้าหมาย เช่น ใช้สื่อมวลชน รณรงค์อย่างต่อเนื่องและกว้างขวางทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ในหน่วยงานระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น จัดทำเอกสาร กระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรม เปิดเวทีแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับใหญ่และระดับย่อย

2) แสวงหาแกนนำที่ดีของเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียนและบูรณาการ ของแต่ละเครือข่าย จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้แกนนำเป็นผู้เล่นหลัก (key actor) ที่จะผลักดันกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในระบบการศึกษาไทย ซึ่งอาจเป็นผู้นำที่มีตำแหน่งเป็นทางการ เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ นักธุรกิจ ข้าราชการ หรือผู้นำที่ไม่มีตำแหน่งเป็นทางการ เช่น พ่อ แม่ นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา เป็นต้น

3) สร้างแนวร่วมสมาชิกของเครือข่ายทั้งระดับสาธารณะผ่านสื่อมวลชน การจัดสัมมนาหรือการเปิดเวทีระดมความเห็นในวงกว้าง ขยายแนวร่วมผ่านระบบความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระดับชุมชนโดยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

จากการสัมมนาอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เมื่อวันที่ 21-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ได้ให้แนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ดังนี้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 15)

1) โรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายโรงเรียน

คาทอลิก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการศึกษาตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

2) ชุมชน เครือข่ายผู้ปกครอง เครือข่ายโรงเรียนคาทอลิกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักในหน้าที่ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อและส่งเสริมบรรยากาศการศึกษาตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

3) ผู้นำชุมชนทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการอบรมตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างน้อยภาคเรียนและ 1 ครั้ง

4) โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือแก่ชุมชน หรือหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ในการพัฒนาด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

5) มีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในรายการที่ 1-4 และมีผลการประเมินอยู่ในระดับที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

กล่าวโดยสรุป บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางศาสนาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคาทอลิกในโรงเรียน สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

3.1 การจัดการศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย

โรงเรียนเอกชนคาทอลิกเป็นองค์การที่มีบทบาททางการจัดการศึกษามาเป็นเวลานานกว่า 4 ศตวรรษ ซึ่งมีการบริหารการศึกษาตามโครงสร้างโดยมีปรัชญาและนโยบายของการศึกษาคาทอลิกเป็นตัว ชี้นำในการจัดดำเนินการศึกษาโดยทั่วไป

3.1.1 ประวัติและความเป็นมา

การศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อคณะมิชชันนารีชาวโปรตุเกส ได้เริ่มเข้ามาเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2097 โดยในระยะแรกๆ นั้นไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าได้มีการตั้งโรงเรียนคาทอลิกขึ้น ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2198-2231) มิชชันนารีชาวฝรั่งเศส สังกัดคณะมิสซังต่างประเทศแห่งกรุงปารีสได้รับพระบรมราชาอนุญาตให้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาและได้รับพระราชทานที่ดินที่บ้านปลาเห็ดสำหรับเป็นที่พักอาศัยสามารถสร้างโบสถ์ บ้านพัก และโรงเรียน ดังนั้นในปี พ.ศ.2208 โรงเรียนคาทอลิกแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมีชื่อว่า GENERAL COLLEGE ก่อตั้งโดย ฯพณฯ แลมเบิร์ต เดอ ลาม็อด (BISHOP LAMBERT LA

MOTTE) เป็นโรงเรียนสามัญสำหรับเด็กชาย มีการสอนด้านวิชาการและจริยธรรม มีการแต่งหนังสือทางศาสนาแบบเรียนภาษาไทยภาษาบาลีและแปลหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาไทย ระยะเวลาแรกมีการสอนทั้งที่บ้าน โบสถ์ และโรงเรียนของบาทหลวง (กรมศิลปากร 2512: 288 อ้างถึงใน วิทาลัยแสงธรรม, 2533) โดยให้การศึกษาแก่ผู้ที่เตรียมตัวเป็นสามเณรและประชาชนทั่วไป รวมทั้งลูกหลานของพวกขุนนางจากราชสำนัก หลังจากนั้นมิชชันนารี ได้เปิดโรงเรียนตามจังหวัดต่างๆ ขึ้นอีกหลายแห่ง เช่นที่ จังหวัดภูเก็ต (พ.ศ. 2214) ลพบุรี (พ.ศ. 2216) บางกอก (พ.ศ. 2217) พิษณุโลก (พ.ศ. 2218) และจันทบุรี (พ.ศ. 2250) แต่กิจการโรงเรียนได้เลิกล้มไป ภายหลังจากการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช(ธีรวัชร ภูมิและคณะ 2544:19) ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์มิชชันนารีฝรั่งเศส ได้เป็นผู้มาบุกเบิกงานด้านการศึกษาอีกครั้ง โรงเรียนคาทอลิกสมัยใหม่แห่งแรกในยุคปัจจุบัน คือ โรงเรียนอัสสัมชัญ ก่อตั้งโดย บาทหลวง โคลอมเบต์ (COLOMBET) ในปี พ.ศ. 2428 นับตั้งแต่นั้นมาคณะนักบวชคาทอลิกต่างๆ ที่อุทิศตนในการให้การศึกษาได้เข้ามาเปิดโรงเรียนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในระยะแรกๆ แต่ละโรงเรียนต่างมีหลักสูตรเป็นของตนเอง โรงเรียนของมิชชันนารีจะสอนเป็นภาษาอังกฤษบ้าง ฝรั่งเศสบ้าง จนกระทั่งกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้หลักสูตรปี พ.ศ. 2435 โรงเรียนจึงได้นำหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา แต่มีอุดมการณ์ของการให้การศึกษาที่พัฒนาทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และจิตวิญญาณตามแนวทางการศึกษาคาทอลิกที่มุ่งเป้าหมายที่ศีลธรรมและพัฒนามนุษยสัมพันธ์ภาพที่มีผู้ศรัทธามันั้น และจากการที่มีโรงเรียนคาทอลิกเพิ่มขึ้นมากในทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษานี้เอง ในปี พ.ศ. 2502 สภามุขนายกคาทอลิกแห่งประเทศไทยจึงเห็นสมควรที่จะจัดให้โรงเรียนคาทอลิก รวมตัวกันขึ้นเป็นรูปองค์กร เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์ และนโยบายร่วมกัน จึงได้มีมติแต่งตั้ง “คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย” อันมี ฯพณฯ ป.กาเรต์โต ผู้แทนสภามุขนายกประเทศไทยเป็นประธาน

“คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย” ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” โดยมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งแรกของโรงเรียนคาทอลิก ในเดือนตุลาคม 2512 “สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย” ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคม ตามทะเบียนสมาคมที่ จ.3061 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2533 โดยใช้ชื่อว่า “สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย)” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ร่วมมือระหว่างองค์กรสมาชิกในการประกอบภารกิจเพื่อประโยชน์สุขแห่งสังคมและเทิดทูนไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวิถีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. ร่วมมือและส่งเสริมการสร้างสามัคคีธรรม ระหว่างสถาบันการศึกษา คาทอลิกและสถาบันการศึกษาอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์การสมาชิกในการพัฒนาคุณภาพและ เสถียรภาพของบุคลากรในสถาบันการศึกษาคาทอลิก

4. ประสานงานร่วมมือให้หรือขอคำแนะนำหรือความช่วยเหลือจากสมาคม สถาบันหรือองค์การการศึกษาและองค์การธุรกิจ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

กาลเวลาและความต้องการของสังคมไทย ได้ทำให้การศึกษาคาทอลิกได้พัฒนา ตนเองมาโดยตลอด ปัจจุบันการศึกษาคาทอลิกอยู่ในความรับผิดชอบของสภาพระสังฆราช คาทอลิกแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นองค์กรสูงสุด ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของพระศาสน จักรคาทอลิกแห่งประเทศไทย

3.1.2 เอกลักษณะการศึกษาคาทอลิก

การศึกษาคาทอลิก ได้รับการเอาใจใส่จากพระศาสนจักรในการทำหน้าที่ของ การให้การอบรมโดยเน้นความสำคัญของความพร้อมที่มาจากความรู้ และความเข้าใจถึงความสำคัญ ของภารกิจของการเป็น “มืออาชีพ” ทางด้านการศึกษา และวิชาการทั่วไป การจัดการเรียนการสอน การอบรมจิตใจเพื่อสร้าง โรงเรียนที่ดีมีคุณภาพให้สังคม และที่สำคัญสร้างโรงเรียนคาทอลิกเพื่อรับ ใช้ช่วยเหลือครอบครัว ชุมชน สังคม และพระศาสนจักรคาทอลิกในการอบรมหล่อหลอมนำมนุษย์ สู่ความครบครัน ให้สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์การศึกษาคาทอลิก คือ การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำมนุษย์สู่ความครบครัน หรือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อแต่ละคนได้มีเอกลักษณ์ของตนเอง มนุษย์จึงต้องมีศักยภาพในการพัฒนาตนสู่ความครบครัน ซึ่งในกระบวนการศึกษาอบรม ควรสร้างให้เกิดความตระหนักในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งในสิ่งสร้าง ที่สำคัญที่สุด ที่มีจิตวิญญาณ จิตใจ และสติปัญญา อันทำให้มีเสรีและอำเภोजใจ โดยการศึกษอบรม แบบคาทอลิกนำมนุษย์ไปสู่ความครบครัน ในมิติแห่งความรักและความรู้ มีความยุติธรรมและ สันติภาพ อีกทั้งยังช่วยพ่อแม่ผู้ทำหน้าที่โดยตรง และมีการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของชีวิต หรือ ชีวิตที่เป็นองค์รวม โดยประสานวัฒนธรรมกับความรู้ความเชื่อในศาสนาให้เป็นเนื้อเดียวกันกับ ชีวิต (ครู โรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2007, อ้างถึงใน วุฒิชัย อ่องนาวา และคณะ, 12-14)

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2531: 16-26) กล่าวว่า นับแต่ช่วงขณะ แรกที่นักเรียนคนหนึ่งเหยียบย่างเข้ามาใน โรงเรียนคาทอลิก นักเรียนชายหรือหญิงผู้นั้นควรจะรู้สึก ประทับใจว่า ได้เข้ามาสู่สภาพแวดล้อมใหม่ เป็นสภาพแวดล้อมที่สว่างไสวด้วยแสงแห่งความเชื่อ และมีลักษณะเฉพาะของมันเองที่ไม่เหมือนใคร สภาพร่างกายवादิกัน ที่ 2 ได้สรุปเรื่องนี้โดย กล่าวถึงสภาพแวดล้อมที่ซึมซาบไปด้วยคุณค่าแห่งพระคริสตธรรม คือ ความรักและอิสรภาพใน

โรงเรียนคาทอลิก ทุกคนควรตระหนักในการประทับอยู่อย่างทรงชีวิตของพระคริสตเจ้า ความรับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนคาทอลิกตกอยู่กับผู้เป็นครู ทั้งในฐานะปัจเจกชนและกลุ่มชน ซึ่งแสดงออกโดยอาศัยการเผยแผ่คุณค่าแบบคริสต์ทั้งโดยพระวาจาและศีลศักดิ์สิทธิ์ในพฤติกรรมของแต่ละคน ในความสัมพันธ์ด้วยอัครยาศย์ไมตรีและประสานกลมเกลียวระหว่างบุคคล และในความพร้อมที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ จากการได้เห็นประจักษ์พยานอยู่ทุกวัน นักเรียนก็จะค่อยๆ มองเห็นคุณค่าของภาวะแวดล้อมแบบนี้ หากประจักษ์พยานดังกล่าวมิได้มีอยู่ก็แทบไม่มีอะไรเหลืออีกแล้วที่จะทำให้เรียนได้ว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิก

นักเรียนที่เข้ามาในโรงเรียนคาทอลิกต้องตระหนักว่า โรงเรียนเป็นเสมือนบ้านของเขาเองที่ขยายต่อเนื่องออกมา และดังนั้น “บ้าน – โรงเรียน” จึงควรมีอะไรบางอย่างที่เป็นความรื่นรมย์ที่สามารถสร้างบรรยากาศแบบครอบครัวขึ้นได้อย่างน่าชื่นชมและเป็นสุขใจ สิ่งแรกที่จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่น่ารื่นรมย์ก็คือ ความสะดวกสบายทางกายภาพอย่างเพียงพอ เป็นความสะดวกสบายที่ประกอบไปด้วยการมีพื้นที่เพียงพอสำหรับห้องเรียน การกีฬา สันทนาการ และอื่นๆ เช่น ห้องพักครูและห้องประชุมและผู้ปกครอง เป็นต้น แม้สิ่งแวดล้อมไม่หรูหราอะไรนัก แต่บรรยากาศต้องอุดมด้วยความอบอุ่น ทั้งในแง่ของความเป็นมนุษย์และในแง่ของจิตวิญญาณ

โรงเรียนคาทอลิกควรเป็นแบบอย่างของความเรียบง่าย และความยากจนตามแบบฉบับของพระคริสตเจ้า แต่นี่ก็ไม่ใช่ว่าจะขัดกับการมีวัสดุที่จำเป็นแก่การให้การศึกษาย่างเหมาะสม เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โรงเรียนทุกวันนี้จึงต้องมีวัสดุอุปกรณ์ซึ่งในบางครั้งก็ซับซ้อนและมีราคาแพง นี้ไม่ใช่ความฟุ่มเฟือยแต่เป็นสิ่งที่โรงเรียนจำเป็นต้องมีเพื่อดำเนินบทบาทของตนต่อไปในฐานะเป็นสถาบันการศึกษา

โรงเรียนคาทอลิกสำนึกในการประทับอยู่ของพระแม่มาเรียพรหมจารี ซึ่งจะช่วยได้มากในการทำให้โรงเรียนเป็นเสมือน “บ้านมาเรีย” มารดาและอาจารย์ของพระศาสนจักรได้อยู่เคียงข้างองค์พระบุตรเพื่ออุปถัมภ์นักเรียนซึ่งเป็นลูกของพระนางตลอดเวลาที่กำลังเจริญวัยขึ้นมา

วัด (โบสถ์) ไม่ควรถูกมองว่าเป็นอะไรที่ไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน แต่ควรถือว่าวัดเป็นสถานที่ที่คุ้นเคยและใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งเยาวชนผู้มีความเชื่อจะสามารถพบการประทับอยู่ของพระเจ้าได้ “... จงรู้ไว้เถิดว่า เราอยู่กับท่านทุกวัน...” (มธ.28: 20) การวางแผนพิธีกรรมควรได้รับการระมัดระวังเป็นพิเศษเพื่อชักจูงชุมชนในโรงเรียนและพระศาสนจักรท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม

โรงเรียนคาทอลิกเป็นเครื่องมือเชิงอภิบาลประเภทหนึ่ง โรงเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างความเชื่อและวัฒนธรรม กล่าวคือ ดำรงความซื่อสัตย์ต่อความใหม่ในพระคริสตธรรม ในขณะที่เดียวกันก็เคารพต่อความเป็นเอกเทศและระเบียบแบบแผน

โรงเรียนคาทอลิกมีพื้นฐานอยู่ที่ปรัชญาการศึกษา ซึ่งในปรัชญาดังกล่าวความเชื่อ วัฒนธรรม และชีวิตจะถูกนำมาผสมกลมกลืนกัน โรงเรียนคาทอลิกช่วยให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายถึงสองประการ กล่าวคือ โดยธรรมชาติของโรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนเป็นผู้ชี้แนะ ทั้งชายและหญิงให้ไปสู่ความดีสมบูรณ์พร้อมทั้งจากแง่ของการเป็นมนุษย์ และจากแง่ของการเป็นคริสตชน

3.1.3 ปรัชญาการศึกษาคาทอลิก

ได้มีการศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาคาทอลิกไว้ในหนังสือ การศึกษาคาทอลิก : วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า โดยบาทหลวง ดร.เอกชัย ชิน โศตร (เอกชัย ชิน โศตร, 2551) ดังนี้

วิวัฒน์ แพร์สิริ (2545) ได้กล่าวถึง ปรัชญาการศึกษาคาทอลิกพอสังเขปว่า ดังนี้ การศึกษาคาทอลิกเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ บรรลุศีลธรรมและมีพัฒนาการที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม กระบวนการนี้วางอยู่บนพื้นฐานแห่งพระคริสตธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อตนเองและหน้าที่ ความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ภักดีต่อประเทศชาติบ้านเมืองหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิก มุ่งพัฒนาตนเอง บุคคลในความรับผิดชอบ และสังคมให้เจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การศึกษาคาทอลิกยึดมั่นบนพื้นฐานและหลักคำสอนพระคริสตธรรมจึงพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่ดี ในฐานะที่มนุษย์แต่ละคนเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าและเป็นลูกของพระเจ้า ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจึงเป็นพี่น้อง ทุกคนจึงมีเกียรติและศักดิ์ศรี มนุษย์จึงต้องเคารพตนเองและผู้อื่น

การเรียนรู้เป็นสัจภาพของมนุษย์ที่พระเจ้าประทานให้ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาตนเองและพัฒนาผู้อื่นรวมทั้งสังคมด้วยหนทางแห่งคำสอนของพระเยซูคริสตเจ้าในพระวรสารและธรรมปฏิบัติที่สรุปอยู่ในบทบัญญัติแห่งความรักที่ว่า “จงรักผู้อื่นเหมือนรักตนเองและทำนุทั้งหลายจงรักกันและกันดังที่เรารักท่าน คนทั้งหลายจะรู้ว่าท่านเป็นศิษย์ของเรา เมื่อท่านทั้งหลายรักกันและกันนั่นเอง” ดังนั้นความรักจึงเป็นพระพรและคำสอนที่พระเจ้าทรงต้องการให้มนุษย์ยึดมั่นปฏิบัติเพื่อนำชีวิตให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งในการเจริญชีวิตภายในและการดำเนินชีวิตภายนอกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก อารัมภบท แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาคาทอลิกให้ความสำคัญกับคุณค่า ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยถือว่าการศึกษาร่วมกันพร้อมทั้งชีวิตเริ่มปฏิสนธิ มีการเรียนรู้ตลอดช่วงของชีวิตแก่แห่งความรู้ทั้งปวง แสดงผ่านทางกระบวนการเรียนรู้เชิงความคิด อาศัยสติปัญญา เหตุผล ความคิดอ่านหรือการทดลอง การกระทำหรือการปฏิบัติ ตามแนวทางการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้เชิงวิทยาศาสตร์ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตมนุษย์และเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือความ

เจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนคาทอลิกจึงเป็นพันธกิจสำคัญที่พระศาสนจักรเน้นคุณค่าอย่างจริงจัง ในบทบาทการรับใช้และให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนหรือสังคม ซึ่งยึดหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาอบรม

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก ข้อ 8, 10 และ 12 กล่าวว่า หัวใจของการศึกษาคาทอลิก คือ การอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง โรงเรียนสอนเรื่องนี้ด้วยวาจา และเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้แสดงความจริงอันนี้ การศึกษาจึงเป็นการชี้นำมนุษย์ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นเยี่ยงพี่น้องในทุกสังคมของชีวิตและจะกระทำเช่นนี้ใจความหมายของครอบครัวมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2538) ข้อ 55 กล่าวว่า การศึกษาอบรมที่แท้จริง คือ การส่งเสริมศักดิ์ศรีของมนุษย์และการสร้างความสัมพันธ์ที่จริงใจต่อกัน รวมทั้งเป็นการเปิดตนเองสู่พระสังฆธรรม สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2531) ข้อ 110 ที่ว่า คำพูด การปฏิบัติ การให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนอย่างนุ่มนวล ล้วนเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการให้การศึกษาอบรมที่จะทำให้ครูบรรลุเป้าหมาย

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2538) ข้อ 29 กล่าวว่า เป้าหมายของการสอนที่โรงเรียน คือ การให้การศึกษาอบรม ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาคนจากภายใน ช่วยสร้างอิสรภาพจากภาวะปิดกั้นใดๆ เพื่อให้เขาเจริญขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การศึกษามีได้จำกัดอยู่ที่การถ่ายทอดความรู้ แต่รวมถึงการฝึกอบรม ลักษณะเฉพาะของการให้การศึกษาอบรม คือ การสื่อความจริง

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก ข้อ 4 ระบุว่า พระศาสนจักรให้ความสำคัญต่อวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะของพระศาสนจักรซึ่งสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก ข้อ 1 กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรมตรงกับเป้าหมายเฉพาะของตน เหมาะสมกับคุณลักษณะ เพศ วัฒนธรรม และประเพณีของตน เพื่อเขาจะได้มีความสามารถวินิจฉัยอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรมด้วยจิตใจเที่ยงตรงต่อสิ่งที่เกิดกับเขาและแวดล้อมชีวิตของเขา และสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก ข้อ 3 กล่าวว่า บิดามารดาเป็นผู้ให้การอบรมที่สำคัญที่สุดอันดับแรกของบุตร หากขาดการอบรมของบิดามารดาก็ยากที่จะหาการอบรมอื่นใดมาทดแทนได้ สอดคล้องกับสมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ก ข้อ 6 ที่ว่าบิดามารดามีสิทธิอย่างแท้จริงในการเลือกโรงเรียนสำหรับลูกหลานของตน

สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก (2508) ข้อ 31 กล่าวว่า ณ สถาบันที่เรียกว่าโรงเรียนนี้ เยาวชนเรียนรู้ที่ละขั้นตอนที่จะเปิดตนเองสู่ชีวิตในสภาพที่เป็นจริง และสร้างเจตคติต่อชีวิตดังที่นั่นจะเป็น

การศึกษาคาทอลิกต้องเน้นการพัฒนามนุษย์ให้ครบทุกมิติ คือ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม สร้างคนให้เคารพในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเป็นมโนธรรมให้กับสังคม พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันดีงามให้กับสังคมอันเป็นการสร้างสังคมและประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง

ปรัชญาการศึกษาคาทอลิกถือว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพในการพัฒนามนุษย์ในทุกมิติเพื่อให้มนุษย์บรรลุถึงความดีงามตามหลักพระคริสตธรรม พระศาสนจักรคาทอลิกถือว่าไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่แทนโรงเรียนได้ โรงเรียนคาทอลิกมุ่งพัฒนามนุษย์ทุกมิติ (The Whole Person) เพราะว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทุกประการอยู่ในความกลมกลืนและความสำเร็จในองค์พระคริสตเจ้าผู้เป็นมนุษย์ที่ดิพร้อม (The Perfect Person) โรงเรียนต้องกระตุ้นนักเรียนให้ฝึกสติปัญญาของตนด้วยพลังแห่งความเข้าใจ จนกว่านักเรียนจะเห็นแจ่มแจ้งและสามารถค้นพบด้วยประสบการณ์ของตนเองว่าความจริงที่ตนพบนั้นมีความหมายว่าอย่างไร และในฐานะที่เป็นองค์การสำหรับอบรม โรงเรียนมีหน้าที่ต้องปลูกฝังศีลธรรมในตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้บรรลุถึงเสรีภาพทางศีลธรรมซึ่งมีคุณค่าด้านจิตใจเพื่อทำให้ชีวิตของเขามีคุณค่าและความหมายอย่างแท้จริง หน้าที่สำคัญของโรงเรียนคาทอลิกคือ รวมวัฒนธรรมกับความเชื่อ และรวมความเชื่อกับชีวิต การรวมอย่างแรกจะสำเร็จได้โดยใช้วิชาที่รวบรวมด้านต่างๆ ทุกด้านของความรู้มนุษย์เข้าด้วยกันตามหลักพระคริสตธรรม ส่วนการรวมอย่างที่สองจะสำเร็จได้ด้วยความเจริญงอกงามของคุณธรรมต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคริสตชน คุณลักษณะพิเศษของครุคาทอลิกคือ การสอนความจริง ซึ่งทำให้พระคริสตเจ้าผู้เป็นองค์ความจริงปรากฏในสิ่งที่ครูสอนการถ่ายทอดความจริงทางวิชาการ จึงควรมีส่วนร่วมอย่างพิเศษในการทำหน้าที่ประกาศองค์พระคริสตเจ้า

3.1.4 อัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก

อัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก หรือ กระบวนการศึกษาอบรมแบบคาทอลิก (Catholic Formation Process) มุ่งเน้นให้โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดจัดการศึกษาโดยที่มีลักษณะเด่นคือ โรงเรียนคาทอลิกแนะแนวทางให้แก่นักเรียน ในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ที่สอดคล้องกับการเจริญชีวิตใหม่จากการได้รับศีลล้างบาป

A Christian formation process might therefore be described as an organic set of elements with a single purpose: the gradual development of every capabilities of every student, enabling each one to attain an integral formation within a context that includes the Christian religious dimension and recognizes the help of grace. (มตศ: 98-99)

สภาสังคายนาวาติกัน 2 ได้ประกาศว่า ลักษณะเด่นของโรงเรียนคาทอลิก คือ มิติทางศาสนาใน 4 ด้านของกระบวนการศึกษาอบรมแบบคาทอลิก มีดังต่อไปนี้ (มตศ: 1)

1) บรรยากาศทางการศึกษา (Education Climate)

ก. ความร่วมมืออย่างสมัครใจของนักเรียน (มตศ: 105-106) บรรยากาศของโรงเรียนที่อบอุ่นและเป็นมิตร สามารถสร้างได้ด้วยการสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง อย่างอิสระ ด้วยเจตจำนง และอย่างมีใจให้ เพื่อการนี้ โรงเรียนคาทอลิกจะต้อง

1. สนับสนุนให้นักเรียนช่วยสร้างมาตรการที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เป้าหมายทางการศึกษาบรรลุผล
2. สร้างความไว้วางใจ และมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน เพื่อเชิญชวนให้พวกเขาเสนอความคิด และทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
3. ช่วยให้นักเรียนตระหนักว่า โรงเรียนและกิจกรรมทั้งหมดของโรงเรียนมีเพียงเป้าหมายเดียว คือ ช่วยให้นักเรียนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่อย่างมีวุฒิภาวะ
4. สนับสนุนให้ครูมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือนักเรียน และให้นักเรียนเข้ากันได้ดีในหมู่นักเรียนด้วยกัน

ข. การลงทุนลงแรงของครู (มตศ: 110-111) เพื่อสร้างบรรยากาศทางการศึกษาคครูจะต้อง

1. รักนักเรียน และแสดงให้เห็นถึงความรักนี้ เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับเขา
2. ให้กำลังใจ และเสริมแรงให้แก่เด็กนักเรียน ในทุกครั้งที่มีโอกาส เพื่อที่จะช่วยให้เขาบรรลุถึงเป้าหมายของการศึกษาได้
3. ใส่ใจในคำพูด คำแนะนำ การให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ และการดักเตือนอย่างเป็นมิตร เพื่อให้ได้ผล ทั้งทางวิชาการ จริยธรรม และศาสนา
4. สวดภาวนาให้นักเรียน

ค. ความช่วยเหลือของพระพรหมทาน (มตศ: 103) มิติทางศาสนาของโรงเรียน ทำให้กระบวนการศึกษา (เกี่ยวกับบรรยากาศทางการศึกษา) แข็งแกร่งขึ้น ด้วยการ

1. ทำให้ทุกคนเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมาย และร่วมมือกันเพื่อให้เป้าหมายนั้นบรรลุผล
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยมีพื้นฐานจากความรักและอิสรภาพ
3. สนับสนุนให้แต่ละคนใช้ชีวิตอย่างเป็นประจักษ์พยาน ในพระพรแห่งพระวรสาร
4. ทำทายนักเรียนให้มุ่งแสวงหาความบริบูรณ์แห่งตน ทั้งในฐานะมนุษย์และฐานะคริสตชน

ครูสามารถส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ และพันธะในพระพรแห่งพระวรสาร ได้ด้วยการ (มตศ: 107-108)

1. อ่างอิงถึงพระเจ้าบ่อยๆ
2. เรียนรู้จากประสบการณ์ ถึงวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจ และซาบซึ้งต่อความจริงทางศาสนา อันจะนำไปสู่ความรัก
3. รักและสื่อสารความจริงในการที่จะให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความจริงในความเป็นความจริง และความจริงในคุณค่าที่มีต่อนักเรียน
4. ใช้คำถาม “อย่างไร” และ “ทำไม” และ “อะไร” อย่างสม่ำเสมอ ในการอบรม เพื่อชี้และค้นหาคำตอบที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ง. บรรยากาศทางกายภาพ (มตศ: 28-29) สร้างบรรยากาศของ “โรงเรียน – บ้าน” คือ โรงเรียนเป็นส่วนขยายออกมาจากบ้าน ที่มีบรรยากาศของครอบครัวที่อบอุ่น และมีความสุข ด้วยการ

1. จัดให้มีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ รวมถึงการมีเนื้อที่ในห้องเรียน ลานกีฬา และสนามกีฬาที่เพียงพอ รวมทั้งสาธารณูปกรณ์อื่นๆ เช่น ห้องพักครู ห้องประชุมสำหรับ ครู ผู้ปกครอง ฯลฯ ตามศักยภาพของโรงเรียน

2. เป็นแบบอย่างของความเรียบง่าย และความยากจน ตามแบบฉบับของพระวรสาร แต่มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่สลับซับซ้อนและมีราคาแพงได้

3. ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ต่อ “โรงเรียนเสมือนบ้าน” ในการช่วยดูแลรักษาความสะอาด เรียบร้อย เท่าที่เป็นได้

2) การพัฒนาความเป็นมนุษย์ของนักเรียนเป็นรายบุคคล (Personal Development of Each Student)

ครูควรได้รับการช่วยเหลือให้ตระหนักว่า ปรัชญาการศึกษาที่แท้จริง ต้องอยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติของมนุษย์ ดังนั้น จึงต้องคำนึงถึงศักยภาพความสามารถทางด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งกระแสเรียกของแต่ละคนด้วย กระบวนการศึกษาเป็นการช่วยให้นักเรียนแต่ละคน บรรลุความสำเร็จในการหล่อหลอมอย่างสมบูรณ์เต็มที่ (Complete Formation) เท่าที่จะเป็นไปได้ การอบรมทางวิชาการที่เหมาะสม เป็นแนวทางที่นักเรียนสามารถจัดการหล่อหลอมตนเอง (Self-Formation) ทั้งในฐานะมนุษย์ และคริสตชน เพราะนี่เป็นการเตรียมตัวที่ดีที่สุด เพื่อให้เขาสอนผู้อื่นต่อไปได้ (มตศ: 36)

โรงเรียนคาทอลิกมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมความเป็นมนุษย์ทั้งครบ (Promotion of the Human Person) ของแต่ละบุคคล ทั้งทางร่างกาย และทางจิตวิญญาณ โรงเรียนจึงต้อง

ก. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระคริสต์ ด้วยความตระหนักว่าคุณค่าทั้งปวงของความเป็นมนุษย์ จะสำเร็จบริบูรณ์และเป็นเอกภาพได้ ในองค์พระคริสต์ (รคส: 9)

ข. ด้วยแรงบันดาลใจจากพระวรสาร ให้การศึกษามีรากฐานเบื้องต้น และเกี่ยวข้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์ และชีวิตอย่างชัดเจน (รคส: 10)

1. ให้ความสำคัญกับแก่นของความรู้ คุณค่าและวิสัยทัศน์ที่ลึกซึ้งมากกว่าการเรียนรู้แต่เพียงเปลือกนอกของปรากฏการณ์ หรือการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ต่างๆ

2. ให้ความสนใจไม่เพียงกับคำถามว่า “อย่างไร” แต่กับคำถามว่า “ทำไม” ด้วยเช่นกัน

3. พัฒนาความเป็นเอกภาพในกระบวนการศึกษาด้วยการเรียนรู้ในภาพใหญ่ขององค์ความรู้ และข้อเท็จจริงต่างๆ โดยมีจุดหมายที่ชัดเจนและเน้นย้ำที่ความเป็นมนุษย์ในเอกลักษณ์ส่วนตัวครบทุกด้าน

โรงเรียนคาทอลิกมีรากเหง้าอยู่ที่การเป็น โรงเรียนสำหรับทุกคน โดยเฉพาะคนที่อ่อนแอที่สุด ดังนั้น จึงต้องตอบสนองต่อความต้องการด้วยการให้ความสนใจเฉพาะเรื่อง โดยต้องเผชิญกับความยากจน (รคส: 15)

ก. ความยากจนทางวัตถุ ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาระบบ และการศึกษาอบรมแบบคาทอลิก อย่างเพียงพอ

ข. ความยากจนแบบใหม่ เป็นภาวะที่เด็กและเยาวชนที่มีชีวิตอยู่ในภาวะที่ยากจน ทั้งทางวัตถุและจิตวิญญาณ ตกเป็นทาสของพระเท็จเทียมใหม่ๆ ที่สังคมอุปโลกน์ขึ้น ซึ่งมีผลให้เด็กและเยาวชน

- ขาดความสำนึกทั้งปวงถึงความหมายในชีวิต และขาดอุดมการณ์ที่จะเป็นแรงบันดาลใจ

- ไม่เคยได้รับการชี้แนะเกี่ยวกับคุณค่า และความงดงามของความเชื่อ

- มาจากครอบครัวที่แตกแยก และรักไม่เป็น

- ที่สุด สิ่งที่เขาจะได้ คือ การว่างงาน และการถูกลดทอนคุณค่าของตนเอง

3) การบูรณาการวัฒนธรรม ความเชื่อ และชีวิต (Relationship between Culture, Faith and Life)

โรงเรียนคาทอลิก ณ ใจกลางพระศาสนจักร เป็นสถานที่ของการทำงานด้านอภิบาลที่แท้จริง และเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ มีส่วนร่วมในพันธกิจการเผยแผ่ของพระวรสารของพระศาสนจักร และเป็นสถานที่พิเศษในการให้การศึกษาระบบคาทอลิก เป็นทั้งสถานที่ในการแพร่ธรรม การให้การอบรมสั่งสอนทั้งครบ การสร้างบุคลิกลักษณะและบรรทัดฐานของบุคคล

รวมถึงเป็นสถานที่เรียนรู้ ฝึกหัด ด้วยการเสวนาของเยาวชน ที่มาจากพื้นเพทางศาสนา และสังคมอันหลากหลาย (รคส: 11) การที่โรงเรียนเป็นที่เผยแพร่ของพระวรสาร เพื่อการแพร่ธรรมที่แท้จริง และเฉพาะเจาะจงนี้ มิใช่เป็นเพียงกิจกรรมเสริม หรือคูขนาน หรือกิจกรรมนอกหลักสูตร แต่ด้วยลักษณะนี้เอง เป็นการให้การศึกษอบรมแบบคาทอลิก (มตศ: 33)

ก. การบูรณาการความเชื่อกับวัฒนธรรม (มตศ: 34) โรงเรียนคาทอลิกเป็นเครื่องมือเชิงอภิบาลของพระศาสนจักรประเภทหนึ่งด้วยการเป็นสื่อกลางระหว่างความเชื่อและวัฒนธรรม กล่าวคือ ดำรงไว้ซึ่งศรัทธาในความเป็นปัจจุบันของพระวรสาร และในขณะเดียวกัน ก็เคารพในความเป็นเอกเทศ และระเบียบแบบแผนซึ่งถูกต้องในความรู้ของมนุษย์ ด้วยอัตลักษณ์นี้เอง โรงเรียนคาทอลิกจึง

1. เน้นแนวทางแก่ชายและหญิง ให้ไปสู่ความสมบูรณ์แบบทั้งครบ ทั้งการเป็นมนุษย์ และการเป็นคริสตชน

2. ในขณะเดียวกัน ช่วยเหลือพวกเขาให้มีความมั่นคงในความเชื่อ สำหรับผู้เป็นคริสตชน นี่คือ ลักษณะ 2 แง่มุมในความจริงเดียวกัน

เพื่อให้บรรลุผลของการบูรณาการดังกล่าว โรงเรียนคาทอลิกจะต้อง (รค: 38-43)

1. ตระหนักอย่างลึกซึ้งถึงคุณค่าของความรู้ในฐานะที่เป็นความรู้ และต้องไม่เบี่ยงเบนการให้ความรู้ไปจากเป้าหมายที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะไปด้วยเหตุผลใดๆก็ตาม

2. สอนแต่ละวิชาด้วยวิธีเฉพาะของวิชานั้นๆ เพื่อให้นักเรียนค่อยๆ ซึมซับเอาความชำนาญ ความรู้ วิธีคิดที่มีเหตุผล และทัศนคติต่อศีลธรรม เพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกของเขา ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงแค่รับรู้ถึงความรู้ แต่เข้าใจในคุณค่าและค้นพบความจริง

3. ให้ครูช่วยเหลือหล่อหลอมความคิดและจิตใจของนักเรียน และชี้แนะให้นักเรียนอุทิศตนทั้งครบแก่พระคริสต์ โดยมีบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้นตามวัฒนธรรมของมนุษย์ และให้ครูถ่ายทอดพระคริสตธรรม ทั้งด้วยคำพูด และพฤติกรรมทุกอย่างของตน

หัวใจของแต่ละสาระวิชา คือ ความพยายามทุกวิถีทางที่จะบูรณาการเหตุผลเข้ากับความเชื่อ ซึ่งจะทำให้เกิดเอกภาพ การเชื่อมโยงกัน และการสอดคล้องกัน อันนำไปสู่มุมมองแบบคาทอลิกต่อโลก ชีวิต วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ดังนั้น การศึกษอบรมแบบคาทอลิกจึง (รคส: 14)

1. ไม่แบ่งแยกเวลาในการเรียนรู้ กับเวลาในการหล่อหลอม

2. ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างการให้ได้มาซึ่งความคิด กับการเติบโตใน

ปรัชญา

3. ไม่นำเสนอเพียงความรู้ แต่รวมถึงคุณค่าต่างๆที่มี และความจริงที่อาจ

ค้นพบได้

4. มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการค้นหาความจริง โดยผ่านทางครูผู้ให้การสั่งสอน และเป็นตัวอย่างในชีวิต ซึ่งสะท้อนภาพที่ชัดเจนพอสมควรของพระอาจารย์ (พระคริสต์)

จากแง่มุมนี้ ทุกวิชาในการศึกษาอบรมแบบคาทอลิก จะมีเนื้อหาเฉพาะของวิชานั้นๆ ที่ได้บูรณาการเข้ากับการหล่อหลอม เพื่อสร้างบุคลิกภาพอย่างมีวุฒิภาวะ

วัฒนธรรมของโรงเรียน (มตศ: 51)

การพัฒนาทางภูมิปัญญากับการเจริญเติบโตในชีวิตคริสตชน ต้องก้าวหน้าเคียงคู่กันไป ยิ่งนักเรียนขึ้นชั้นสูงขึ้น นักเรียนยิ่งต้องตระหนักมากขึ้นถึงความมีอยู่ของการบูรณาการ ของความเชื่อและวัฒนธรรม ครูทุกคนด้วยความสามารถทางวิชาชีพ ต้องพัฒนาวิชาสาระของตน ในลักษณะที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถมองข้ามพ้นข้อจำกัดของความจริงที่มนุษย์ค้นพบ

● โรงเรียนประถม (มตศ: 40)

- ควรพยายามสร้างบรรยากาศชุมชนในโรงเรียน ให้คล้ายคลึงกับบรรยากาศอันอบอุ่นและสนิทสนมของชีวิตในครอบครัวมากที่สุดที่จะเป็นไปได้

- ทำทุกอย่างที่จะสนับสนุนให้เกิดจิตตารมณ์แห่งความไว้วางใจ และความร่วมมือกับผู้ปกครอง อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

- การร่วมมือกันของโรงเรียนและบ้าน เป็นทั้งปัจจัยสำคัญในการพัฒนา นักเรียน และยังเป็นการเผยถึงคริสตธรรมที่แฝงอยู่ด้วย

● โรงเรียนมัธยม (มตศ: 52)

- พึงให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ ต่อ “ความท้าทาย” ที่ว่า “วัฒนธรรมของมนุษย์เป็นค้ำคองของ (poses for) ความเชื่อ”

- นักเรียนจะต้องได้รับการช่วยเหลือให้สามารถตั้งเคราะห์ความเชื่อกับวัฒนธรรม เพื่อให้ความเชื่อของเขามั่นคง เพียงพอที่จะดูให้รู้ และปฏิเสธ ค่านิยมเชิงต่อต้านของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภัยต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์ และ ด้วยเหตุนี้เอง ขัดต่อพระวรสารด้วย

ข. การบูรณาการความเชื่อกับชีวิต (รค: 45) จะบรรลุความสำเร็จได้โดยการเติบโตของคุณธรรมต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของคริสตชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกลับใจที่ใช้เวลานานกว่านักเรียนจะเป็นอย่างที่ว่าพระเจ้าต้องการให้เขาเป็น โดยนักเรียนจะได้รับการอบรมสั่งสอนดังนี้

- ให้รู้จักแบ่งปันชีวิตส่วนตัวของเขากับพระเจ้า

- เอาชนะความเป็นปัจเจกนิยม

- ค้นพบกระแสเรียกของตนในการใช้ชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อชุมชนและ

คนอื่นๆ

- ให้อุทิศตนรับใช้พระเจ้า โดยผ่านเพื่อน พี่น้อง และทำให้โลกเป็นที่ที่น่าอยู่ สำหรับมนุษย์มากขึ้น

เพื่อให้บรรลุผลในการบูรณาการดังกล่าว โรงเรียนคาทอลิก จะต้อง (รค: 47)

- สั่งสอนให้นักเรียนของตนสามารถแยกแยะ เสียงแห่งจักรวาลที่เผยแสดงถึง พระผู้สร้าง และรู้จักพระเจ้ากับมนุษย์มากขึ้น จากการค้นพบทางวิทยาศาสตร์

- เสริมสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียน ที่เอื้ออำนวยให้ความเชื่อของนักเรียน ค่อยๆ พัฒนาขึ้นจนมีวุฒิภาวะ และสามารถรับภาระรับผิดชอบที่เขามีจากการรับศีลล้างบาปได้

โรงเรียนคาทอลิก สามารถดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ก็เพราะเหตุผลทางด้านกิจกรรม การศึกษา “ซึ่งความเชื่อ วัฒนธรรม และชีวิต ได้รับการผสมผสานกลมกลืนเข้าด้วยกัน”

4) การให้ความกระจ่างของความรู้ที่บังพวงด้วยแสงแห่งความเชื่อ (Illumination of All Knowledge with the Light of Faith)

ลักษณะพิเศษประเภทหนึ่งของโรงเรียนคาทอลิก คือ โรงเรียนคาทอลิก ตีความและจัดระเบียบวัฒนธรรมของมนุษย์ในแสงสว่างแห่งความเชื่อ (มตศ: 52)

ความรู้ที่อยู่บนพื้นฐานและความเชื่อ เป็นบ่อเกิดของปรัชญาญาณและมุมมอง ของชีวิต (รคส: 14)

ก. มิติด้านศาสนาของชีวิตในโรงเรียน (มตศ: 47-48)

- นอกเหนือจากการเรียนบทเรียนในห้องเรียนที่ครูสอน การมีส่วนร่วม ของนักเรียน (เป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาค้นคว้าวิจัย ฝึกฝน วัตถุประสงค์ ร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และการมีความสัมพันธ์กับครูและกลุ่มอื่นๆ

- โรงเรียนคาทอลิกได้รับแรงบันดาลใจ และความเข้มแข็งจากพระวรสาร ดังนั้นหลักการที่ว่า “การกระทำใดของมนุษย์ มีความถูกต้องตามจริยธรรม ด้วยมโนธรรมของมนุษย์ ก็จะถูกต้องต่อพระเจ้าด้วย” สามารถนำมาปรับใช้ได้เป็นอย่างดีในโรงเรียน

- นักเรียนควรตระหนักว่า กระบวนการการศึกษาอบรม มิใช่เป็นเพียง กิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์เท่านั้น แต่เป็นการเดินทางที่แท้จริงของคริสตชน ไปสู่ความสมบูรณ์พร้อม เพื่อว่าพวกเขาจะได้รับประโยชน์ และใช้ช่วงเวลาที่ดีที่สุดนี้ได้อย่างมีแก่นสาระ

ข. กระบวนการศึกษา (มตศ: 49) กิจกรรมทางภูมิปัญญาที่นักเรียนทำต้องอยู่ ภายใต้อาณัติแห่งความเชื่อของคริสตชน ซึ่งจะต้อง

- ปลุกเร้าให้เขาอยากรู้จักจักรวาล ในฐานะเป็นสิ่งสร้างของพระเจ้า

- กระตุ้นให้เกิดความรักในความจริง ที่มาจากความรู้หรือการตัดสินใจ แก่นแท้

- ปลุกให้เกิดความสำนึกเชิงวิพากษ์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง แทนที่จะยอมรับอย่างไม่ลืมหูลืมตา

- ผลักดันให้มีใจรักที่จะเรียนรู้ อย่างมีระบบระเบียบ และด้วยแบบแผนที่ชัดเจนและทำงานอย่างมีความสำคัญในความรับผิดชอบ

- ให้ความเข้มแข็งซึ่งจำเป็น เพื่อที่จะยอมเสียสละ และใช้ความเพียรพยายามซึ่งจำเป็นในการทำกิจกรรมทางภูมิปัญญา

ก. การจัดหลักสูตร (มตศ: 55)

โรงเรียนคาทอลิกมีหน้าที่ในการพัฒนาแผนการเรียนการสอน เพื่อที่จะแก้ปัญหาอันเกิดจากหลักสูตรที่ไม่แสดงให้เห็นถึงภาพใหญ่อย่างเป็นระบบและเพียงพอ

ครูในทุกหมวดวิชา ต้องนำเสนอภาพที่เป็นองค์รวมของมนุษย์ โดยรวมมิติทางศาสนาไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นมนุษยวิทยา ชีววิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา วิชาปรัชญา ฯลฯ

นักเรียนควรได้รับการช่วยเหลือให้มองมนุษย์ ในฐานะสิ่งสร้างที่มีชีวิตที่มีลักษณะ ทั้งทางด้านกายภาพและจิตวิญญาณ และมนุษย์แต่ละคนมีวิญญาณที่เป็นนิรันดร์ (Immortal Soul) และต้องการการไถ่กู้

ยิ่งนักเรียนเติบโตขึ้น นักเรียนควรจะมีความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นว่า แนวความคิดที่แสดงความหมายของ “ความเป็นมนุษย์” เรียกร้องถึงภาระกิจเฉพาะในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักคิดและการมีอำนาจอธิปไตย อธิปไตยและความรู้สึก ความสามารถที่จะเป็นตัวแทนที่แข็งขันและสร้างสรรค์ การเป็นบุคคลที่มีทั้งสิทธิและหน้าที่ในการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

1. มานุษยวิทยา (มตศ: 56) มิติด้านศาสนาทำให้สามารถเข้าใจความเป็นบุคคลมนุษย์ได้อย่างแท้จริงความเป็นมนุษย์มีศักดิ์ศรีและความยิ่งใหญ่ เหนือกว่าสิ่งสร้างอื่นๆ ทั้งสิ้น มนุษย์เป็นงานของพระเจ้า ที่ถูกยกให้เป็นบุตรของพระเจ้า มนุษย์จึงกำเนิดมาจากพระเจ้า และมีชีวิตนิรันดร์เป็นเป้าหมาย

2. ประวัติศาสตร์ (มตศ: 58-59) ครูควรแนะนำให้นักเรียนศึกษาเพื่อให้สามารถค้นพบมิติทางศาสนาในโลกแห่งประวัติศาสตร์ของมนุษย์ โดยสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาความชื่นชมในความจริงทางประวัติศาสตร์ และตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างวิพากษ์วิจารณ์ ถึงเนื้อหาและหลักสูตร ซึ่งกำหนดขึ้น โดยรัฐบาล หรือซึ่งอาจถูกบิดเบือนจากทัศนคติส่วนตัวของผู้เขียน

ครูควรช่วยให้นักเรียนได้รู้ว่าประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องจริง คือเป็นบทละคร แห่งความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ และความหายนะของมนุษย์ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันจะทำให้เกิดแนวทางที่จะใช้ในการตัดสินใจทางจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง

ครูควรช่วยให้นักเรียนมองประวัติศาสตร์ในภาพรวม (as a whole) เพื่อจะได้เห็นถึงการพัฒนาของอารยธรรมต่างๆ และจะได้เรียนรู้ถึงวิวัฒนาการของแนวความคิดต่างๆ เช่น การพัฒนาของเศรษฐศาสตร์ เสรีภาพของบุคคล และความร่วมมือระหว่างประเทศ

3. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (มตศ: 54) ครูจะต้องไม่ละเลยมิติทางศาสนา และควรจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงบวกว่า เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลซึ่งพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ความเข้าใจนี้สนับสนุนให้เกิดความสนใจในการทำวิจัยในสิ่งสร้างทั้งหลายของพระเจ้า จนได้ตระหนักถึงเครื่องหมายแห่งพระปรีชาญาณ และอำนาจของพระเจ้าที่แฝงอยู่ในสิ่งสร้างเหล่านั้น

4. วรรณกรรมและศิลปะ (มตศ: 61) ในขณะที่ครูช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการรับรู้ในสุนทรียภาพ ครูยังสามารถมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ถึงคนทั้งปวงในฐานะเป็นครอบครัวใหญ่ วิธีที่ง่ายที่สุดที่จะเปิดเผยมิติทางศาสนาในโลกของวรรณกรรมและศิลปะ เริ่มต้นที่การแสดงออกที่เป็นรูปธรรมของศาสตร์ทั้งสองในทุกวัฒนธรรมของมนุษย์ เพราะศิลปะและวัฒนธรรมล้วนเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความเชื่อทางศาสนา

ครูควรช่วยสอนให้นักเรียนได้มองเห็นงานศิลปะอย่างลึกซึ้งขึ้น ว่าเป็นภาพสะท้อนของความมั่งคั่งของพระเจ้า ในรูปแบบที่จับต้องได้

นักบุญเอากุสตินเชิญชวนให้มองทะลุผ่านเจตนาของศิลปิน เพื่อพบระเบียบอันเป็นนิรันดร์ในงานศิลปะนั้น

3.1.5 โครงสร้างโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะของผู้รับผิดชอบจัดตั้งและดำเนินการบริหาร คือ (ประทีป โกมลมาส, 2539 อ้างถึงในวิทยา คู่วิรัตน์, 2544: 10)

1) โรงเรียนเอกชนคาทอลิกของสังฆมณฑล

ศาสนาคาทอลิกในประเทศไทยแบ่งการปกครองเป็น 10 สังฆมณฑลหรือ 10 เขต ได้แก่ เขตกรุงเทพฯ เขตจันทบุรี เขตเชียงใหม่ เขตท่าแร่-หนองแสง เขตนครราชสีมา เขตนครสวรรค์ เขตราชบุรี เขตสุราษฎร์ธานี เขตอุดรธานี และเขตอุบลราชธานี โรงเรียนเอกชนคาทอลิกที่มีพื้นที่อยู่ในเขตใดก็จะสังกัดอยู่ในสังฆมณฑลนั้น และดำเนินการบริหารภายใต้การอำนวยการของคณะสงฆ์แต่ละสังฆมณฑล

2) โรงเรียนเอกชนคาทอลิกของคณะนักบวช

ดำเนินการบริหารภายใต้การอำนวยการของคณะนักบวชชายหญิงในประเทศไทยแบ่งแยกได้ดังนี้

ก. โรงเรียนเอกชนคาทอลิกของคณะนักบวชชาย มี 5 คณะ ได้แก่ ภาราดา คณะเซนต์คาเบรียล ภาราดาคณะลาซาล สงฆ์คณะซาเลเซียน สงฆ์คณะพระมหาไถ่ และสงฆ์คณะรอยแผลศักดิ์สิทธิ์

ข. โรงเรียนเอกชนคาทอลิกของคณะนักบวชหญิง มี 12 คณะ ได้แก่ ภคินี คณะเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ภคินีคณะอูร์สุลิน ภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ภคินีคณะพระกุมารเยซู ภคินีคณะนักบุญยอแซฟแห่งการประจักษ์ ภคินีคณะพระหฤทัยแห่งกรุงเทพฯ ภคินีคณะรักกางเขนแห่งท่าแร่ ภคินีคณะธิดากางเขน ณ จันทบุรี ภคินีคณะข้าบบริการพระแม่มาเรียแห่งอุบลราชธานี ภคินีคณะผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มาเรีย ภคินีคณะธิดาพระราชินีมาเรียผู้นิรมล และภคินีคณะลาซาล

3) โรงเรียนเอกชนคาทอลิกของฆราวาส

ที่ดำเนินการบริหารภายใต้การอำนวยการของฆราวาสที่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก เช่น โรงเรียนเซนต์จอห์น โรงเรียนเพ็ญสมิทธิ โรงเรียนในเครือสารสาสน์ พิทยา โรงเรียนอุดมวิทยา บ้านโป่ง โรงเรียนอำนวยการวิทย์ ท่าม่วง เป็นต้น

3.1.6 หน้าที่และความรับผิดชอบของโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนคาทอลิกเป็นสถาบันการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้การอบรมสั่งสอน กุลบุตรธิดาของชาติ ให้เป็นบุคคลที่บรรลุถึงความสมบูรณ์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม รวมทั้งหลักปรัชญาทางศาสนา และจริยธรรมพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติให้มากที่สุดตามหลักพระคริสตธรรม ดังนั้นโรงเรียนคาทอลิกมุ่งมั่นในการศึกษาอบรมเพื่อ

1) พัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ คือ พัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ ตลอดจนเอกลักษณ์และบุคลิกภาพ

2) ปลุกฝังค่านิยมด้านจิตใจ ให้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และผนึกกำลังกันรับผิดชอบเพื่อความดีของส่วนรวม มีความรักและกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และต่อสถาบันของตน

3) ปลุกฝังให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นให้มีความรักต่อชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ของคนไทยในระบอบประชาธิปไตย รู้จักรักษาศิลปวัฒนธรรม ศีลธรรม และประเพณีที่ดีงามของชาติ

4) ส่งเสริมด้านวิชาการและการปฏิบัติ โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของโรงเรียนเอกชนคาทอลิกนี้ ทุกโรงเรียนในสภาการศึกษาคาทอลิกจะรับทราบและนำไปเป็นหลักปฏิบัติตามนโยบาย ตามแนวคิดหรือจิตตารมณ์ของแต่ละคนคณะนักบวชหรือมิสซัง หรือฆราวาสซึ่งต่างก็ได้วางหลักปรัชญาของตนไว้แล้ว

3.2 การจัดการศึกษาคาทอลิกในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

พระศาสนจักรคาทอลิกในประเทศไทย ได้เล็งเห็นถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการเสริมสร้าง และการพัฒนาสมรรถภาพ และศักยภาพของมนุษย์อย่างครบถ้วนในทุกด้าน และการศึกษายังปลูกฝังความรัก จริยธรรม และมโนธรรมให้แก่เยาวชนอีกด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาจึงเท่ากับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น เจริญก้าวหน้าขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ พระศาสนจักรยังเห็นว่า การศึกษาเป็นสื่ออันสำคัญประการหนึ่งของการแพร่ธรรม กล่าวคือ เป็นการประกาศข่าวแห่งความรอดขององค์พระเยซูคริสต์ และเป็นพยานถึงพระองค์ด้วย

ด้วยการเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว ทำให้สังฆมณฑลต่างๆ รวมทั้งคณะนักบวชและฆราวาส ได้ดำเนินกิจการในด้านการศึกษา คือ การก่อตั้งโรงเรียน โดยเฉพาะอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีนโยบายว่า “ให้แต่ละวัดมีโรงเรียนของตนเองอย่างน้อยถึงระดับเกณฑ์บังคับ” และ “ให้พระสงฆ์ทุกองค์ ช่วยกันส่งเสริมและให้การสนับสนุนกิจการโรงเรียนเต็มกำลังความสามารถ” ซึ่งทำให้การศึกษา หรือกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้น คือ โรงเรียนมีฐานะเป็นงานหลักงานหนึ่งของการแพร่ธรรมของสังฆมณฑล ในอดีตโรงเรียนต่างๆ ของสังฆมณฑลดำเนินการภายใต้การดูแลของพระสงฆ์ ซึ่งมีแนวทางการบริหาร และนโยบายเฉพาะที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนทั้งหมดขาดเอกภาพและเอกลักษณ์ไป ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนผู้บริหาร โรงเรียนอันเนื่องมาจากการโยกย้ายพระสงฆ์ตามวาระนั้น ทำให้ระบบการทำงานของโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ ขาดความต่อเนื่องของการทำงาน และเมื่อพิจารณาประกอบกับการที่โรงเรียนเหล่านี้ ต้องแข่งขันกับโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนต่างๆ ไปแล้ว การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จึงมีความจำเป็นมากขึ้น การประสานงานอย่างไม่เป็นทางการในส่วนตัวบางส่วน ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นจนกระทั่งในการสัมมนาที่บ้านเนรชาเลเซียน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2527 ที่สัมมนาได้มีมติให้ก่อตั้ง “ฝ่ายการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” และเริ่มตั้ง “คณะกรรมการบริหารการศึกษา” ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการจัดการศึกษา” และเริ่มหาผู้รับผิดชอบงานเต็มเวลา ทั้งพระสงฆ์ (บาทหลวง) และฆราวาส รวมถึงการหาสถานที่ทำงานของฝ่ายการศึกษาฯ ด้วย

และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 / ค.ศ. 1973 จนถึงปัจจุบัน โรงเรียนคาทอลิกอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้มีการเน้นการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชน ตามนโยบายของอัคร

สังฆมณฑลกรุงเทพฯ กำหนดให้วัดต่างๆ แห่งจัดตั้งโรงเรียนขึ้น เพื่อให้การศึกษา และเป็นสถาบันที่จะช่วยพัฒนาบุคคลและสังคม โดยอาศัยความร่วมมือกับคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ต คณะภคินีออร์สูลีน คณะธิดาพระราชินีมาเรียนิมล และภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ ภายใต้การอำนวยการของฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่เยาวชนประชาชน และสังคมไทย ให้ได้มีการพัฒนา สร้างความเจริญก้าวหน้าตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตามแนวทางปรัชญาการศึกษาคาทอลิก ซึ่งได้มีการพัฒนาระบบการศึกษาคาทอลิกให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพที่ดี สร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่เน้นความเป็นเอกภาพ เป็นต้น ตามแนวทางนโยบายของแต่ละโรงเรียนที่จะมีแนวทางปรัชญาการจัดการศึกษา นโยบาย และวิสัยทัศน์เป็นของตนเอง และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ นโยบาย และพันธกิจของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (อาจิน มารีประสิทธิ์, 2545, อ้างถึงใน วุฒิชัย อ่องนาว และคณะ, 2552: 21-23)

ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิกในเครือใต้กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย และการบริหารงานของฝ่ายการศึกษา การบริหารงานของโรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้บริหารและครูคาทอลิก ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2553: 5 -18)

3.2.1 ปรัชญาและวิสัยทัศน์ของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

แผนพัฒนางานของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2554 – 2559 ได้กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ ไว้ดังนี้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 7-8)

ปรัชญา

การศึกษา คือ หนทางแห่งความจริง ความรัก และการรับใช้ นำไปสู่ “การให้เมตตา ปัญญา อิสระ ซื่อสัตย์ พอเพียง”

คำอธิบาย

การศึกษา คือ หนทางแห่งความจริง หมายถึง การศึกษาแบบคาทอลิกอยู่บนฐานแห่งความดีงาม ซึ่งมีพระเจ้าผู้ทรงมีความดีงามสมบูรณ์ มีความรัก ความเมตตา ความจริง ความยุติธรรมต่อมนุษย์ทุกคน

ความรัก หมายถึง ความดีงามที่มีต่อพระเจ้า ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ซึ่งพระเจ้าทรงมอบบัญญัติแห่งความรักแก่มนุษย์ โดยความรักจะมีพลังที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณค่า

- รักพระเจ้า คือ เคารพ ภาวนา สรรเสริญ โมทนาคุณ รู้คุณค่าและยึดถือหลักธรรมของศาสนา

- รักตนเอง คือ รู้คุณค่าชีวิตตนเอง ภาวนา ไตร่ตรอง ดูแลตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มีสุนทรียภาพและพัฒนาตนเอง

- รักผู้อื่น คือ เคารพในชีวิตและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ปราบปรามดี ช่วยเหลือแบ่งปันและให้อภัยผู้อื่น

การรับใช้ หมายถึง การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเหมือนที่เราอยากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อเรา มีความเสมอภาคต่อทุกคน มีความยินดีพร้อมจะแบ่งปันและเสียสละดังที่พระเจ้าทรงเป็นแบบฉบับแก่มนุษย์

การให้ เมตตา หมายถึง ความยินดีที่จะแบ่งปันและช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ปัญญา หมายถึง การรู้เท่าทันโลก การคิดอย่างมีเหตุผล สามารถจำแนกสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี มีสมรรถนะและศักยภาพในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อิสระ หมายถึง อิสระภาพในการกระทำความดี ไม่หลงและไม่ตกเป็นทาสของบาปหรืออบายมุขทั้งปวง รู้จักเลือกที่จะทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ซื่อสัตย์ หมายถึง ความจริงใจ ซื่อตรง เน้นความถูกต้องต่อตนเองและผู้อื่น

พอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีความสุขพอเพียงและพอใจในสิ่งที่ตนเป็นและมี

วิสัยทัศน์

การจัดการศึกษาที่มีความเสมอภาคตามเจตนารมณ์แห่งพระวรสารที่มุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นสนามแห่งการประกาศข่าวดี บริหารจัดการอย่างเป็นระบบเน้นการมีส่วนร่วม ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ โดยครูมืออาชีพ และพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม มีหลักศาสนาในการดำเนินชีวิตโดยเคารพศักดิ์ศรีแห่งตน และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลก

คำอธิบาย

การจัดการศึกษาที่มีความเสมอภาค หมายถึง การให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

เจตนารมณ์แห่งพระวรสาร หมายถึง หลักธรรม คุณธรรมหรือคำสอนของพระเยซูเจ้า
สถานศึกษาเป็นสนามแห่งการประกาศข่าวดี หมายถึง สถานศึกษาเป็นแหล่ง
 เรียนรู้และอบรมศีลธรรมตามหลักธรรม คุณธรรม หรือ คำสอนของพระเยซูเจ้า

บริหารจัดการอย่างเป็นระบบเน้นการมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการ
 การศึกษาที่เป็นระบบ ชัดหลักธรรมมาภิบาล โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพโดยครูมืออาชีพ
 หมายถึง โรงเรียนมีครูที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ และเป็นผู้ที่รู้จัก
 เลือกรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมี
 คุณภาพและเหมาะสม

พัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์ในทุกมิติ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม

มีหลักศาสนาในการดำเนินชีวิต หมายถึง ปลูกฝังผู้เรียนให้ดำเนินชีวิตโดยมี
 หลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

เคารพศักดิ์ศรีแห่งตน หมายถึง ผู้เรียนมีความเชื่อถือและปฏิบัติตนในทางที่ดี
 งามตามหลักศาสนา ไม่ละเลยที่จะกระทำความดีงามในทุกเวลาและทุกโอกาสที่กระทำได้

เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลก หมายถึง ผู้เรียนรู้จักและปฏิบัติตน โดยยึดมั่นใน
 หน้าที่ของการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม

3.2.2 นโยบายของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

จุดเน้นที่สำคัญของนโยบายการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ คือ การ
 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรม เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นที่อบรมฝึกฝน และ
 ถ่ายทอดความรู้ ส่งเสริมการพัฒนาตน และหมู่คณะ อาศัยหลักธรรมทางศาสนา สู่หลักธรรมแห่ง
 ชีวิต เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม จะได้มีความสุขและมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อ
 ชีวิตในอนาคตของกันและกัน โรงเรียนคาทอลิกจึงสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเด็กยากจน เด็กทุก
 คนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่นำมาซึ่งโอกาสของการพัฒนา
 ตนเอง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ดังนั้นฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จึงได้วาง
 นโยบายการจัดการศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554)

1. พัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ด้านการให้ เมตตา ปัญญา อิสระ ซื่อสัตย์และพอเพียง

2. ส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้
3. ส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ มีเป้าหมายเด่นชัด เสริมสร้างการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งตน
4. พัฒนาครูให้มีองค์ความรู้ในสาระการเรียนรู้ที่สอน
5. พัฒนาครูให้มีเทคนิคและหลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
6. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือการจัดการเรียนรู้
7. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ
8. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการเรียนรู้ให้อยู่ในระดับดี
9. พัฒนาผู้เรียนให้รักการอ่าน รักการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้และเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม
10. พัฒนาผู้เรียนให้รู้จักรับฟังความคิดเห็น เปิดรับมุมมองใหม่ๆ กล้าคิด มีเหตุมีผล ใช้กติกาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
11. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ
12. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการวัด ประเมินผลและใช้ผลการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน
13. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
14. จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้
15. สนับสนุนให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุนทรียภาพ และคุณค่าของเอกลักษณ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย

3.2.3 การบริหารงานของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ผู้ช่วยพระสังฆราชฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานให้การศึกษาที่ดำเนินการในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นผู้ดูแลให้ฝ่ายการศึกษาฯ จัดการส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนทั้งหลายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในเรื่องต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาการดำเนินงานของโรงเรียนเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ โดยจำแนกการปฏิบัติออกเป็นกลุ่มงานและแผนงานดังนี้ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2553)

1. กลุ่มงานอำนวยการ ประกอบด้วย สำนักงานอำนวยการ แผนกบุคคล แผนกบัญชีและการเงิน และ แผนกแผนงานและงบประมาณ

2. **กลุ่มงานจิตตาศาสนา** ประกอบด้วย แผนกอภิบาล แผนกคริสตศาสนธรรมและการเผยแผ่พระคริสตธรรม และ แผนกศาสนสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์

3. **กลุ่มงานวิชาการ** ประกอบด้วย แผนกพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร แผนกประเมินผลและวิจัยพัฒนาการศึกษา แผนกหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แผนกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แผนกอนุบาล แผนกห้องสมุด และแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ

การบริหารงานฝ่ายการศึกษาฯ มีการบริหารโดยคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย

1) คณะกรรมการฝ่ายการศึกษา ประกอบด้วย ผู้ช่วยพระสังฆราชฝ่ายการศึกษา ประธานกลุ่มงาน ผู้จัดการแผนก พระสงฆ์ผู้แทนเขตการปกครองวัดแต่ละเขต ผู้แทนสถาบันนักพรต (นักบวช) ที่ร่วมงานด้านการศึกษาในโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวนสถาบันละไม่เกิน 2 คน ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ผู้อำนวยการและผู้จัดการโรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ หน้าที่คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาฯ คือ กำหนดแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ของฝ่ายการศึกษาฯ ให้เป็นไปตามนโยบายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ส่งเสริมพัฒนาและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ให้ความเห็นชอบ ติดตามและประเมินผลงานของฝ่ายการศึกษาฯ

2) คณะกรรมการจัดการศึกษาฯ ประกอบด้วย ผู้ช่วยพระสังฆราชฝ่ายการศึกษา ประธานกลุ่มงานและผู้จัดการแผนก พระสงฆ์ผู้แทนเขตปกครองวัดแต่ละเขต ผู้แทนสถาบัน นักพรต (นักบวช) ที่ร่วมงานด้านการศึกษาในโรงเรียนอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวนสถาบันละไม่เกิน 2 คน หน้าที่คณะกรรมการจัดการศึกษาฯ คือ กำหนดแผนงานและโครงการต่างๆ ของฝ่ายการศึกษาฯ ให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาฯ และ/หรือนโยบายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ กำหนด ติดตามและประเมินผลงานของแต่ละแผนก ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียนฝ่ายการศึกษาฯ

3.2.4 การบริหารโรงเรียนคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

การบริหารโรงเรียนคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาลักษณะคล้ายๆ กัน มีผู้รับผิดชอบในการบริหารภายในโรงเรียนดังนี้

1) **คณะกรรมการบริหารโรงเรียน** เป็นคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้ทรงคุณวุฒิ (จำนวนไม่เกิน 3 คน) ผู้แทนผู้ปกครอง (จำนวน 1 คน) กรรมการ ผู้แทนครู (จำนวน 1 คน) และผู้อำนวยการ ทั้งนี้ให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีจำนวนไม่น้อยกว่า 6 คน และไม่เกิน 8 คน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีดังนี้ (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2553: 17)

- (1) กำกับการดำเนินกิจการโรงเรียนให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
- (2) กำหนดระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียน
- (3) ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน
- (4) ให้คำแนะนำการบริหารและการจัดการโรงเรียนด้านบุคลากร แผนงานงบประมาณ วิชาการ กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ชุมชน
- (5) ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
- (6) กำกับดูแลให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน และการประกันคุณภาพภายนอกโรงเรียน
- (7) กำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการ
- (8) อนุมัติงบประมาณของโรงเรียนที่ผ่านการเห็นชอบของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ แล้ว
- (9) ให้ความเห็นชอบการกำหนดค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียน
- (10) พิจารณาคำร้องทุกข์ของครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน
- (11) ให้ความเห็นชอบรายงานประจำปี งบการเงินประจำปี และการแต่งตั้งผู้สอบบัญชี
- (12) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายและพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ระบุ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน
- (13) คณะกรรมการบริหารโรงเรียนต้องมีการประชุมอย่างน้อยหนึ่งครั้งในแต่ละภาคการศึกษาปกติ

2) ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย

- (1) ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาต มีอำนาจและรับผิดชอบสูงสุดในโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนดของโรงเรียนหรือตามที่ประมุขของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มอบหมาย
- (2) ผู้จัดการ เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตหรือ ผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาต มีหน้าที่ดูแลการบริหารทั่วไปของโรงเรียน งานด้านงบประมาณของโรงเรียน การจัดวางระบบบัญชี และจัดทำบัญชี และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามข้อกำหนด ระเบียบ และข้อบังคับของโรงเรียน หรือตามที่ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาฯ มอบหมาย

(3) ผู้อำนวยการ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนกำหนด กำกับดูแลการบริหารและการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ ข้อกำหนดและนโยบายของโรงเรียน และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนดของโรงเรียนหรือตามที่ผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาฯ มอบหมาย

(4) ผู้ช่วยผู้บริหาร เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาตหรือผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ (จำนวนผู้ช่วยผู้บริหารตามขนาดของโรงเรียน) โดยส่วนใหญ่จะประกอบด้วย ฝ่ายวิชาการฝ่ายบริหาร/ธุรการ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายบริการ ฝ่ายจิตตาศึกษา และ ฝ่ายอื่นๆ (ตามความจำเป็นของโรงเรียน)

3.2.5 โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีทั้งหมด 36 โรงเรียน

ดังต่อไปนี้

- | | |
|---|--|
| 1. โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก | 19. โรงเรียนมาเรียลัย เขตลาดกระบัง |
| 2. โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์ | 20. โรงเรียนเซนต์แอนโทนี ฉะเชิงเทรา |
| 3. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา เขตสาทร | 21. โรงเรียนดาราสมุทร ฉะเชิงเทรา |
| 4. โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา เขตบางคอแหลม | 22. โรงเรียนมารดานฤมล ฉะเชิงเทรา |
| 5. โรงเรียนเซนต์ราฟาเอล สมุทรปราการ | 23. โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา นครนายก |
| 6. โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล เขตสาทร | 24. โรงเรียนนักบุญยอแซฟอุปถัมภ์ นครนายก |
| 7. โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์ เขตคลองเตย | 25. โรงเรียนนักบุญเปโตร นครปฐม |
| 8. โรงเรียนคอนเซ็ปชัน เขตคูสิต | 26. โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ นครปฐม |
| 9. โรงเรียนโยนออฟอาร์ค เขตคูสิต | 27. โรงเรียนอรรณาลัย สมุทรสาคร |
| 10. โรงเรียนแม่พระฟาติมา เขตดินแดง | 28. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ นครปฐม |
| 11. โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ เขตบางกะปิ | 29. โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์ นครปฐม |
| 12. โรงเรียนเซนต์คาทาลินศึกษา เขตธนบุรี | 30. โรงเรียนราษฎร์บำรุงศิลป์ อโยธยา |
| 13. โรงเรียนเซนต์แมรี สมุทรปราการ | 31. โรงเรียนเซนต์เทเรซาแสงทอง อโยธยา |
| 14. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ เขตจอมทอง | 32. โรงเรียนเซนต์จอห์น บัณฑิต อโยธยา |
| 15. โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี เขตภาษีเจริญ | 33. โรงเรียนยอแซฟอโยธยา อโยธยา |
| 16. โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ นนทบุรี | 34. โรงเรียนไทรราชวิทยา อโยธยา |
| 17. โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ ปทุมธานี | 35. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี |
| 18. โรงเรียนเซนต์เทเรซา เขตหนองจอก | 36. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์อู่ทอง สุพรรณบุรี |

3.2.6 ครูและผู้บริหารคาทอลิก

เป็นผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียน ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการจัดการศึกษาแก่นักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดตามนโยบายของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และทางราชการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ดร.ณิ ศริมงคล (2536) ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และหัวหน้าหมวดวิชา และกลุ่มครูผู้สอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย ในด้านคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ ที่จัดว่าสำคัญอย่างยิ่งใน 5 อันดับแรก คือ 1) มีความซื่อสัตย์สุจริต 2) มีความยุติธรรมให้ความเสมอภาคกับทุกคน 3) มีอารมณ์เยือกเย็น สุขุม มั่นคงและควบคุมตนเองได้ 4) มีความเพียรและอดทน และ 5) วางตัวได้เหมาะสม

พีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541) วิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน โรงเรียนมีการอบรมหน้าเสาธงโดยครูเวรและครูที่ปรึกษา มีการอบรมประจำสัปดาห์และกิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร และบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน โดยกำหนดกฎ ระเบียบในการอยู่ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ส่วนสภาพปัญหาที่เกิดกับครูผู้สอนคือขาดเทคนิค วิธีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้านต่างๆ และกิจกรรมที่จัดก็ไม่สามารถดำเนินการได้ครบทุกชั้นเรียนได้ เนื่องจากขาดงบประมาณ และนักเรียนบางส่วนไม่ให้ความสนใจ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญ

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนมาก เนื่องจากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย ทำให้มีโอกาสในการพบปะพูดคุยคุยกับคณะครูอย่างไม่เป็นทางการตลอดเวลา อีกประการหนึ่งคณะกรรมการ

สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นกรุ่นใหม่ ทำให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตามลักษณะของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการดังกล่าวต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ยังเป็นการมีส่วนร่วมแบบเหลื่อมล้ำ (inequity participatory pattern) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมแบบเฉพาะบางส่วน (partial participatory pattern) คือเป็นแบบแผนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีอำนาจและทรัพยากรปานกลางในชุมชน เป็นลักษณะของการให้ความร่วมมือ ร่วมงานและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนในฐานะผู้ดำเนินการมากกว่าผู้ร่วมงาน รวมทั้งมีโอกาสดูแลความคิดเห็นในการดำเนินงานและกิจกรรมของโรงเรียนอย่างมั่นใจและอาจมีอำนาจตัดสินใจในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมหรือการดำเนินงานได้บ้าง

ภรณ์ยู พิระพงษ์ (2545) วิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังนี้ นโยบายหรือปรัชญาของโรงเรียน ประเภทหรือลักษณะกิจกรรมนักเรียน ปฏิทินประจำปี หลักการและแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียน การประเมินผล การบริหารองค์กร และอาจารย์ที่ปรึกษา 2) แนวทางการบริหารกิจกรรมนักเรียนที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทุกโรงเรียนมีนโยบายหรือปรัชญา การจัดตั้งกิจกรรมมีทั้งสองวิธี คือ ทั้งครูและนักเรียน สามารถเสนอเพื่อจัดตั้งกิจกรรมได้ ประเภทกิจกรรมที่นักเรียนสนใจมาก คือ กีฬา ครัวส่วนใหญ่ยินดีรับเป็นที่ปรึกษากิจกรรม หลายโรงเรียนมีคณะกรรมการบริหารองค์กรของชุมชน มีการกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมชุมนุม และโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีปฏิทินกิจกรรมนักเรียน การประเมินผลยังเป็นการประเมินของที่ปรึกษาโดยตรวจสอบการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน หลายโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนและเพื่อนประเมินกันเอง แต่ไม่ปรากฏว่ามีการประเมินผลรวมทั้งโรงเรียน

ศีลธรรม โพนะทา (2546) วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอลำมั่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนค้อ อำเภอลำมั่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓ โดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ๓ ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีการแสดงพฤติกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา หลังการพัฒนาสูงขึ้น

มณฑา วิญญูโสภิต (2547) วิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ตามการรับรู้ของทั้งครูและผู้บริหาร พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะ

ผู้นำทางวิชาการทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร พบว่า มีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในพฤติกรรมทุกด้าน โดยผู้บริหารรับรู้ว่าตนมีพฤติกรรมในทุกด้านสูงกว่าที่ครูรับรู้ ผลการวิจัยตามวิธีการจัดลำดับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารรับรู้ว่ามี การปฏิบัติพฤติกรรมด้านการอยู่พร้อมในโรงเรียนเพื่อเป็นหลักแก่ครูและนักเรียนสูงที่สุด ในขณะที่ครูมีการรับรู้ว่ามีผู้บริหารมีการปฏิบัติด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนสูงที่สุด และทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ตรงกันว่า ผู้บริหารปฏิบัติพฤติกรรมด้านการบริหารเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่ำที่สุด

เพ็ชรรัตน์ อิมินกุล (2548) ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามระดังดังนี้ ด้านวินัยความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความประหยัด

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างผู้บริหาร และครู พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าครูในภาพรวมและด้านวินัยความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

รุ่งตะวัน วัตรนันท์ (2548) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน และพบปัญหา 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหาร ส่งเสริมมากที่สุดคือ การประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกัน และให้การส่งเสริมน้อยที่สุดคือ การคัดเลือกครูตามอาวุโสของการปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาสูงสุดคือ ขาดงบประมาณในการดำเนินงานส่งเสริมด้านจริยธรรมนักเรียน 2) ด้านการจัดกิจกรรม ส่งเสริมมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง และให้การส่งเสริมน้อยที่สุดคือ กิจกรรมชมรมอาสาพัฒนา ส่วนพบปัญหาสูงสุดคือ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ส่งเสริมมากที่สุดคือ การจัดนิทรรศการวันสำคัญในโอกาสต่างๆ และให้การส่งเสริมน้อยที่สุดคือ มีชุมนุมจริยธรรมในโรงเรียน ส่วนพบปัญหาสูงสุดคือ การจัดป้ายนิเทศ คำขวัญเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรม ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4) ด้านการสอนและการนิเทศ ส่งเสริมมากที่สุดคือ

การจัดการสอนโดยเน้นการประพฤติปฏิบัติจริง และให้การส่งเสริมน้อยที่สุดคือ การเขียนโครงการ บทความทางวิชาการ ส่วนพบปัญหาสูงสุดคือ คู่มือและเอกสารประกอบการสอนส่งเสริมจริยธรรมไม่เพียงพอสำหรับนักเรียน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ส่งเสริมมากที่สุดคือ คำนึงถึงการประเมินพฤติกรรมที่มีการประเมินหลายๆ ครั้ง และประเมินนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และให้การส่งเสริมน้อยที่สุดคือ ให้ผู้ใกล้ชิดสำรวจภายหลังกิจกรรมแต่ละครั้ง ส่วนพบปัญหาสูงสุดคือ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลนักเรียนยังไม่มีหลากหลาย

วัลลภา วรวิงศ์ (2548) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร 3) ด้านการจัดการและมาตรฐาน 4) ด้านการช่วยเหลือผู้ยากไร้ด้านการศึกษา 5) ด้านการอภิบาล และ 6) ด้านการเผยแพร่ธรรม การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน พบว่า ในภาพรวม ด้านการอภิบาล ด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ด้านการจัดการและมาตรฐาน ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการช่วยเหลือผู้ยากไร้ด้านการศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน พบว่า ในภาพรวม ด้านการอภิบาล ด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการช่วยเหลือผู้ยากไร้ด้านการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดจัดการและมาตรฐานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ปรัชญา รักนุช (2549) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4 โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย 1) บทบาทตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ Robbins (1983) และ Athos and Coffey (1968) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยดังนี้ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ปัจจัยลักษณะองค์การ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ กับบทบาทการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน , ปัจจัยลักษณะกลุ่มที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ในระดับต่อกับบทบาท การบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับ

ปานกลาง กับบทบาทการบริหารทั่วไปที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน, ปัจจัยลักษณะองค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง กับบทบาทการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน

ปานจันทร์ สุริยะอัมพรกุล (2549) วิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาบุคลากรครู ในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนพัฒนาบุคลากร มีการดำเนินการมากที่สุด และด้านการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรครู มีการดำเนินการน้อยที่สุด 2) ปัญหาในการพัฒนาบุคลากรครูในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยพบปัญหา คือ บุคลากรครูขาดการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนขาดวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญการ โรงเรียนขาดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรครู และโครงการพัฒนาบุคลากรครูของโรงเรียนขาดความต่อเนื่อง และ 3) แนวทางในการพัฒนาบุคลากรครู คือ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรครู รวมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรครูของโรงเรียนได้เข้ารับการพัฒนาดตามความต้องการของตนเอง นอกจากนี้โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนการดำเนินการพัฒนาบุคลากรครูให้มีความชัดเจนและสามารถนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง และโรงเรียนควรมีการประเมินผลการพัฒนาบุคลากรครูอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง

สุธรรมค์ ไชโยธักษ์ (2549) ศึกษาบทบาทของครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในลักษณะพหุกรณีศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนส่งเสริมจริยธรรม 1 โรงเรียน และโรงเรียนปกติ 1 โรงเรียน กรณีศึกษาครูแกนนำ 2 ท่าน กรณีศึกษาผู้ปกครอง 4 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 5 เดือน โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มกับนักเรียนของกรณีศึกษาครูแกนนำ พบว่า

1. บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรม ประกอบด้วย 12 บทบาทคือ 1) ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี 2) ผู้สร้างบรรยากาศ 3) กำลังใจ 4) ผู้จัดการเรียนรู้เพื่อฝึกการใช้ทักษะชีวิต 5) ผู้ฝึกนักเรียนให้มีความประพฤติชอบ 6) ผู้ฝึกนักเรียนให้แสวงหาความจริง 7) ผู้ฝึกนักเรียนให้เกิดความสงบในจิตใจ 8) ผู้ฝึกนักเรียนให้มีความรักความเมตตา 9) ผู้ฝึกนักเรียนให้หลักอหิงสาในการดำเนินชีวิต 10) ผู้สอนด้วยประสบการณ์ผู้อื่น 11) ผู้มีความรักความเมตตา 12) ผู้ฝึกระเบียบวินัย และบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ประกอบด้วย 9 บทบาท คือ 1) ผู้ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย 2) ผู้สร้างบรรยากาศ 3) ผู้สร้างความรักความผูกพัน 4) ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี 5) ผู้สร้างระเบียบวินัย 6) ผู้สอนวิธีคิด 7) ผู้สร้างความไว้วางใจ 8) ผู้สร้างกำลังใจ และ 9) ผู้ยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2. บทบาทครูในโรงเรียนส่งเสริมจริยธรรมเหมือนบทบาทครูในโรงเรียนปกติ 4

บทบาท คือ ผู้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้สร้างบรรยากาศ ผู้สร้างกำลังใจ และผู้จัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการใช้ชีวิต บทบาทผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมจริยธรรมและโรงเรียนปกติมีบทบาทเหมือนกัน คือ การสร้างความรักความผูกพัน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการสร้างระเบียบวินัย

3. นักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมจริยธรรม มีจริยธรรมระดับความต้องการเพื่อตัวเองร้อยละ 62.5 จริยธรรมระดับความต้องการเพื่อคนใกล้ชิดร้อยละ 25 และจริยธรรมระดับความต้องการเพื่อสังคมร้อยละ 12.5 ส่วนนักเรียนในโรงเรียนปกติมีระดับจริยธรรมระดับความต้องการเพื่อตัวเองร้อยละ 75 และจริยธรรมระดับความต้องการเพื่อคนใกล้ชิดร้อยละ 25 และไม่พบจริยธรรมระดับเพื่อสังคม

4. ปัจจัยที่สนับสนุนบทบาทครู คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การตระหนักถึงการสร้างคนดี 3) การสร้างบรรยากาศ 4) บุคลิกภาพและความสามารถเฉพาะตัวของครู 5) การจัดการเรียนการสอน 6) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม 7) งบประมาณ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ 1) การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี 2) ทักษะและการร่วมมือที่ดีของผู้ปกครอง 3) สื่อภายนอก 4) การขาดความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมที่ทันต่อเหตุการณ์ ส่วนปัจจัยที่สนับสนุนบทบาทผู้ปกครองคือ 1) ลักษณะของอาชีพ 2) การเรียนรู้ประสบการณ์จากสังคม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือ 1) การบริหารจัดการเวลา 2) กลุ่มเพื่อนนักเรียน

มนัส สานานะอะ (2550) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน สถานศึกษาตามตัวแปร ดังนี้ คือ ที่ตั้งสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษาที่มีและไม่มีวิทยากรสอนศาสนา ระดับการศึกษาที่เปิดสอน ขนาดของสถานศึกษา วุฒิกการศึกษาของผู้บริหาร และประสบการณ์ในการบริหารและรวบรวมปัญหาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะแตกต่างกันในระดับมาก การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา ปรากฏผล ตามตัวแปรต่างๆ ดังนี้ คือ ที่ตั้งของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประเภทสถานศึกษา ระดับการศึกษาที่เปิดสอน ขนาดสถานศึกษา วุฒิกการศึกษาของผู้บริหาร และประสบการณ์ในการบริหาร พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ใน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ต้องให้เด็กมี

การปฏิบัติจริง การดำเนินการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ควรจัดเป็นลักษณะกิจกรรม และให้มีการส่งเสริมหลักสูตร

ศุภวัฒน์ เอี้ยวเอ็ง (2551) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมน้อย ซึ่งแยกแต่ละประเด็น พบว่า ด้านการก่อตัวของนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการอนุมัติประกาศเป็นนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ มีสภาพการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง ส่วนด้านการเตรียมนโยบาย การเสนอร่างนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการนำนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ด้านการประเมินผลนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา มีสภาพการมีส่วนร่วมน้อย สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการก่อตัวของนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุม สรุปประเด็น กำหนดแนวทางการพัฒนาจากความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล มีกระบวนการวิเคราะห์องค์กร (SWOT Analysis) ของสถานศึกษา เพื่อให้ทราบแนวทางการก่อตัวของนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการเตรียมนโยบาย การเสนอร่างนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตามหลัก SBM (School Bead Management) ที่จะนำไปสู่กระบวนการเตรียมนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการประชุม สัมมนา พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการทัศนศึกษา ดูงาน สถานศึกษาที่เป็น Best Patties เพื่อนำมาสู่การกำหนดเป็นนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการอนุมัติประกาศเป็นนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพอเพียง ความเป็นธรรม การกระจายตัว การตอบสนอง ความเหมาะสมของผลการดำเนินการต่อผู้ปฏิบัติและผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) โดยพิจารณาเชิงคุณค่าและความเป็นไปได้ เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์ตนเอง (SWOT Analysis) สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของสถานศึกษา ด้านการนำนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา สู่การปฏิบัติ ต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการในการดำเนิน ด้านการประเมินผลนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการประชุม ชี้แจง รับทราบ ข้อมูล เทคนิคการประเมินผลการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับสรุปผลการประเมินตามนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษา มาใช้ในการวางแผนนโยบายและ

แผนพัฒนาสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ คณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษา ร่วมประชุม สัมมนา ร่วมจัดทำ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และรูปแบบ การดำเนินงาน (Flowchart) กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูล ผลการดำเนินงาน โดยใช้วงจร การดำเนินงานในรูปวงจรเดมมิ่ง (Damming) ตามรูปแบบ PDCA การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สังคมและชุมชนทราบอย่างหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

สมบูรณ์ บุญเจ็ด (2551) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ซึ่งศึกษาคุณธรรม จริยธรรมขั้นพื้นฐานของผู้เรียน 8 ด้าน ดังนี้คือ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีวินัย ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความสามัคคี และด้านความมีน้ำใจ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมมีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ส่งเสริมมากในลำดับแรก ได้แก่ ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุภาพ รองลงมาคือ ด้านความขยัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับมากเท่ากับ ด้านความซื่อสัตย์และด้านความสามัคคี สำหรับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่าเฉลี่ยระดับมากในลำดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมด้านความประหยัด

ชูชาติ สามารถกุล (2552) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 ตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 ตามความคิดเห็นของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างและด้านการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และส่วนด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการจัดกิจกรรมและด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและคุณธรรมสถานศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 จำแนกตามสถานการณืโดยภาพรวมแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครู จำแนกตามสถานภาพ และจำแนกตามขนาดของ

โรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ

4. ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ว่าควรให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายร่วมวางแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องรับกันระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียน ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู นักเรียนทั่วไป ปรับปรุงห้องเรียน และอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น สงบและสวยงาม และควรจัดกิจกรรม โดยการแนะนำคณะครูและนักเรียนไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาสม่ำเสมอ มีการนิเทศ ติดตามแบบกัลยาณมิตรที่ปฏิบัติได้จริงอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและเป็นระบบจากบุคลากรภายในโรงเรียนและเขตพื้นที่

ทรรศนีย์ วรหาคำ (2554) ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครู เมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์สอน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามเพศของนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

McMullen (1985: 616-A อ้างถึงในอุไรวรรณ เจียรประดิษฐ์, 2553: 57) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง เพื่อเน้นพัฒนาวัยรุ่น พบว่า ปัญหาทางวินัยส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดลอมที่ดี ยืดหยุ่นได้ โรงเรียนได้ให้ความสนใจเอาใจใส่และมีระเบียบวินัย การวิจัยได้สนับสนุนให้โรงเรียนจัดระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ฝึกครูในการสร้างสิ่งแวดลอมที่ดีในการเรียนการสอน
2. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน

3. กำหนดความรับผิดชอบต่อปัญหา โดยการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางของพฤติกรรม
4. กำหนดโครงการให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราว
5. วางแผนพัฒนาผู้ทำผิดบ่อยๆ ให้แต่ละคนเป็นคนดี
6. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

Macmillan (1997: 3846-A อ้างถึงในวรรณพร ตุลาคมพร, 2546: 59) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การฝึกอบรมพฤติกรรมด้านจริยธรรมให้เกิดผลต่อการเรียนในระดับสูงขึ้นและความพึงพอใจของนักเรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในวัยเด็ก มีผลต่อมาตรฐานการศึกษาในระดับสูงขึ้นรวมถึงความพึงพอใจ และความสนใจของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า นักเรียนจำนวนมากที่ได้รับการอบรมให้อยู่ในระเบียบของศีลธรรมจะมีผลให้นักเรียน มีจิตสำนึกในสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง และเห็นคุณค่าในการที่จะศึกษาในระดับสูงไปกว่าเดิม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริม สนับสนุน หรือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การบริหารจัดการโรงเรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีด้วยเช่นกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 36 โรงเรียน รวมเป็นประชากรทั้งสิ้น 3,453 คน รายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมจำนวน 288 คน

กลุ่มที่ 2 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน รวมจำนวน 3,165 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 708 คน รายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการบริหารโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน โดยระบุตามตำแหน่ง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 180 คน รายละเอียดดังตารางที่ 5

กลุ่มที่ 2 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน โดยกำหนดสัดส่วนตามจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน และเนื่องจากการศึกษาอัตราการตอบแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ของครู-อาจารย์ที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทนในระยะก่อนติดตาม คิด

เป็นร้อยละ 48 (วิจิตรา ประสาทเวทย์กุล, 2523) ดังนั้น เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมอีกโรงเรียนละ 5 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 528 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	คณะกรรมการบริหารโรงเรียน		ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนอัสสัมชัญศึกษา เขตบางรัก	8	5	112	17
2. โรงเรียนกุหลาบวิทยา เขตสัมพันธวงศ์	8	5	114	18
3. โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา เขตสาทร	8	5	52	11
4. โรงเรียนเปรมฤดีศึกษา เขตบางคอแหลม	8	5	46	10
5. โรงเรียนเซนต์ราฟาเอล สมุทรปราการ	8	5	92	15
6. โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล เขตสาทร	8	5	37	9
7. โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์ เขตคลองเตย	8	5	21	7
8. โรงเรียนคอนเซ็ปชัญ เขตดุสิต	8	5	10	6
9. โรงเรียนโยนออฟอาร์ค เขตดุสิต	8	5	52	11
10. โรงเรียนแม่พระฟาติมา เขตดินแดง	8	5	134	20
11. โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ เขตบางกะปิ	8	5	223	29
12. โรงเรียนเซนต์คาทาลีนศึกษา เขตธนบุรี	8	5	69	13
13. โรงเรียนเซนต์แมรี สมุทรปราการ	8	5	57	11
14. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ เขตจอมทอง	8	5	49	10
15. โรงเรียนเซนต์ปีเตอร์ ธนบุรี เขตภาษีเจริญ	8	5	114	18
16. โรงเรียนพระแม่สากลสงเคราะห์ นนทบุรี	8	5	176	24
17. โรงเรียนพระวิสุทธิวงศ์ ปทุมธานี	8	5	72	13
18. โรงเรียนเซนต์เทเรซา เขตหนองจอก	8	5	127	19
19. โรงเรียนมาเรียลัย เขตลาดกระบัง	8	5	147	21
20. โรงเรียนเซนต์แอนโทนี ฉะเชิงเทรา	8	5	67	12

ตารางที่ 5 แสดงการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

โรงเรียน	คณะกรรมการบริหารโรงเรียน		ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
21. โรงเรียนคาราสุมุทระ ละเซิงเทรา	8	5	55	11
22. โรงเรียนมารคานฤมล ละเซิงเทรา	8	5	141	20
23. โรงเรียนมาลาสวรรค์พิทยา นครนายก	8	5	114	18
24. โรงเรียนนักบุญยอแซฟอุปถัมภ์ นครนายก	8	5	16	7
25. โรงเรียนนักบุญเปโตร นครปฐม	8	5	119	18
26. โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ นครปฐม	8	5	88	15
27. โรงเรียนอรรณาลัย สมุทรสาคร	8	5	73	13
28. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ นครปฐม	8	5	297	38
29. โรงเรียนเซนต์แอนดรูว์ นครปฐม	8	5	42	10
30. โรงเรียนราษฎร์บำรุงศิลป์ อูฐยา	8	5	91	15
31. โรงเรียนเซนต์เทเรซาแสงทอง อูฐยา	8	5	38	9
32. โรงเรียนเซนต์จอห์น บัณฑิต อูฐยา	8	5	45	10
33. โรงเรียนยอแซฟอูฐยา อูฐยา	8	5	88	15
34. โรงเรียนไทรราชวิทยา อูฐยา	8	5	84	14
35. โรงเรียนแม่พระประจักษ์ สุพรรณบุรี	8	5	64	12
36. โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์อุทอง สุพรรณบุรี	8	5	39	9
รวม	288	180	3,165	528

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัด อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 58 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน จากแนวคิด

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) สภาการศึกษาคาทอลิก (2550) และฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2554) จำแนกได้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน 6 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	ข้อที่ 1-11	จำนวน	11	ข้อ
2. บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	ข้อที่ 12-23	จำนวน	12	ข้อ
3. บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	ข้อที่ 24-31	จำนวน	8	ข้อ
4. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร	ข้อที่ 32-41	จำนวน	10	ข้อ
5. บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียน	ข้อที่ 42-50	จำนวน	9	ข้อ
6. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	ข้อที่ 51-58	จำนวน	8	ข้อ

การรับรู้ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครูเป็น 5 ระดับ โดยมีการกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	บทบาทที่คาดหวัง / บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อยที่สุด
2	หมายถึง	บทบาทที่คาดหวัง / บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อย
3	หมายถึง	บทบาทที่คาดหวัง / บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง
4	หมายถึง	บทบาทที่คาดหวัง / บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมาก
5	หมายถึง	บทบาทที่คาดหวัง / บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมากที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ในการแปลความหมายแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาของ บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 100) ดังนี้

1.00 – 1.49	หมายถึง	บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50 – 2.49	หมายถึง	บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย
2.50 – 3.49	หมายถึง	บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง
3.50 – 4.49	หมายถึง	บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก
4.50 – 5.00	หมายถึง	บทบาทของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาคาทอลิกในโรงเรียน สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2) วิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดตัวบ่งชี้เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน
- 3) สร้างแบบสอบถามและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 6 คน รายละเอียดดังภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา โดยหาค่า IOC (Index of item objective congruence) และความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยข้อคำถามที่ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจมีทั้งหมด 62 ข้อ พิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีคะแนน IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือวัดได้ตรงจุดประสงค์ของการวิจัย ส่วนข้อใดที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออก มีผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง IOC รายข้ออยู่ในช่วง 0.67-1 จำนวน 58 ข้อ จำแนกตามค่าคะแนนได้ดังนี้ ค่า IOC = 0.67 จำนวน 7 ข้อ, ค่า IOC = 0.83 จำนวน 13 ข้อ และค่า IOC = 1.00 จำนวน 38 ข้อ รายละเอียดดังภาคผนวก ง
- 5) นำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับคณะกรรมการและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98
- 6) นำแบบสอบถามที่ได้ มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ทำบันทึกเสนอบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อให้ทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ทุกโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

3.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือ พร้อมทั้งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อส่งแบบสอบถามให้กับคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่งทางไปรษณีย์จำนวน 708 ฉบับ จำแนกออกเป็น แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 180 ฉบับ โดยการระบุตำแหน่ง และแบบสอบถามสำหรับครู จำนวน 528 ฉบับ โดยการระบุลำดับตามรายชื่อ แนบซองพร้อมแสดมปีกับแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนตั้งแต่วันที่ 23

พฤศจิกายน 2556 และให้ส่งกลับคืนมาภายในวันที่ 3 ธันวาคม 2556 และได้โทรศัพท์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทุกท่านเพื่อแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของแบบสอบถามที่ส่งไป

3.3 การติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืน โดยการโทรศัพท์ติดตามไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมอบหมายให้ดำเนินการแทน และรอผลการตอบกลับรวมทั้งโทรศัพท์ติดตามแบบสอบถามเป็นระยะๆ และบางครั้งผู้วิจัยเดินทางไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จนถึงวันที่ 14 มกราคม 2556 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 53 วัน จึงสรุปจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาได้จำนวน 598 ฉบับ และคัดแยกแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์จำนวน 87 ฉบับ รวมได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 511 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 72.17 ของแบบสอบถามที่ส่งทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง	แบบสอบถามที่ส่งไป	แบบสอบถามที่ได้รับคืน		แบบสอบถามที่สมบูรณ์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คณะกรรมการฯ	180	180	100.00	178	98.88
ครู	528	418	79.16	333	63.06
รวม	708	598	84.46	511	72.17

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการคำนวณค่าทางสถิติผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เวอร์ชัน 11.5 สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยใช้สูตรในการคำนวณ PNI แบบปรับปรุงที่ปรับปรุงจากสูตรดั้งเดิม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2550: 279) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง ดังนี้

สูตรคำนวณ PNI Modified (Priority Needs Index: PNI)

$$\text{เมื่อ PNI Modified} = (I - D) / D$$

$$\text{PNI Modified} = \text{ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI)}$$

I = บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน

D = บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาท
ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

- ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ย หมายถึง มีความต้องการจำเป็น
ในระดับมาก
- ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ย หมายถึง มีความต้องการจำเป็น
ในระดับปานกลาง
- ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ย หมายถึง มีความต้องการจำเป็น
ในระดับน้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
3. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และ ประสบการณ์ในการทำงาน

สถานภาพ	คณะกรรมการบริหารฯ		ครู		รวมทั้งหมด	
	จำนวน (n ₁ = 178)	ร้อยละ	จำนวน (n ₂ = 333)	ร้อยละ	จำนวน (n _t = 511)	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	88	49.44	62	18.62	150	29.35
หญิง	90	50.56	271	81.38	361	70.65
อายุ						
21 – 30 ปี	1	0.56	51	15.32	52	10.18
31 - 40 ปี	34	19.10	117	35.14	151	29.55
41 - 50 ปี	60	33.71	101	30.33	161	31.51
51 - 60 ปี	76	42.70	63	18.92	139	27.20
61 ปีขึ้นไป	7	3.93	1	0.30	8	1.57
วุฒิการศึกษา						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	1.69	5	1.50	8	1.57
ปริญญาตรี	78	43.82	285	85.59	363	71.04
ปริญญาโท	85	47.75	43	12.91	128	25.05
ปริญญาเอก	12	6.74	0	0.00	12	2.35
ตำแหน่ง						
ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต	35	19.66	0	0.00	35	6.85
ผู้จัดการหรืออำนวยการ	29	16.29	0	0.00	29	5.68
ผู้แทนครู	34	19.10	0	0.00	34	6.65
ผู้แทนผู้ปกครอง	35	19.66	0	0.00	35	6.85
ผู้ทรงคุณวุฒิ	45	25.28	0	0.00	45	8.81
ครู	0	0.00	333	100.00	333	65.17
ประสบการณ์ในการทำงาน						
1 – 5 ปี	24	13.48	54	16.22	78	15.26
6 – 10 ปี	21	11.80	68	20.42	89	17.42
11 – 15 ปี	32	17.98	73	21.92	105	20.55
16 – 20 ปี	30	16.85	61	18.32	91	17.81
21 ปีขึ้นไป	71	39.89	77	23.12	148	28.96

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ปรากฏดังนี้

เพศ

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 และเพศชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 50.56 และเพศชาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 49.44

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 81.38 และเพศชาย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 18.62

อายุ

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 41-50 ปี สูงที่สุด จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 31.51 รองลงมาคือ 31-40 ปี จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 และ 51-60 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ มากกว่า 61 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีอายุ 51-60 ปี สูงที่สุด จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70 รองลงมาคือ 41-50 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 33.71 และ 31-40 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ 21-30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.56

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูมีอายุ 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 35.14 รองลงมาคือ 41-50 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 30.33 และ 51-60 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 18.92 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ มากกว่า 61 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

วุฒิการศึกษา

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิปริญญาตรี สูงที่สุด จำนวน 363 คน คิดเป็นร้อยละ 71.04 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 25.05 และปริญญาเอก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.35 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนมี วุฒิปริญญาโท สูงที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 รองลงมาคือ ปริญญาตรี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 43.82 และปริญญาเอก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.74 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี สูงที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 85.59 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.91 และต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ปริญญาเอก จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00

ตำแหน่ง

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครู สูงที่สุด จำนวน 333 คน คิดเป็นร้อยละ 65.17 รองลงมาคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 8.81 ส่วนผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาตและผู้แทนผู้ปกครอง มีจำนวน 35 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 6.85 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 5.68

และเมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ สูงที่สุดที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 25.28 รองลงมาคือ ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาตและผู้แทนผู้ปกครอง ซึ่งมีจำนวน 35 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 19.66 และต่ำที่สุดคือ ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.29

ประสบการณ์ในการทำงาน

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป สูงที่สุด จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 28.96 รองลงมาคือ 11-15 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 20.55 และ 16-20 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 17.81 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ 1-5 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 15.26

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป สูงที่สุด จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 39.89 รองลงมาคือ 11-15 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 17.98 และ 16-20 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.85 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ 6-10 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป สูงที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 23.12 รองลงมาคือ 11-15 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 21.92 และ 6-10 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 20.42 ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ 1-5 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22

2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 8-14

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	ที่ปฏิบัติจริง (D)		ที่คาดหวัง (I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	4.19	0.66	4.51	0.46	12.777*
2. บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	4.10	0.65	4.46	0.50	14.236*
3. บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	4.13	0.68	4.49	0.51	13.804*
4. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร	4.23	0.65	4.54	0.53	12.024*
5. บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน	4.26	0.62	4.52	0.51	11.014*
6. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	4.07	0.71	4.42	0.56	13.128*
รวม	4.16	0.60	4.49	0.45	14.848*

* $P < .05$

จากตารางที่ 8 ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.16$, S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.26$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}_D = 4.23$, S.D. = 0.65) และบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ($\bar{X}_D = 4.19$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}_D = 4.07$, S.D. = 0.71)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_I = 4.49$, S.D. = 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร สูงที่สุด ($\bar{X}_I = 4.54$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X}_I = 4.52$, S.D. = 0.51) และบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ($\bar{X}_I = 4.51$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}_I = 4.42$, S.D. = 0.56)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนโดยมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.23	0.75	4.57	0.60	10.487*
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก	4.29	0.75	4.66	0.52	11.237*
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายของการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.20	0.83	4.52	0.59	9.606*
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยนำเอาผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ผ่านมาร่วมพิจารณา	4.16	0.82	4.44	0.62	8.651*
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน	3.90	0.90	4.28	0.72	10.897*
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.35	0.74	4.64	0.57	8.905*
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนโดยกำหนดเป็นนโยบายและแผนงานอย่างชัดเจน	4.27	0.80	4.60	0.56	10.129*

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและประกาศใช้ นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระนำไปปฏิบัติ	4.05	0.86	4.41	0.69	10.430*
9. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม	4.13	0.83	4.47	0.64	10.043*
10. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	4.32	0.77	4.56	0.59	8.010*
11. ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามและประเมินนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.14	0.76	4.42	0.63	9.449*
รวม	4.19	0.66	4.51	0.46	12.777*

* P < .05

จากตารางที่ 9 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.19$, S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดควิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.35$, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X}_D = 4.32$, S.D. = 0.77) และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก ($\bar{X}_D = 4.29$, S.D. = 0.75) ตามลำดับและต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน ($\bar{X}_D = 3.90$, S.D. = 0.90)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}_I = 4.51$, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก สูงที่สุด ($\bar{X}_1 = 4.66, S.D. = 0.52$) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X}_1 = 4.64, S.D. = 0.57$) และ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนโดยกำหนดเป็นนโยบายและ แผนงานอย่างชัดเจน ($\bar{X}_1 = 4.60, S.D. = 0.56$) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้ มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนด นโยบายและแผนงาน ($\bar{X}_1 = 4.28, S.D. = 0.72$)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาท ที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลง สังคม เพื่อนำมาประกอบการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.06	0.80	4.41	0.64	10.973*
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของ โรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.29	0.75	4.58	0.60	9.294*
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัด โปรแกรมการศึกษา และกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ จริงเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.09	0.84	4.48	0.66	11.139*
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการนิเทศการใช้ หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.13	0.78	4.47	0.64	10.557*

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	4.09	0.78	4.43	0.64	10.960*
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการนำผลการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น	4.07	0.81	4.42	0.63	11.139*
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรมและคุณค่าของชีวิตตามแนวคาทอลิกเข้าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.13	0.81	4.46	0.65	10.017*
8. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุกระดับการศึกษา และสอดคล้องกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ	4.27	0.82	4.54	0.63	8.473*
9. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	3.98	0.83	4.38	0.69	11.245*
10. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้ฝ่ายจิตตาศาสนามีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	4.18	0.84	4.55	0.61	10.635*
11. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน	4.05	0.90	4.47	0.65	12.088*
12. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.90	0.93	4.38	0.71	12.513*
รวม	4.10	0.65	4.46	0.50	14.236*

* P < .05

จากตารางที่ 10 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.10$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สูงที่สุด ($\bar{x}_D = 4.29$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน สนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุกระดับการศึกษา และสอดคล้อง กับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ ($\bar{x}_D = 4.27$, S.D. = 0.82) และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้ฝ่ายจิต ตาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ($\bar{x}_D = 4.18$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและ กันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{x}_D = 3.90$, S.D. = 0.93)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}_I = 4.46$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่ บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สูงที่สุด ($\bar{x}_I = 4.58$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้ฝ่ายจิตตาภิบาลมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ให้กับผู้เรียน ($\bar{x}_I = 4.55$, S.D. = 0.61) และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัด กระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุกระดับการศึกษา และสอดคล้องกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ ($\bar{x}_I = 4.54$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการ เรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ($\bar{x}_I = 4.38$, S.D. = 0.69) และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{x}_I = 4.38$, S.D. = 0.71)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ ผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า มีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและ
บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ใน
การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	ที่ปฏิบัติจริง(D) (n = 511)		ที่คาดหวัง(I) (n = 511)		การทดสอบ t
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจิตตารมณ์พระวรสาร	4.18	0.79	4.53	0.64	10.973*
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	4.02	0.86	4.46	0.65	12.596*
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ	3.97	0.86	4.40	0.68	12.484*
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสน ธรรมหรือห้อง จริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้าน คุณธรรมจริยธรรม	4.20	0.86	4.51	0.71	9.334*
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของ การศึกษาศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาส ให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน	4.02	0.92	4.39	0.71	10.377*
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ แสดงออกถึงอัตลักษณ์ การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่อง ความรักเมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และอิสรภาพ	4.21	0.86	4.55	0.60	9.727*
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงาน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยการเน้นความร่วมมือ ความเสียสละ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.18	0.85	4.52	0.62	9.932*
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ กันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน	4.26	0.83	4.57	0.63	9.117*
รวม	4.13	0.68	4.49	0.51	13.804*

* P < .05

จากตารางที่ 11 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.13$, S.D. = 0.68) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.26$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-เมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และอิสรภาพ ($\bar{X}_D = 4.21$, S.D. = 0.86) และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสนธรรมหรือห้อง จริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}_D = 4.20$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ ($\bar{X}_D = 3.97$, S.D. = 0.86)

บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_I = 4.49$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน สูงที่สุด ($\bar{X}_I = 4.57$, S.D. = 0.63) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-เมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และอิสรภาพ ($\bar{X}_I = 4.55$, S.D. = 0.60) และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจิตตารมณ์พระวรสาร ($\bar{X}_I = 4.53$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษา ศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาคูงาน ($\bar{X}_I = 4.39$, S.D. = 0.71)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร	ที่ปฏิบัติจริง(D) (n = 511)		ที่คาดหวัง(I) (n = 511)		การทดสอบ t
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
	1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	4.28	0.76	4.57	
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.23	0.76	4.55	0.62	10.771*
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.24	0.74	4.62	1.84	4.500*
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.21	0.80	4.50	0.66	10.117*
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.14	0.81	4.46	0.64	10.054*
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู	4.32	0.77	4.54	0.59	7.566*
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการทบทวนความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกเพื่อนำคุณค่าของพระวรสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา	4.23	0.82	4.55	0.59	9.513*
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.17	0.86	4.48	0.67	9.283*

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร	ที่ปฏิบัติจริง(D) (n = 511)		ที่คาดหวัง(I) (n = 511)		การทดสอบ t
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
	9. ผู้อำนวยการ โรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากร ทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการ ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป	4.14	0.81	4.47	
10. ผู้อำนวยการ โรงเรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้ง ด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากร ทางการศึกษาและผู้เรียน	4.37	0.79	4.63	0.60	8.188*
รวม	4.23	0.65	4.54	0.53	12.024*

* P < .05

จากตารางที่ 12 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.23$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.37$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู ($\bar{X}_D = 4.32$, S.D. = 0.77) และผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ($\bar{X}_D = 4.28$, S.D. = 0.76) ตามลำดับและต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}_D = 4.14$, S.D. = 0.81) และผู้อำนวยการ โรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป ($\bar{X}_D = 4.14$, S.D. = 0.81) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}_I = 4.54$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน สูงที่สุด ($\bar{X}_I = 4.63$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียน

ส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}_1 = 4.62$, S.D. = 1.84) และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ($\bar{X}_1 = 4.57$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}_1 = 4.46$, S.D. = 0.64)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.33	0.73	4.57	0.59	8.218*
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.30	0.74	4.54	0.59	8.393*
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.14	0.82	4.48	0.67	9.695*
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง	4.15	0.76	4.46	0.64	8.984*
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา	4.20	0.78	4.52	0.60	9.588*
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อสังคมให้แก่นักเรียนในทุกระดับชั้น	4.24	0.81	4.51	0.66	8.505*

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน	ที่ปฏิบัติจริง(D) (n = 511)		ที่คาดหวัง(I) (n = 511)		การทดสอบ t
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
	7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.20	0.77	4.48	
8. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น	4.39	0.73	4.59	0.60	6.669*
9. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน	4.35	0.80	4.58	0.64	7.806*
รวม	4.26	0.62	4.52	0.51	11.014*

* P < .05

จากตารางที่ 13 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.26$, S.D. = 0.62) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.39$, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน ($\bar{X}_D = 4.35$, S.D. = 0.80) และผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}_D = 4.33$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน ($\bar{X}_D = 4.14$, S.D. = 0.82)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}_I = 4.52$, S.D. = 0.51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น สูงที่สุด ($\bar{X}_I = 4.59$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน ($\bar{X}_I = 4.58$, S.D. = 0.64) และผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}_I = 4.57$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้า

กับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง ($\bar{X}_1 = 4.46, S.D. = 0.64$)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.96	0.87	4.33	0.71	10.815*
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.99	0.87	4.36	0.71	11.384*
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.19	0.80	4.47	0.62	8.802*
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน	4.28	0.82	4.53	0.60	8.826*
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.00	0.92	4.38	0.72	10.817*
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน	4.12	0.85	4.47	0.66	10.354*
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.98	0.88	4.38	0.69	11.565*

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	ที่ปฏิบัติจริง(D)		ที่คาดหวัง(I)		การทดสอบ t
	(n = 511)		(n = 511)		
	\bar{X}_D	S.D.	\bar{X}_I	S.D.	
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน	4.07	0.88	4.42	0.65	10.338*
รวม	4.07	0.71	4.42	0.56	13.128*

* P < .05

จากตารางที่ 14 พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_D = 4.07$, S.D. = 0.71) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน สูงที่สุด ($\bar{X}_D = 4.28$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}_D = 4.19$, S.D. = 0.80) และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน ($\bar{X}_D = 4.12$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ($\bar{X}_D = 3.96$, S.D. = 0.87)

ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_I = 4.42$, S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน สูงที่สุด ($\bar{X}_I = 4.53$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}_I = 4.47$, S.D. = 0.62) และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน ($\bar{X}_I = 4.47$, S.D. = 0.66) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และต่ำที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ($\bar{X}_I = 4.33$, S.D. = 0.71)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 15-21

ตารางที่ 15 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	ที่ปฏิบัติจริง (D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	4.19	4.51	0.08	3
2. บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	4.10	4.46	0.09	1
3. บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	4.13	4.49	0.09	1
4. บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร	4.23	4.54	0.07	5
5. บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน	4.26	4.52	0.06	6
6. บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	4.07	4.42	0.08	3
รวม	4.16	4.49	0.08	

จากตารางที่ 15 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน และบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.09) รองลงมาคือ บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน และบทบาทด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.08) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (PNI_{Modified} = 0.06)

ตารางที่ 16 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง
 ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม
 คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	ที่ปฏิบัติจริง (D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดเป้าหมายการศึกษา ของโรงเรียน โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน	4.23	4.57	0.08	4
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษา คาทอลิก	4.29	4.66	0.09	2
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม กำหนดเป้าหมายของการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.20	4.52	0.08	4
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา ของโรงเรียนโดยนำเอาผลการดำเนินงานด้านการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ผ่านมาร่วมพิจารณา	4.16	4.44	0.07	8
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงาน ด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน	3.90	4.28	0.10	1
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.35	4.64	0.07	8
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยกำหนดเป็นนโยบายและ แผนงานอย่างชัดเจน	4.27	4.60	0.08	4
8. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและ ประกาศใช้ นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระ นำไปปฏิบัติ	4.05	4.41	0.09	2
9. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดแนวทางในการ ปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม	4.13	4.47	0.08	4

ตารางที่ 16 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง
ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน	ที่ปฏิบัติจริง (D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
10. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็น ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	4.32	4.56	0.06	11
11. ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามและประเมินนโยบายใน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.14	4.42	0.07	8
รวม	4.19	4.51	0.08	

จากตารางที่ 16 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน (PNI_{Modified} = 0.10) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและประกาศใช้ นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.09) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน (PNI_{Modified} = 0.06)

ตารางที่ 17 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	ที่ปฏิบัติจริง (D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อนำมาประกอบการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.06	4.41	0.09	5
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.29	4.58	0.07	11
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาและกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	4.09	4.48	0.10	2
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการนิเทศการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.13	4.47	0.08	8
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	4.09	4.43	0.08	8
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการนำผลการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น	4.07	4.42	0.09	5
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรมและคุณค่าของชีวิตตามแนวคาทอลิกเข้าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.13	4.46	0.08	8
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดการกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุกระดับการศึกษาและสอดคล้องกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ	4.27	4.54	0.06	12
9. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	3.98	4.38	0.10	2

ตารางที่ 17 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน	ที่ปฏิบัติจริง (D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
10. ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้ฝ่ายจิตตาคิบาลมี บทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	4.18	4.55	0.09	5
11. ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมา ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน	4.05	4.47	0.10	2
12. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจาก การทำวิจัยในชั้นเรียน	3.90	4.38	0.12	1
รวม	4.10	4.46	0.09	

จากตารางที่ 17 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน
คาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
ลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจาก
ผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน (PNI_{Modified} = 0.12) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน
สนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาและกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริง
เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียน
การสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และ
ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยในชั้น
เรียนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน ซึ่งมีค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.10) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด
ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุก
ระดับการศึกษา และสอดคล้องกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ (PNI_{Modified} = 0.06)

ตารางที่ 18 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจิตตารมณ์พระวรสาร	4.18	4.53	0.08	4
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	4.02	4.46	0.11	1
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ	3.97	4.40	0.11	1
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสนธรรมหรือห้อง จริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.20	4.51	0.08	4
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษา ศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน	4.02	4.39	0.09	3
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-เมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และอิสรภาพ	4.21	4.55	0.08	4
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยการเน้นความร่วมมือ ความเสียสละ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.18	4.52	0.08	4

ตารางที่ 18 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง (I)	PNI Modified	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
8.ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน	4.26	4.57	0.07	8
รวม	4.13	4.49	0.09	

จากตารางที่ 18 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน
คาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น
ลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม
และทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น
แหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคล
อื่นที่สนใจ ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.11$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความ
ต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
ระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อ
กัน ($PNI_{Modified} = 0.07$)

ตารางที่ 19 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการพัฒนานุเคราะห์

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนานุเคราะห์	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง(I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	4.28	4.57	0.07	6
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ	4.23	4.55	0.08	2
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.24	4.62	0.09	1
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.21	4.50	0.07	6
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ	4.14	4.46	0.08	2
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันโดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู	4.32	4.54	0.05	10
7. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการทบทวนความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เพื่อนำคุณค่าของพระวรสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา	4.23	4.55	0.08	2

ตารางที่ 19 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมของผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง(I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
8. ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.17	4.48	0.07	6
9. ผู้อำนวยการโรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากร ทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการ ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป	4.14	4.47	0.08	2
10. ผู้อำนวยการโรงเรียนประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน	4.37	4.63	0.06	9
รวม	4.23	4.54	0.07	

จากตารางที่ 19 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (PNI_{Modified} = 0.09) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการทบทวนความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เพื่อนำคุณค่าของพระวรสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.08) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู (PNI_{Modified} = 0.05)

ตารางที่ 20 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง
ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการจัดกิจการนักเรียน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดกิจการนักเรียน	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง(I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัด โครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.33	4.57	0.05	7
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.30	4.54	0.06	5
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.14	4.48	0.08	1
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง	4.15	4.46	0.07	2
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา	4.20	4.52	0.07	2
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อสังคมให้นักเรียนในทุกระดับชั้น	4.24	4.51	0.06	5
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.20	4.48	0.07	2
8. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น	4.39	4.59	0.05	7
9. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน	4.35	4.58	0.05	7
รวม	4.26	4.52	0.06	

จากตารางที่ 20 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจการนักเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน ($PNI_{Modified} = 0.08$) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา และผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.07$) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น และผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ($PNI_{Modified} = 0.05$)

ตารางที่ 21 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง(I)	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
1. ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.96	4.33	0.09	3
2. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.99	4.36	0.09	3
3. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ	4.19	4.47	0.07	7
4. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน	4.28	4.53	0.06	8
5. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.00	4.38	0.10	1

ตารางที่ 21 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (ต่อ)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน	ที่ปฏิบัติจริง(D)	ที่คาดหวัง(I)	PNI _{Modified}	ลำดับ
	\bar{X}_D	\bar{X}_I		
6. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน	4.12	4.47	0.09	3
7. ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.98	4.38	0.10	1
8. ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน	4.07	4.42	0.09	3
รวม	4.07	4.42	0.08	

จากตารางที่ 21 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.10) รองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน (PNI_{Modified} = 0.09) ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน (PNI_{Modified} = 0.06)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนครั้งนี้ มีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้คือ

1.1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 41-50 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 51-60 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 31-40 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป

1.2. สรุปผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีผลสรุปดังนี้

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน และบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน รายละเอียดดังนี้

1.2.1 ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน

1.2.2 ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุกระดับการศึกษา และสอดคล้องกับศาสนาที่ผู้เรียนนับถือ

1.2.3 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการ

โรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษา ศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมของบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน

1.2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ และผู้อำนวยการโรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนาธรรม และการประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากัน ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู

1.2.5 ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน

1.2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ผลเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ตามสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 3 บทบาทที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร และบทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยบทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเนื่องมาจากการพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานทุกอย่าง การพัฒนาบุคลากรคือ กระบวนการดำเนินงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ คักยภาพ และพฤติกรรมในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายหรือจุดมุ่งหมายขององค์กรที่เปลี่ยนไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิสิตาร์ก เวชยานนท์ (2551: 140) ได้กล่าวว่าการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การลงทุนเกี่ยวกับมนุษย์ในระยะยาว (Long-term investment) ในอันที่จะเพิ่มคุณค่าของบุคลากรทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ศักยภาพของคน รวมทั้งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภา วรวิงศ์ (2548) ที่พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการจัดกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจเนื่องมาจากการจัดกิจการนักเรียนเป็นงานสำคัญเพราะเป็นงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยอันนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันและเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้การเรียนการสอนผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนเต็มตามศักยภาพ และยังเป็นความช่วยเหลือ แก่ไข่นักเรียนที่มีปัญหาต่างๆ ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักของงานอภิบาล คือ ที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง กล่าวถึงงานด้านกิจกรรมและโครงการ เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความดีของตนเอง เพื่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ รวมไปถึงนำไปสู่การหยั่งรากลึกกลงไปในการเสริมสร้างและพัฒนา ความศรัทธา ความเชื่อของแต่ละศาสนา (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 52)

นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการแสดงออกของบทบาทให้ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องมาจากการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ต่างฝ่ายต่างมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2545: 49-50) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง วัด และโรงเรียน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีต่อกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน วัด และโรงเรียน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป ถึงแม้ว่าบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจะมีความคาดหวังในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดก็ตาม แต่จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังของบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนยังคงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2532) ที่อธิบายความสำคัญและจำเป็นใน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน คือเพื่อให้ประชาชนเข้าใจจุดมุ่งหมาย การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความก้าวหน้าแก่ชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้ประชาชนสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนต้องทำให้ประชาชนเห็นความก้าวหน้าของการศึกษา โดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าของชุมชนด้วย เมื่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชน ครูและผู้ปกครองนักเรียน ก็มีโอกาสร่วมกันสร้างสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างมีความเข้าใจและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจเจตนาของครูได้ดีขึ้น เพื่อปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนให้สนองความต้องการด้านต่างๆ ของชุมชน นักเรียนสามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร กาญจนประกร (2549) ที่พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนลำดับสูงที่สุด ได้แก่ บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน และบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็องท์ ชาติทอง (2550: 39) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของคน สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม การวางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ ช่วงโชติ พันธุเวช (2552: 86) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษา กระบวนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการจัดการศึกษา ทั้งนี้บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม นับว่ามีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังที่ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549: 100) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้ต่างๆ ถ้าสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการในทุกๆ ด้าน จะทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมมีความคาดหวังสูงกว่าการปฏิบัติจริง อาจเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายและการวางแผนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การวางแผนที่ดีมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะเป็นการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กรซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ จรัส อติวิทยากรณ์ (2554: 226-227) ที่กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนคือการกำหนดจุดหมายปลายทาง (ends) ที่ต้องการบรรลุและสอดคล้องกับ Schermerhorn (1993 อ้างถึงในทร สุนทรายุทธ, 2550: 23) ที่กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้องค์การประสบผลสำเร็จโดยมีเป้าหมาย และแสดงขั้นตอนของงานที่เหมาะสม หลักสำคัญของการวางแผน จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและมีวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริง พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับ สภาการศึกษาคาทอลิก (สภาการศึกษาคาทอลิก 2550 : 47) กล่าวว่า โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งได้กำหนดแนวทางปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เน้นเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ส่วนบทบาทที่คาดหวัง พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับการสัมมนาอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เมื่อวันที่ 21-23 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาคาทอลิก ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อให้โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานตามอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก จากตัวบ่งชี้ที่ 2 ที่ให้สถานศึกษามีกระบวนการดำเนินการและจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพด้านอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 7-15)

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ยังพบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการให้มีการจัดตั้ง

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ เอี้ยวเฮ็ง (2551) ที่พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีส่วนร่วมน้อย นอกจากนี้ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ลำดับรองลงมา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก และผู้อำนวยการโรงเรียน กำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและประกาศใช้ นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดย ส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน อาจเนื่องมาจากการมี นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก อีกทั้งมีการประกาศใช้พร้อมกันมีคู่มือประกอบ จะมีส่วนสนับสนุนให้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คาทอลิกฯ มีการปฏิบัติจริงสูงขึ้นและตอบสนองต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คาทอลิกฯ ที่ได้จากผลการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553: 238-247) กล่าวถึง กระบวนการของนโยบาย ประกอบด้วย การจัดทำนโยบาย การแจกจ่ายนโยบาย การชี้แจงนโยบาย การยอมรับนโยบาย การใช้นโยบาย การตีความนโยบาย และการประเมินผลนโยบาย

2.2 ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑา วิญญูโสภิต (2547) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ซึ่งจาก การศึกษาพบว่าการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญดังที่ ฆนัท ธาตุทอง (2550: 39) กล่าว ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวังและเป็นหน้าที่สำคัญ ประการหนึ่งของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้นี้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการ เรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพการศึกษาคาทอลิก (2550 : 47) ที่ระบุถึง กระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยต้องมีการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา โดยสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ไว้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกที่มุ่งเน้น โรงเรียนมีการ จัดการเรียนการสอนเพื่อบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรมและชีวิตตามคุณค่าของพระวรสารใน 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 7-15) ดังนั้น จึงเป็นบทบาทสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูดำเนินการ

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545: 81 - 82) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรทราบถึงบทบาทของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่มีในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 30 ว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรทราบถึงบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการวิจัย คือ ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในงานวิจัย บทบาทนี้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้โดยการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และมุกันคว้า รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบงานเพื่อรู้ปัญหาข้อบกพร่อง จุดเด่นจุดด้อยจนได้จุดที่ควรปรับปรุงและพัฒนาครูให้ทำวิจัย

2.3 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ มีระดับของบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรคณีย์ วราห์คำ (2554) ที่พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศ ขำเกิด (2533: 38) ที่กล่าวว่าโรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจภูมิใจ อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อสำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เช่นเดียวกัน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน และยังสอดคล้องกับหลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรม ที่กล่าวว่า ให้โรงเรียนจัดบรรยากาศและระบบการบริหารที่ส่งเสริมความเอื้ออาทรและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทุกคน นักเรียน และผู้ปกครอง (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 54-55)

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ในภาพรวมของบทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์

ของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2554 – 2559 ที่กำหนดให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพโดยครูมืออาชีพ (ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554: 7-8) และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษา ว่าให้มีการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของการศึกษาสาสนกรรม ควบคู่กับความรู้วิชาสามัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 53-54)

2.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานจันทร์ สุริยะอัมพรกุล (2549) ที่พบว่า การดำเนินการด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อสำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เช่นเดียวกับบทบาทที่คาดหวัง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน อาจเนื่องมาจากบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนควรเริ่มที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงตนทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน ไม่ใช่แค่เฉพาะเป็นแบบอย่างแก่ครูเท่านั้น ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนด้วย จะทำให้นักเรียนสามารถซึมซับคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับหลักของงานอภิบาลที่จะทำให้โรงเรียนของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นสนามแห่งการแพร่ธรรมที่แท้จริง ที่กล่าวถึงงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นที่ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่เต็มเปี่ยมด้วยจิตตารมณ์ของความรักและการรับใช้ (ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2545: 49) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ สามารถกุล (2552) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการเป็นแบบอย่างมีอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอซึ่งการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นสิ่งสำคัญจำเป็นเพราะในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 มีวัตถุประสงค์ของแผนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาโดยมีเนื้อหา

หลักที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมคือ เร่งปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่ดั่งเดิม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2545: 53-54) นอกจากนี้ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับรองลงมา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผู้อำนวยการโรงเรียนติดตามผล การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการทบทวนความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ การศึกษาคาทอลิก เพื่อนำคุณค่าของพระวรสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ผู้อำนวยการ โรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และการ ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน อาจ เนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมให้กับครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก การยกย่อง เชิดชูครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอมีส่วนส่งเสริมสนับสนุน ให้บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ มีการปฏิบัติจริงสูงขึ้นและตอบสนองต่อความคาดหวังที่มี ต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ที่ได้จากผลการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2544: 26) กล่าวว่า บุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาคุณธรรมก่อน และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนาให้รู้จริง และนำไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวันและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน

2.5 ด้านการจัดกิจการนักเรียน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากเท่านั้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ยู พิระพงษ์ (2545) ที่พบว่ามีสภาพการบริหารกิจการนักเรียนโดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เพราะงานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญที่ ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียน เป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาผู้เรียนและสอดคล้องกับแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2551: 41) ได้กล่าว ว่า การบริหารกิจการนักเรียน เป็นการบริหารและนิเทศงานกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อสำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการยกย่อง เชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น สอดคล้องกับสอดคล้องกับแผนการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนของสถานศึกษา ว่าให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้งด้านศาสนธรรม และกรประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 53-54)

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20-21) นอกจากนี้ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับรองลงมา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการกิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแก่นธรรม และนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา และผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมนักเรียนข้างต้นที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างการเรียนรู้ การอบรม และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ มีการปฏิบัติจริงสูงขึ้นและตอบสนองต่อความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ที่ได้จากผลการวิจัย สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 23) กล่าวว่าควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ และควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมคุณธรรม ให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ศึกษาแล้วไปดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผู้สอนจะต้องติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด

2.6 ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการพิจารณาภาพรวม พบว่า บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม

ต่างๆ ของโรงเรียน ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ (2545: 49-50) ได้กล่าวถึง การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้ปกครอง วัด และโรงเรียนเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีต่อกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน วัด และโรงเรียน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป และเน้นการพัฒนาผู้ปกครองคาทอลิกให้ตระหนักถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านความเชื่อ ความศรัทธา ต่อบุตรหลาน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อสำหรับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นเดียวกัน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน ซึ่งสอดคล้องกับ Gorton (1983: 47-49) ที่กล่าวถึงการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรกำหนดนโยบายและมาตรการให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และยังสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดเตรียมหรือมีส่วนร่วมกับศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ และสถาบันวัฒนธรรมต่างๆ ในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และค่านิยมอันดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 53-54)

ส่วนผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ดังนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับ Hendey, et al. (1972: 334 อ้างถึงในรุจีย์ ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม, 2545: 36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และยังสอดคล้องกับ พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2532) ที่ได้อธิบายหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนว่า ให้โรงเรียนหาโอกาสเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็กด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเอาผลการวิจัยในชั้นเรียนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อาจจัดเป็นตลาดนัดการวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยเปิดโอกาสให้ครูและผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และจัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อให้บุคลากรที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ พัฒนาการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่หนึ่ง ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนลำดับสูงสุด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน และรองลงมาคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน

3.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการนำเอาสื่อเทคโนโลยีที่มีความหลากหลาย และทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม เช่น ผลิตสื่อวีดิทัศน์ตัวอย่างเรื่องสั้นที่สามารถประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงในปัจจุบัน การสร้างเครือข่ายออนไลน์เพื่อนำเสนอเหตุการณ์หรือกรณีตัวอย่างที่ดี เป็นการส่งเสริมยกย่องและให้กำลังใจนักเรียนที่ประพฤติดี พร้อมกับพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและบุคคลอื่นที่สนใจ โดยอาจเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่หนึ่ง ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน และผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนการจัดและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษาเรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ

3.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับนักเรียนทั้งโดยรวมและรายกรณีสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา เช่น ค่าคุณธรรมจริยธรรม ค่าศาสนาปฏิบัติธรรม โดยระบุวัตถุประสงค์และกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุดคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3.1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรเพิ่มบทบาทให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ การแสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกไม่เหมาะสมกับคุณธรรมจริยธรรมที่ดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองของแต่ละห้องเรียนและแต่ละระดับชั้น ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดูแลบุตรหลานซึ่งกันและกัน และจัดทำทะเบียนผู้ปกครองเพื่อเป็นข้อมูลในการประสานงานซึ่งกันและกัน

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

สำหรับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

3.1.5 คณะกรรมการบริหารโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อทำให้โรงเรียนสามารถเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน เด็ก และเยาวชนที่อยู่โดยรอบของโรงเรียน

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงที่สุด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

สำหรับฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

3.1.6 ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ควรจัดให้ศึกษานิเทศก์มาให้ความรู้ความเข้าใจและเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระวิชา เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังในด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ คาดหวังให้ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3.1.7 ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ควรสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละศาสนาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยบูรณาการหลักธรรมของแต่ละศาสนาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก เพื่อเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนในสังกัดนำไปใช้ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียน

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน รองลงมาซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากัน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก และผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและประกาศใช้ นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ครูทุกกลุ่มสาระนำไปปฏิบัติ

3.1.8 ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ควรจัดอบรม สัมมนาโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังก่ออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้งอย่างต่อเนื่อง

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวการเสริมสร้างเจตคติที่ดีให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการพัฒนาบุคลากร ข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุด ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมการพัฒนาเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สืบเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกฯ ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสูงสุดเท่ากัน

3.2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑล ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เพื่อทราบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละสังฆมณฑลว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และนำมาพัฒนาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

สืบเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนในสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เท่านั้น

3.2.4 ควรมีการศึกษารoles of บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

สืบเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานดา พูนลาภทวี และ วรณดี แสงประทีปทอง. (2546). การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน: ตัวอย่างประสบการณ์ที่คัดสรร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กิ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2545). ปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : หลักการสู่ปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- กิ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2547). คู่มืออาจารย์ การพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- โกวิท ประมวลพลฤกษ์. (2549). คู่มือการใช้รูปแบบการติดตามและประเมินโครงการกองแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ขวัญใจ พลอยล้อมเพชร. (2541). บทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนของครูผู้สอนจริยศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษากิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). รายงานการอภิปรายเรื่องพุทธธรรมนำการศึกษาได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จรัส อติวิทยาภรณ์. (2554). หลักการ และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: เหมการพิมพ์.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2526). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์.
- ช่วงโชติ พันธุเวช. (2552). การจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ SIPPO. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชัยพจน์ รักรงาน. การวิจัยในชั้นเรียน. ข่าวสารวิจัยการศึกษา (สิงหาคม- กันยายน 2549) : 12-17.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. สารพัฒนาหลักสูตร เล่มที่ 4 (กุมภาพันธ์ 2548) : 11-14.

- ชาติรี เกิดธรรม. (2544). อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่เขียนไม่เป็น. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง.
- ชาติชาย จันทร์ภิรมย์. (2548). รูปแบบการบริหารจัดการงานชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนเทศบาล
วัดวนาถบรรพต สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสวรรค์. นครสวรรค์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชูชาติ สามารถกุล. (2552). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารั้วมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำมย์.
- ชูชีพ เยาวพัฒน์. (2553). กิจกรรม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. ปรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ครุณี ศรีมงคล. (2536). การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
และหัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
โรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุพานิน. (2539). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัย และการพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุพานิน. (2543). จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทรงศนีย์ วรหาคำ. (2554). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัด
จันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2536). ทฤษฎีระบบ: เอกสารการสอนชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการ
บริหารการศึกษา หน่วยที่ 3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทัศนาศาสตร์. การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research). วารสารวิชาการ (พฤษภาคม 2543) : 12-13.
- ทัศนาศาสตร์. การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดล ซิปปา (CIPPA MODEL).
วารสารวิชาการ 2542.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). การจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธนาเพรส
แอนด์กราฟฟิกส์.
- ชนนศ ขำเกิด. (2533). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีใน โรงเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร 95
(กุมภาพันธ์ 2533) : 38-40.

- ชร สุนทรายุทธ. (2550). การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.
- ธีราพร กุลนานันท์. (2544). การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์: คอมพิวเตอร์แอนด์กราฟฟิก.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2551). หลักการ และทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมฟ้า.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2554). โน้ตย่อบริหาร. เชียงใหม่: Orange Group Tactics Design.
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารวิชาการ 2545.
- นิตยา เปลื้องนุช. (2554). การบริหารหลักสูตร. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิศารักษ์ เวชยานนท์. (2551). บทความวิชาการด้าน HR. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: รัตนาไทร.
- บรรพต วีระสัย และคณะ. (2550). เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 1-8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2546). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวมสาส์น จำกัด.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2545). การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ประภัตสร กาญจนประกร. (2549). การศึกษายาทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรัชญา รักนุช. (2549). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานจันทร์ สุริยะอัมพรกุล. (2549). การพัฒนาบุคลากรครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พรรณทิพย์ ดุสิตพันธ์ และพิสิฐ นาครำไพ. (2537). นายกรัฐมนตรีกับโครงการอนุบาลชนบท (กพ.) มิตรครู 1(2): 18 -22.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระเมธีธรรมากรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2538). จรรยาบรรณของข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนี. (2523). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย 22-27 มกราคม 2523. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และ ชีรเวทย์ ประมวลรัฐการ. (2538). โครงสร้างสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2532). โรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีการและเทคนิคการสอน1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป เมเนจเม้นท์ จำกัด.
- พีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2541). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระดังง์พิทยาคม อ.กระดังง์ จ.บุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชรรัตน์ สีนินกุล. (2548). การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2542). ความรู้คู่คุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภรณ์ยู พิระพงษ์. (2545). การบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. (2552). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี.
- ภาวดี ศรีสุขวัฒนานันท์. ครุกับการวิจัยในชั้นเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 5 (มิถุนายน 2549) : 101-115.
- ภิญโญ สาธร. (2512). หน้าที่ของศึกษานิเทศก์จังหวัด. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ภิญโญ สาธร. (2526). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภิญโญ สาธร. (2529). คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: ศ.การพิมพ์.
- มณฑา วิญญูโสภิต. (2547). การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มนัส สานานะอะ. (2550). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทไทยร่วมเกล้า จำกัด.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: โรงพิมพ์นำศิลป์.
- รุ่งตะวัน วัตรนนท์. (2548). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุจิ ภู่อาระ และแสงจันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภู่อายท์.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2549). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2550). คุณธรรมนำความรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วรรณพร ตูลยาพร. (2546). การฝึกอบรมพฤติกรรมด้านจริยธรรมให้เกิดผลต่อการเรียนในระดับสูงขึ้นและความพึงพอใจของนักเรียนเป็นสำคัญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วัลลภา วรวิงศ์. (2543). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิจิตร (ธีระกุล) วรุตตบงกูร และสุพิชญา ธีระกุล. (2533). การบริหารโรงเรียนและการนิเทศศึกษาเบื้องต้น. สมุทรปราการ: ขนิษฐการพิมพ์.
- วิจิตรา ประสาทเวทย์กุล. (2523). ผลการจัดหน้าและการพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตของแบบสอบถามที่มีต่ออัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชากร, กรม. (2543). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร.
- วิทยา คู่วิรัตน์. (2544). มุมมองด้านการศึกษาคาทอลิก. เอกสารประกอบการศึกษา การฝึกปฏิบัติ 7: การศึกษาอบรม. นครปฐม: วิทยาลัยแสงธรรม.
- วิทยาลัยแสงธรรม. (2533). ประวัติพระศาสนจักรคาทอลิกไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา-สังคายนา วาดิกันที่ 2 (พ.ศ. 2098-2508). นครปฐม: โรงพิมพ์วิทยาลัยแสงธรรม.
- วิวัฒน์ แพร่ศิริ. (2545). การจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษาของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ม.ป.ท.
- วิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. (2550). การศึกษาเพื่อรัก รั้งไว้ คุณธรรมนำความรู้สู่การพัฒนา. ชลบุรี: การประชุมสัมมนาประจำปีการศึกษา 2550 ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ครั้งที่ 37 เรื่อง การศึกษาเพื่อชีวิต คุณธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน วันที่ 26-29 สิงหาคม 2550.
- วุฒิชัย อ่องนาวา และคณะ. 2552. รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ที่เป็นจริงและความคาดหวังของการบริหารจัดการด้านการศึกษาของฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. นครปฐม: ศูนย์วิจัยค้นคว้าศาสนาและวัฒนธรรม วิทยาลัยแสงธรรม.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุญบัญญัติ, สาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศีลธรรม โปทะนา. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านโนนคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๑. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมวิชาการ. (2533). คู่มือการจัดกิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้ หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- ศุภวัฒน์ เอียวเฮ็ง. (2551). สภาพการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. (2550). รายงานการวิจัย โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะ ที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สงวน กำเลิศทอง. (2542). บทบาทของครูผู้สอนจริยศึกษาในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2527). จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาพร.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2546). การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินโนกราฟฟิกส์.
- สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์. (2537). บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศการศึกษา ในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สภาการศึกษาคาทอลิก. (2550). ถ้อยแถลงของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก. (2508). คำแถลงเรื่องการศึกษาคาทอลิก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก. (2531). มิติด้านศาสนาของการศึกษาในโรงเรียนคาทอลิก: แนวทางเพื่อการพิจารณาใคร่ครวญ และการฟื้นฟูขึ้นใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- สมณกระทรวงเพื่อการศึกษาคาทอลิก. (2538). โรงเรียนคาทอลิก (1977). นครปฐม: วิทยาลัยแสงธรรม.
- สมบูรณ์ บุญเชิด. (2551). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ ในอำเภอฝาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมาน อัสวภูมิ. (2553). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: หจก.อุบลกิจ ออฟเซตการพิมพ์.

- สวัสดี ทองมีเพชร. (2541). ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงเล่มที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ
การบริหาร. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราช
กิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก. 19 ธันวาคม 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. ราช
กิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 45 ก. 22 กรกฎาคม 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา
เล่มที่ 74 ก ตอนที่ 1. 19 สิงหาคม 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการ
จัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตาม
กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559).
กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. [ออนไลน์]. 2554. แหล่งที่มา:
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>. [5 มกราคม 2555]
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). บทสรุป
ผู้บริหาร. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:
<http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/Report/index.php> [7 มีนาคม 2555]
- สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). การเรียนร่วม : แนวคิดใหม่ในการจัด
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ.
- สุพล วังสินธุ์. (2534). คุณธรรมสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครู. ประชาศึกษา. 41(9): 8.
- สุภาภรณ์ มั่นเกตุทิพย์. (2545). ตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียนประสบการณ์ตรงของครูต้นแบบ.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: เซ็นจูรี่.
- สุวรรณ มีทองคำ และคณะ. (2551). จริยธรรมและการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

- สุวรรณ มีทองคำ และคณะ. (2552). ผลการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน โดยกรอบนวัตกรรมการประเมินตนเองแบบสากล. นนทบุรี: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.
- สุธรรม์ ไซโยธัย. (2549). บทบาทของครูและผู้ปกครองในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน: พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เสรี พงศ์พิศ, วิจิตร เกิดวิศิษฐ์, พิเชษฐ กาลามเกษตร์ และบัณฑิต อ่อนคำ. (2524). คนในทศวรรษของพุทธศาสนา อิสลามและคริสต์ศาสนา. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- อรทัย มูลคำ และ สุวิทย์ มูลคำ. (2544). การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, ฝ่ายการศึกษา. (2545). คู่มือแนวทางการพัฒนางานจิตตาคิบาลของโรงเรียนในอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (ฉบับปฏิบัติการขั้นต้น). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.ที.เอ เบสท์ ซัพพลาย จำกัด.
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. คู่มือการประเมินอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร: อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2554. (เอกสารอัดสำเนา)
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. นโยบายการศึกษาของฝ่ายการศึกษา. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://www.edba.in.th/AboutUs/Plan.php>. [5 กรกฎาคม 2554]
- อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, . ระเบียบฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารโรงเรียน พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2553. (เอกสารอัดสำเนา)
- อุไรวรรณ เขียวประดิษฐ์. (2553). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). การบริหาร: ทักษะและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

- เอกชัย ชินโคตร. (2551). การศึกษาคาทอลิก: วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิกในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร: ปิติพานิช.
- โอภาส ตรีปัญญา. (2549). การวิจัยสำหรับครูยุคใหม่. ใน เอกสารการวิจัยในชั้นเรียนหน่วยที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาอังกฤษ

- Berlo, David K. (1968). The Process of Communication. New York: Holt Rinehart and Winston
- Biddle, Bruce J. (1979). Role Theory: Expectation, Identities and Behavior. New York: Academic Press.
- Broom, Leonard and Selznick, Phillip. (1963). Sociology: A text with adapted reading. New York: Harper and Row.
- Brown, A. (1975). Reaction to leadership. Educational Administration Quarterly 45(14): 91-109.
- Good, Carter V. (1973). Dictionary of Education. 3rd ed. New York: McGraw-Hill book Company.
- Gorton, Richard D. (1983). School Administration and Supervision. Dubuque: Wm. C. Brown.
- Hallinger, P., Murphy, J. (1985). Assessing the Instructional Management Behaviors of Principals. Elementary School Journal 86: 217-247.
- Katz, Danail and Kahn, Robert L. (1978). The Social Psychology of Organization. New York: John Wiley and Sons.
- Knezevich, S. J. (1984). Administration of Public Education. 4th ed. New York: Harper and Row.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research. Beverly Hill: Sage Publications.
- Leonard Nadler. (1992). HRD : Who has it been where is it going. Studies in Continuing Education Vol.14, No.2.
- Levinson, Deniel J. (1964). Role Personality and Social Structure. New York: Macmillan Company.
- Raven, Bertram and Rubin, Jeffrey. (1976). Social Psychology: People in Group. New York: John Wiley and Sons.
- Stogdill, Ralph M. (1959). Individual Behavior and Group Achievement. New York: Oxford University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล
อาจารย์ประจำภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ
อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ วิเศษกิจ
ผู้จัดการศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู/แผนกบุคคล ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
4. บาทหลวงเดชา อภรณ์รัตน์
ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
5. ภรดา ดร.ชำนาญ เหล่ารักผล
ผู้อำนวยการ โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี
6. บาทหลวงชาญชัย ทิวไผ่งาม
ที่ปรึกษาฝ่ายอัตลักษณ์ของสภาการศึกษาคาทอลิก

ภาคผนวก ข

ตำแหน่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

- หนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
- หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร.82681-2 ต่อ 612
 ที่ ศษ 0512.6(2771)/55- 4215 วันที่ ๒4 ตุลาคม 2555
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล

ด้วยบาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา
 นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของ
 ผู้บริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน” โดยมี
 อาจารย์ ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้
 นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และ
 ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)
 รองคณบดี



ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 55- 4217

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

๑๔ ตุลาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ วิเศษกิจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยบาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน” โดยมี อาจารย์ ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศช 0512.6 (2771)/55- 4443

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

14 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอตกลงใช้เครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยบาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา
นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน” โดยมี
อาจารย์ ดร.วัลย์พร ศิริภิรมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องขอตกลงใช้เครื่องมือ คือ
แบบสอบถามกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครู ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้ขอตกลงใช้เครื่องมือดังกล่าวเพื่อประโยชน์ ทาง
วิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6 (2771)/55- 4222



คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

23 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยบาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา
นโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของ
ผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน” โดยมี
อาจารย์ ดร.วลัยพร ศิริภิรมย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม
กับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและครู ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าวเพื่อประโยชน์
ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-2 ต่อ 612

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตามการรับรู้ของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และครู
2. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีทั้งหมด 2 ตอน คือ
 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 5 ข้อ
 ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มี 58 ข้อ
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์และความร่วมมือของท่านอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ และกราบขอภัยที่ต้องรบกวนเวลาอันมีค่าของท่าน

อนึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะ ส่งแบบสอบถามให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้เป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมแบบสอบถามชุดนี้ ภายในวันที่ 3 ธันวาคม 2555 เพื่อนำส่งกลับมายังผู้วิจัยตามที่อยู่บนซองเอกสารที่แนบมาให้คือ 215/2 วัดเซนต์หลุยส์ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

บาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

สำหรับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ (เศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1) 21-30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี

4) 51-60 ปี 5) 61 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี 3) ปริญญาโท 4) ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

1) ผู้ทำการแทนผู้รับใบอนุญาต 2) ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการโรงเรียน

3) ผู้แทนครู 4) ผู้แทนผู้ปกครอง 5) ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ประสบการณ์การทำงาน (เศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1) 1 - 5 ปี 2) 6 - 10 ปี 3) 11 - 15 ปี

4) 16 - 20 ปี 5) 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม

คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับบทบาทที่คาดหวัง และระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- 1 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อย
- 3 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมาก
- 5 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมากที่สุด

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน		บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน											
1	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนโดยมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน										
2	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก										
3	ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายของการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน										
4	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยนำเอาผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ผ่านมาร่วมพิจารณา										
5	ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน										
6	ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน										
7	ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม										

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
27	ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสนธรรมหรือห้อง จริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม									
28	ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษา ศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน									
29	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-เมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และ อีสราภาพ									
30	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยการเน้นความร่วมมือ ความเสียสละ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง									
31	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน									
บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร										
32	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน									
33	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย									
34	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ									
35	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา									
36	ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่าง									

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน		บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง						
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
48	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัด โครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง												
49	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น												
50	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน												
บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน													
51	ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน												
52	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน												
53	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ												
54	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน												
55	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน												
56	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน												
57	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน												
58	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน												

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตามการรับรู้ของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน และครู
2. แบบสอบถามฉบับนี้สำหรับครู มีทั้งหมด 2 ตอน คือ
 ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 4 ข้อ
 ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน มี 58 ข้อ
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์และความร่วมมือของท่านอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ และกราบขอภัยที่ต้องรบกวนเวลาอันมีค่าของท่าน

อนึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะ ส่งแบบสอบถามให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการให้เป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมแบบสอบถามชุดนี้ ภายในวันที่ 3 ธันวาคม 2555 เพื่อนำส่งกลับมายังผู้วิจัยตามที่อยู่บนซองเอกสารที่แนบมาให้คือ 215/2 วัดเซนต์หลุยส์ ถนนสาทรใต้ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

บาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

สำหรับครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ (เศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1) 21-30 ปี 2) 31-40 ปี 3) 41-50 ปี

4) 51-60 ปี 5) 61 ปีขึ้นไป

3. วุฒิกการศึกษาสูงสุด

1) ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) ปริญญาตรี 3) ปริญญาโท 4) ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์การทำงาน (เศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1) 1 - 5 ปี 2) 6 - 10 ปี 3) 11 - 15 ปี

4) 16 - 20 ปี 5) 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริม

คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับบทบาทที่คาดหวัง และระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- 1 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับน้อย
- 3 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมาก
- 5 หมายถึง บทบาทที่คาดหวัง/บทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับมากที่สุด

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน		บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน											
1	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนโดยมีจุดเน้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน										
2	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก										
3	ผู้อำนวยการโรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายของการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน										
4	ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยนำเอาผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ผ่านมาร่วมพิจารณา										
5	ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน										
6	ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน										
7	ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม										

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
27	ผู้อำนวยการโรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสนธรรมหรือห้อง จริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม									
28	ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษา ศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน									
29	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-เมตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และ อีสราภาพ									
30	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยการเน้นความร่วมมือ ความเสียสละ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง									
31	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน									
บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร										
32	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน									
33	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย									
34	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ									
35	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา									
36	ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่าง									

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน		บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่ปฏิบัติจริง						
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
48	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัด โครงการหรือกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง												
49	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น												
50	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัดทุนการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่มีฐานะยากจน												
บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน													
51	ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำแผนการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน												
52	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน												
53	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงานอื่นอย่างสม่ำเสมอ												
54	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน												
55	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน												
56	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน												
57	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน												
58	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน												

ภาคผนวก ง
ผลการประเมินค่า IOC

**ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบสอบถาม เรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก
สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน**

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
บทบาทด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน		
1	1.00	
2	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดนโยบายส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก
3	1.00	
4	1.00	
5	0.67	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน
6	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
7	1.00	
8	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำคู่มือและประกาศิ์นโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยให้ครูทุกกลุ่มสาระนำไปปฏิบัติ
9	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
10 ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน
11 ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามและประเมินนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	1.00	
บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน		
12 ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อนำมาประกอบการกำหนดหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงสังคม เพื่อนำมาประกอบการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน
13 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้จัดทำหลักสูตรของโรงเรียน โดยสอดคล้องเนื้อหาสาระด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆ ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
14 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาและกระบวนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	1.00	
15 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการนิเทศการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการนิเทศการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
16 ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ	1.00	
17 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการนำผลการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น	1.00	
18 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการบูรณา	0.67	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มี

	รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
	การความเชื่อ วัฒนธรรมและคุณค่าของชีวิต เข้าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน		การบูรณาการความเชื่อ วัฒนธรรมและ คุณค่าของชีวิตตามแนวคาทอลิกเข้าในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ของผู้เรียน
19	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีการจัด กระบวนการเรียนการสอนด้านศาสนาในทุก ระดับการศึกษา และสอดคล้องกับศาสนาที่ ผู้เรียนนับถือ	1.00	
20	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	1.00	
21	ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้ฝ่ายจิตตภา บาลมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน	0.83	
22	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสร้างความตระหนัก ส่งเสริมให้ครู ทำวิจัยในชั้นเรียนและนำ ผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียน	1.00	
23	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่กันจากผลที่ได้รับจาก การทำวิจัยในชั้นเรียน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจากผลที่ ได้รับจากการทำวิจัยในชั้นเรียน
บทบาทด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม			
24	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดบรรยากาศ การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจิตตารมณ์พระวรสาร	1.00	
25	ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการ ใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ ในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้าน คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้กับผู้เรียน	0.83	
26	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการจัดและ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งของการศึกษา เรียนรู้ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากร ภายในโรงเรียนและแก่บุคคลอื่นที่สนใจ	1.00	

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
27 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีห้องคริสตศาสนธรรมหรือห้องจริยศึกษา เพื่อใช้ในการศึกษาเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม	1.00	
28 ผู้อำนวยการ โรงเรียนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างของการศึกษาศาสนธรรมควบคู่กับความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกมาใช้โรงเรียนเป็นที่ศึกษาดูงาน	1.00	
29 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิกอย่างเด่นชัด ในเรื่องความรัก-มตตา เรียบง่าย-พอเพียง ซื่อสัตย์ และอิสรภาพ
30 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	0.67	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนบรรยากาศของการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมโดยการเน้นความร่วมมือ ความเสียสละ และการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง
31 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนระบบการบริหารที่ส่งเสริมความเอื้ออาทรและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง ให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน
บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร		
32 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	1.00	
33 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ	1.00	
34 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติที่ดีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	1.00	
35 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา	1.00	

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
36 ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามผลการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาด้านการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมอย่างใกล้ชิด	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนติดตามผลการ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
37 ผู้อำนวยการ โรงเรียนกระตุ้นให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรมมา ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนกระตุ้นให้ ครูและบุคลากรทางการศึกษานำหลักธรรม มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยสอดแทรกเข้าในการประชุมครู
38 ผู้อำนวยการ โรงเรียนมีการทบทวนความเข้าใจ เรื่องอัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก และนำ คุณค่าของพระวรสารมาใช้เป็นแนวทางในการ จัดการศึกษา	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนมีการ ทบทวนความเข้าใจกับครูและบุคลากร ทางการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์การศึกษา คาทอลิก เพื่อนำคุณค่าของพระวรสารมาใช้ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา
39 ผู้อำนวยการ โรงเรียนจัดให้มีการประชุม ร่วมกันระหว่างครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนในเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	0.67	
40 ผู้อำนวยการ โรงเรียนยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ลึกซึ้ง ด้านศาสนธรรม และการประพฤติปฏิบัติเป็น แบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป	1.00	
41 ผู้อำนวยการ โรงเรียนประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และการ กระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนประพฤติตน เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านความคิด คำพูด และ การกระทำ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน
บทบาทด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน		
42 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัด โครงการ หรือกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	0.83	
43 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัด กิจกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม	0.83	
44 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มีครูแนะ แนวโดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะพึง ประสงค์ของผู้เรียน	0.67	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้มี การจัดกิจกรรมแนะแนวโดยเน้นการพัฒนา คุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน
45 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูบูรณาการ กิจกรรมทางศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริม	1.00	

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
หลักสูตรของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เข้าถึงแก่น ธรรม และนำไปปฏิบัติ ได้จริง		
46 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัด กิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนา เพื่อสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา	0.67	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มี การจัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ให้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในแต่ละศาสนา
47 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม สาธารณประโยชน์เพื่อสังคมให้นักเรียนในทุก ระดับชั้น	1.00	
48 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีระบบการ ติดตามและประเมินผลการจัด โครงการหรือ กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่อง	1.00	
49 ผู้อำนวยการ โรงเรียนเปิดโอกาสทางการศึกษา ให้นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่นเข้า เรียน โดยไม่เรียกเก็บเงินพิเศษ	0.83	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมการยก ย่องเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น
50 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัด ทุนการศึกษาให้นักเรียนที่มีความ ประพฤติดีแต่มีฐานะยากจนในโรงเรียน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนจัด ทุนการศึกษาให้นักเรียนที่มีความประพฤติดี แต่มีฐานะยากจน
บทบาทด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน		
51 ผู้อำนวยการ โรงเรียนกำหนดให้มีการจัดทำ แผนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	1.00	
52 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการ กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มี การจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
53 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและใน การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	0.83	
54 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ครู บุคลากร ทางการศึกษา และนักเรียนของโรงเรียนเข้าร่วม กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของชุมชน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมกับหน่วยงาน อื่นอย่างสม่ำเสมอ
55 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้มีการประเมินความ พึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและนำผลการ ประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในด้านการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน	0.83	

รายการ	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ
56 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่มีความรู้ในศาสนาธรรมอย่างถ่องแท้เป็นผู้รับผิดชอบสอนวิชาศาสนาแก่ผู้เรียน	0.83	
57 ผู้อำนวยการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศาสนสถาน	0.67	
58 ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือแก่ชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	1.00	แก้ไขเป็น ผู้อำนวยการ โรงเรียนสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือหน่วยงานของภาครัฐในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	บาทหลวงสงว วิจิตรวงศ์
เกิด	วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2522
การศึกษา	- ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยแสงธรรม ปี พ.ศ. 2547 - ปริญญาตรี ศาสตรศาสตรบัณฑิต คณะศาสนศาสตร์ สาขาวิชาเทววิทยา วิทยาลัยแสงธรรม ปี พ.ศ. 2551
การศึกษาปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยฝ่ายจิตตภาบาล
สังกัด	โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ